

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DİL POLİTİKALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümit YURDUSEVEN

MAYIS-2019

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DİL POLİTİKALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümit YURDUSEVEN

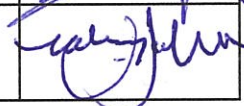
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gökhan KOÇER

MAYIS-2019

TRABZON

ONAY

Ümit YURDUSEVEN tarafından hazırlanan “Avrupa Birliği’nde Dil Politikaları” adlı bu Çalışma 18.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / ~~oyçokluğu~~ ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı- Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Gökhan KOÇER	Başkan	☒	☐	
Prof. Dr. Hüseyin SADOĞLU	Üye	☒	☐	
Doç. Dr. Yalçın SARIKAYA	Üye	☒	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEŒ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Ümit YURDUSEVEN

18.06.2019

ÖNSÖZ

İnsan iletişimde ve düşüncesinde önemli bir araç olan dil, Amerikan ve Fransız Devrimleri ile birlikte devletin önemli bir kodu olmuştur. Ulusları inşa ederken politik bir araç haline dönüşmüştür. Yeni kurulan devletler, dile önem vermiş ve bu bağlamda kendi dil politikalarını belirlemiştir. Dil politikaları, tıpkı devletlerde olduğu gibi toplum inşasını halen sürdüren Avrupa Birliği için de önemli bir konudur.

Avrupa Birliği, 28 devletten oluşan ulus-üstü bir entegrasyondur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra inşasına başlanan AB, art arda gelen genişleme dalgalarıyla 24 resmî dile sahip muazzam bir entegrasyona dönüşmüştür. Dil politikaları, AB gündeminde tartışılan bir sorun haline gelmiştir. Çok dillilik, sınırlı çok dillilik ve tek dillilik şeklinde çeşitlendirilmiş dil politikaları benimseyen AB, ortak bir dil politikası henüz belirlememiştir. AB'nin lokomotif konumundaki Almanya ve Fransa, kendi ulusal dillerinin nüfuz alanını genişletmeye çalışırken İngilizcenin hegemonyası AB'nin kurucu ve diğer üyelerini rahatsız etmektedir. Birlik içinde dil konusunda çekişmelerin yaşandığını gözlenmektedir. Örneğin, 2016'da AB'den ayrılmak için referanduma giden İngiltere'nin Brexit süreci üzerine İngilizcenin AB resmî dillerinden çıkarılması konusu, bizzat Fransa tarafından gündeme getirilmiştir.

Eğitim yaşamımda dillere olan ilgim, lisans düzeyinde İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü seçmeme vesile olmuştur. Dinamik ve güncel bir alan olmasından ötürü Uluslararası İlişkiler Bölümü ise yüksek lisans düzeyine tercih nedenim olmuştur.

Tez çalışmamda, sevdiğim bu iki alanı bir araya getiren, çalışma sırasında bilgi ve ilgisini esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Gökhan KOÇER'e, hocam Sayın Prof. Dr. Hüseyin SADOĞLU'na ve hocam Sayın Doç. Dr. Yalçın SARIKAYA'ya teşekkür ederim.

Ayrıca tezimin veri analizinin yapılmasında yardımcı olan hocam Sayın Prof. Dr. Türkan ERBAY DALKILIÇ'a, varlığından kıvanç duyduğum kardeşim Özlem YURDUSEVEN'e ve hazırlanma sürecinde manevi destek veren annem Hatice YURDUSEVEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs, 2019

Ümit YURDUSEVEN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİL: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4-11
1.1. Dilin Tanımı.....	4
1.2. Dilin Toplumsal Rolü.....	5
1.3. Diplomaside Dil	5
1.4. Devlet Politikası Olarak Dil	6
1.4.1. Ana dili	7
1.4.2. Bölgesel veya Azınlık Dili.....	8
1.4.3. Eğitim Dili	9
1.4.4. Ulusal Dil.....	10
1.4.5. Resmî Dil ve Devlet Dili.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

2. ULUS, DEVLET VE DİL POLİTİKALARI	12-25
2.1. Ulus	12
2.2. Devlet.....	13
2.3. Ulus-Devlet	16
2.4. Ulus-Devlet İnşasında Dil Faktörü.....	17
2.4.1. Ulus-Devlet İnşasında Dil Faktörüne Örnekler	18
2.4.1.1. Alman Siyasi Birliği ve Almanca	19
2.4.1.2. Ulus-Devletin Konsolidasyonunda Dil: Fransa Örneği	21

2.4.1.3. Ulus İnşasında Dil Kullanımı: Türkiye.....	24
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA BİRLİĞİ VE DİL POLİTİKALARI	26-80
3.1. Avrupa Birliği	26
3.1.1. Avrupa Birliği Kimliği.....	29
3.1.2. Avrupa Birliği Kurumları	30
3.1.3. Uluslararası Arenada Bir Aktör olarak Avrupa Birliği.....	35
3.1.4. Avrupa Birliği'nin Geleceği	36
3.2. Avrupa Birliği'nde Dil Politikaları	38
3.2.1. Dil Yeterliği Verilerinin Karşılaştırılması	42
3.2.2. ECML ve Mercator	43
3.2.3. Avrupa Mütercimlik Yüksek Lisansı	43
3.2.4. Erasmus Plus.....	43
3.2.5. Yaratıcı Avrupa Programı.....	44
3.2.6. Avrupa Diller Günü	44
3.2.7. Avrupa Dil Ödülü	45
3.2.8. Genç Mütercimler	45
3.3. Avrupa Birliği Kurumlarında Dil Politikaları	46
3.3.1. Avrupa Parlamentosu Dil Politikası.....	46
3.3.2. Avrupa Birliği Konseyi Dil Politikası.....	48
3.3.3. Avrupa Komisyonu Dil Politikası.....	49
3.3.4. Avrupa Birliği Adalet Divanı Dil Politikası	50
3.3.5. Avrupa Sayıştayı Dil Politikası.....	53
3.3.6. Avrupa Merkez Bankası Dil Politikası	54
3.3.7. Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi Dil Politikası.....	56
3.3.8. Avrupa Bölgeler Komitesi Dil Politikası	57
3.3.9. Avrupa Yatırım Bankası Dil Politikası	58
3.4. Avrupa Birliği'nde Dil Sorunları	59
3.4.1. Çalışma Dili Sorunları	59
3.4.1.1. İngilizce, Fransızca, Almanca Güç Savaşları	61
3.4.1.2. İspanyolcanın Girişimi.....	63
3.4.1.3. Küçük Diller	64
3.4.2. Tercüme Hizmeti Sorunları.....	65
3.4.2.1. Mütercimler	66
3.4.2.2. Melez Tercüme	68
3.4.2.3. Tercüme Bütçesi.....	70
3.5. Çözüm Önerisi: Tek Dillilik.....	74

3.5.1. Tek Ortak Dil Olarak İngilizce	74
3.5.2. Tek Ortak Dil Olarak Esperanto	77
3.5.3. Tek Ortak Dil Olarak Latince	79
SONUÇ	81
YARARLANILAN KAYNAKLAR	86
EKLER	99
ÖZGEÇMİŞ	109

ÖZET

AB, Uluslararası İlişkiler Disiplini'nin ele aldığı kapsamlı konulardan biridir. Birlik, şu anki halini alıncaya kadar bir dizi anlaşma yapılmış ve farklı adlarla anılmıştır. Paris Antlaşması (18 Nisan 1951) ile Avrupa Kömür-Çelik Topluluğu, Roma Antlaşması (25 Mart 1957) ile Avrupa Ekonomik Topluluğu, Füzyon Antlaşması (8 Nisan 1965) ile Avrupa Topluluğu ve nihayet Maastricht Antlaşması (7 Şubat 1992) ile Avrupa Birliği adını almıştır. Birlik'in üye sayısı, 2013 yılında en son Hırvatistan'ın da katılımıyla 28'e yükselmiştir. Tarım, para, çevre, kültür, güvenlik, ticaret, istihdam vb. alanlarda ortak politikalar izleyen AB, dil konusunda ortak bir politika henüz benimsememiştir. Mevcut dil politikaları, AB içinde birtakım sorunlar meydana getirmektedir.

Almanca ve Fransızca, AB'nin kurucu hegemonları Almanya ve Fransa tarafından Birlik içinde konsolide edilmeye çalışılmakta ve AB kurumlarının çalışma dilleri olarak empoze edilmektedir. Öte yandan İngilizce, 1973'te Birliğe katılan İngiltere ve tek kutuplu sistemin hegemonu ABD'nin nüfuzu ile hâkim dil konumuna ulaşmıştır. Hatta "AB ortak dili olarak İngilizce" önerisi dahi gündeme getirilmiştir. Bu algı hem Almanca'yı, Fransızca'yı tedirgin etmekte hem de diğer AB devletlerinin dillerinin statüsünü zedelemektedir. Bununla birlikte İngiltere'nin Brexit sürecinden ötürü AB tarafından İngilizceye yönelik izlenecek dil politikası belirsizliğini korumaktadır. İskandinav ve Baltık ülkelerinin "küçük dilleri" ise AB düzeyinde yeterince temsil edilmemektedir. Ayrıca AB'deki mevcut dil politikaları, tercüme hizmetinde de personel, bütçe gibi sorunlara neden olmaktadır.

Bu tez çalışması dil sorunlarını, AB kurumlarındaki çalışma dili ve tercüme hizmeti bağlamlarında tartışmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma dili olarak İngilizce, Fransızca, Almanca'nın empoze edilmesinin etkileri ile tercüme hizmetinde karşılaşılan mütercim, melez tercüme, bütçe sorunları ve bu sorunlara yönelik çözümler üzerine odaklanılacaktır. Çalışmada AB dil sorunları hakkında kitap, makale, haber, rapor ve istatistiksel verilerden yararlanılmıştır. İncelemede AB'nin mevcut şartlarda ortak bir dil politikası belirlemesinin yakın gelecekte mümkün olmadığı, amaç ve gereksinimlere göre mevcut dil politikalarını sürdüreceği ve bu konuda eleştiri almaya devam edeceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Avrupa Birliği, Dil Politikaları, Dil Sorunları, Ortak Dil

ABSTRACT

The EU is one of the subjects that international relations studies exhaustively. Until arriving at its existent form, the Union has been given various names after a series of treaties: the European Coal and Steel Community after the Paris Treaty of 1951, the European Economic Community after the Rome Treaty of 1957, the European Community after the Fusion Treaty of 1965 and ultimately, the European Union after the Maastricht Treaty of 1992. The number of the EU members rose to 28 after Croatia joined the Union in 2013. Pursuing common policies in such fields as agriculture, currency, environment, culture, security, commerce, employment, the EU has not adopted a common language policy yet. The existent language policies bring about some problems in the EU.

German and French are consolidated by Germany and France, the founding hegemonies of the EU, and are imposed as the working languages in the EU institutions. English, on the other hand, has become the predominant language owing to the UK, which joined the EU in 1973, and thanks to the USA, which is the hegemon of the unipolar system. What is more, the proposal “English as lingua franca of the EU” has been put forward. This perception not only preoccupies German and French but also disturbs the status of the languages of the other EU countries. However, the EU’s future policy towards English remains ambiguous due to the UK’s Brexit process. In addition, the “small languages” of the Scandinavian and Baltic countries are inadequately represented at the EU level. Last but not least, the EU’s existent language policies cause a series of problems such as staff, budget etc. in the translation and interpretation work.

This study aims at arguing the language problems in contexts of working languages and translation and interpretation services in the EU institutions. Within this scope it will focus on the impacts of imposition of English, French and German as working languages in the EU institutions and the problems encountered in the translation and interpretation services such as translators, hybrid translation and budget. It will also deal with some solutions to the problems. For this purpose the literature has been scanned from the books, articles, news, reports and statistical data on the EU language problems. The conclusion yields that it is not possible in the immediate future for the EU to pursue a lingua franca policy under the existent circumstances and thus, the EU will sustain its existent language policies by need and objective but continue to receive criticisms.

Keywords: International Relations, EU, Language Policies, Language Problems, Lingua Franca

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	AB'nin Dış Politika Araçları ve Güç Kapasiteleri	35

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Avrupa Birliği'nin Resmî Dilleri.....	39
2	2010-2015 Yılları Arasında DGT Bünyesindeki Mütercim Sayısı ve Tercüme Edilen Sayfa Sayısı.....	50
3	2015 Yılında Tercüme Edilen Belgelerin AB Resmî Dillerine Göre Yüzdesi.....	60
4	Mütercimlik ve Tercümanlık Hizmeti Veren AB Kurumları.....	70
5	AB Kurumlarında Çalışan Mütercim Sayısı.....	71
6	Tercümanlık Hizmetinin Verildiği Bir Toplantı Tasviri.....	72
7	Danca Konuşmanın Çapraz Tercüme Yoluyla Diğer Delejelere Aktarılması.....	73

KISALTMALAR LİSTESİ

AAET	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB	: Avrupa Birliği
ABA	: Avrupa Birliği Antlaşması
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABİA	: Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABK	: Avrupa Bölgeler Komitesi
ABTHŞ	: Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
AESK	: Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AK	: Avrupa Konseyi
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AMB	: Avrupa Merkez Bankası
AMBS	: Avrupa Merkez Bankaları Sistemi
AP	: Avrupa Parlamentosu
AT	: Avrupa Topluluğu
AYB	: Avrupa Yatırım Bankası
BD	: Bilgisayarlı destekli
BM	: Birleşmiş Milletler
Çev.	: Çeviren
DG INTE	: Directorate-General Interpretation and Conferences, Avrupa Parlamentosu Tercümanlık ve Konferanslar Genel Müdürlüğü
DGT	: Directorate-General of Translation, Avrupa Komisyonu Mütercimlik Genel Müdürlüğü
DG TRAD	: Directorate-General for Translation, Avrupa Parlamentosu Mütercimlik Genel Müdürlüğü
ECML	: European Centre for Modern Languages, Avrupa Modern Diller Merkezi
ECRML	: European Charter of Regional or Minority Languages, Avrupa Bölgesel Diller veya Azınlık Dilleri Şartı
Ed.	: Editör
EMT	: The European Master's in Translation, Avrupa Mütercimlik Yüksek Lisansı Programı
GKRY	: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi

IATE	: Inter-Active Terminology for Europe, Avrupa Etkileşimli Terim Bankası
IRA	: Irish Republican Army, İrlanda Cumhuriyet Ordusu
MÖ	: Milattan Önce
Mercator	: European Research Centre on Multilingualism and Language Learning, Avrupa Çok Dillilik ve Dil Öğrenimi Araştırma Merkezi
MS	: Milattan sonra
SCIC	: Directorate-General for Interpretation, Avrupa Komisyonu Tercümanlık Genel Müdürlüğü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

AB'nin temellerinin atılması, 9 Mayıs 1950 tarihinde yayımlanan "Schuman Bildirisi"ne dayanmaktadır. Buna istinaden 18 Nisan 1951 yılında Belçika, Batı Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda arasında Paris Antlaşması imzalanmış ve ardından AKÇT (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu) kurulmuştur. Kurulduğu tarihten sonra imzalanan 25 Mart 1957 Roma Antlaşması, 8 Nisan 1965 Füzyon Antlaşması, 17 Şubat 1986 Avrupa Tek Senedi, 7 Şubat 1992 Maastricht Antlaşması, 21-22 Haziran 1993 Kopenhag Zirvesi, 2 Ekim 1997 Amsterdam Antlaşması, 26 Şubat 2001 Nice Antlaşması ve son olarak 13 Aralık 2007 Lizbon Antlaşması'nın ardından AB büyük çaplı yapısal dönüşümler geçirmiştir. Bu süreçte altı kez genişleme dalgası geçiren AB'nin toplam üye sayısı 28'e ulaşmıştır. Böylece uluslararası arenada AB, ekonomik bir güç olmanın yanısıra, politik bir güç haline de dönüşmüştür.

Avrupalı devletler, yakın tarihe kadar paylaşım kavgalarının verildiği iki büyük buhranı - Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı'nı- tecrübe etmiş ve 1991 tarihine kadar sürecek Soğuk Savaş yıllarında "dehşet dengesi" sürecinden geçmiştir. AB girişiminden Avrupalı devletlerin çatışmacı politikaları geri plana ittiği ve onun yerine daha iş birliği yanlısı politikaları izleme eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. AB çatısı altında ekonomi, adalet, güvenlik, istihdam, eğitim, ticaret ve benzer alanlarda ortak politikalar yapılmıştır. Örneğin ortak para birimi avro, bunun en somut simgelerinden biridir. Yine birçok AB kurumunun merkezi olan Brüksel, AB entegrasyonunun resmî olmayan "başkenti" sayılmaktadır. Öte yandan dil alanında ortak bir politika benimsenmemiştir.

AB tarafından birçok alanda dillerin korunması için çok dillilik politikası izlenmektedir. Bu amaçla dille ilgili birçok program, proje, yarışma vb. uygulama gerçekleştirilmektedir. Erasmus Plus; dil becerilerinin geliştirilmesi, Avrupa kültürünün ve felsefesinin tanıtılması, özellikle daha az yaygın olan dillerin yaşatılmasını hedefleyen bir bütünleşik programdır. Dilde çokluğu ve çoğulculuğu (bireyin birden fazla dil bilmesi) özendirmek amacıyla her yıl 26 Eylül'de AK (Avrupa Konseyi) ile ortak kutlanan Avrupa Diller Günü, kültürlerarası diyalogu ve yabancı dil öğrenimini sağlamak için düzenli olarak yapılan bir başka faaliyettir. Yine ana dilin dışında en az iki Avrupa dilinin öğrenilmesini hedefleyen Avrupa Dil Ödülü, AB'nin eğitim alanındaki çok dillilik politikasına yönelik önemli bir teşvik programıdır.

Eğitim alanında izlenen bu demokratik ve idealist politikalara rağmen AB'de dil politikaları, kurumsal çalışma dili ve tercüme hizmeti bağlamlarında bazı sorunlara neden olmakta ve

eleştirilmektedir. 24 resmî dile sahip olan AB kurumlarında çalışma dilleri olarak genellikle İngilizce, Fransızca ve Almanca kullanılmaktadır. Örneğin Avrupa Komisyonu'nun çalışma dilleri İngilizce, Fransızca ve Almancadır. ABAD'nin (Avrupa Birliği Adalet Divanı) çalışma dili, Fransızcadır. Avrupa Sayıştay'ının çalışma dilleri, İngilizce ve Fransızcadır. Bir başka AB kurumu olan AMB'de (Avrupa Merkez Bankası) çalışma dili olarak İngilizce kullanılmaktadır. Çalışma dilleri olarak İngilizce, Fransızca ve Almancanın yaygın olarak kullanılması, diğer AB devletlerinde rahatsızlık yaratmaktadır. Örneğin İspanya ve İtalya gibi devletler, kendi dillerinin statülerinin zayıflatıldığını düşünmekte ve ona göre önlem alma çabası içindedirler. Estonca, Letonca, Litovca, Maltaca, Slovence gibi “küçük diller” ise AB kurumlarının çalışma dili politikaları karşısında daha fazla mağduriyet yaşamaktadır.

Dil sorunlarında ikinci bağlam, tercüme hizmetidir. Yasal metinler, temsilci konuşmaları, basın bültenleri vb. birçok iş; AB devletlerinin, AB'ye aday ülkelerin ve parlamentolararası görüşmelerde diğer bölgelerin dillerinde tercüme edilmektedir. Bu süreçte bir dizi sorunla karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki, mütercimlerde görülen mesleki motivasyon eksikliğidir. AB kurumları tarafından izlenen “akültürel” tercüme politikası, tercümelerin anonim olarak yayımlanması ve BD (bilgisayar destekli) tercüme programları, mütercimlerin varlık nedenlerini sorgulamalarına neden olmaktadır. Ayrıca hızla yayılan İngilizce terimlere kendi dillerinde karşılık bulmak, mütercimlere ek yük getirmektedir. Tercüme hizmetinde ikinci sorun, melez tercümelerdir. AB'nin çok uluslu, çok dilli ve çok kültürlü tercüme ortamında karşılıklı etkileşim sonucu ortaya topluluk ürünü melez tercümeler çıkmaktadır. Örneğin, çalışma dili Fransızca olan ABAD'de Fransız dilinin doğasına aykırı hazırlanan metinlerden ve “Mahkeme Fransızcası”ndan bahsedilmektedir. Son sorun olarak tercüme bütçesine değinilmektedir. Altı genişleme dalgasının ardından AB resmî dilleri arasında tercüme kombinasyon sayısı 552'ye ulaşmıştır. Ayrıca “küçük diller” için başvuru çapraz tercüme yönteminin; ek masraflara, zaman ve iş verimi kaybına neden olduğu da ifade edilmektedir. Bundan dolayı tercüme hizmeti için ayrılan bütçe zaman zaman eleştirilmektedir.

Bu çalışmada entegrasyon sürecini devam ettiren AB'deki dil politikaları, dil sorunları, bu sorunlara yönelik olası çözümler ve dil birliğinin sağlanıp sağlanamayacağı ele alınacaktır. Dil politikaları ve sorunları incelenirken AB ülkelerinde dil konusunda gündeme gelen tartışmalar, ulusal ve uluslararası kuruluşlarca yayımlanan istatistiksel veriler, kitaplarda yer alan atıflar, makaleler, Avrupa medyasındaki haberlerden yararlanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde dilin tanımı, toplumsal önemi, diplomasideki rolü ve devletlerin dil politikaları üzerine genel kavramsal bir bilgilendirme yapılacaktır. İkinci bölümde ulus, devlet, ulus-devlette dil faktörü ve bu bağlamda Almanya, Fransa ve Türkiye örnekleri incelenecektir. Üçüncü bölümde AB'nin tarihçesi, kimliği, kurumları, uluslararası bir aktör olarak rolü ele alınacak ve geleceği tartışılacaktır. AB'de ve AB kurumlarında dil politikaları ayrıntılı bir

şekilde ele alınacaktır. Bu bölümde AB dil sorunları iki başlık -çalışma dili sorunları ve tercüme hizmeti sorunları- altında incelenecek ve sorunlara yönelik ileri sürülen çözüm önerilerine yer verilecektir. Dördüncü ve son bölümünde ise AB dil sorunları özetlenecek ve çalışmada değinilen gerekçeler, veriler, ifadeler dikkate alınarak dil sorunlarına yönelik öneriler sunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DİL: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dil, insanlık tarihindeki önemli araçlardan biridir. İletişim kurma, düşünme gibi işlevleri olan sosyal bir varlıktır. Üzerinde sayısız bilimsel çalışma yapılmış olan dil, çok eski tarihi dönemlere dayandırılmaktadır.

1.1. Dilin Tanımı

Farklılıkların ve çeşitliliklerin vurgulandığı 21. yüzyılda önemini güçlendiren dilin, mutlak bir tanımını yapmak güçtür. Kadim ve sürekli yenilenen bir canlı olması, dili incelemeyi ve çözümlenmeyi zor kılan nedenlerden sadece bir tanesidir. Bu nedenle, dilin tanımı üzerinde kesin bir fikir birliğine varılabilmiş değildir. Dil üzerine yapılan bazı tanımlamalar şu şekilde sıralanabilir:

“Dil, düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlatmada ve öğrenmede, görüp algılanan, yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimini aktarmada kullandığımız bir araçtır.” (Çakır, 2004: 112). Dil en basit tanımıyla “bilgi alışverişi aracı” demektir. Böyle bir tanımla dil kavramı; jestleri, mimikleri, yazıları, matematiksel dili, programlama (veya bilgisayar) dilini ve benzerlerini kapsamış olmaktadır (Fischer, 2013: 1). V. Humboldt'a göre "Dil insanın manevi gücünün belirli bir amaca yönlendirilmiş faaliyetidir... Ulusun dili ruhudur, ruhu da dili" (Nerimanoğlu, 2015: 108). Tanımlarda bulunan özelliklerden yola çıkarak dil, şu şekilde tanımlanabilir:

Dil; yapısal olarak seslerin, hecelerin, sözcüklerin ve cümlelerin uyumlu bir şekilde yan yana getirilerek belirli bir amaç çerçevesinde soyut düşüncelerin somut bir hale dönüştürüldüğü, bilginin aktarıldığı, beden dilini de içeren, daha geniş boyutuyla sadece insanın değil, bir ulusun temsil edildiği bir iletişim sistemi ve alışveriş aracıdır.

Dilin sözlü bir iletişim aracı olması ile dil çalışmalarının başlangıcı arasında uzun bir zaman dilimi vardır. Dil çalışmaları, yazılı dilin kullanılmasıyla başlamıştır. Yazıyla dil yatay bir düzlemde görsellik kazanmış ve somut hâle gelmiştir. Dil; üzerinde düşünülen, fikir yürütülen, en önemlisi merak edilen bir olgu hâline gelmiştir (Onan, 2012: 220).

1.2. Dilin Toplumsal Rolü

Dil, sadece anlamları oturtmak ve sözcüklerle onları ifade etmek için kullandığımız, uyguladığımız veya kalıplandırdığımız bir araç değildir (Girardin, 2001: 72). Toplumsal bir olguya ve başka insanlar için mevcut olan pratik bir bilince de atıfta bulunmaktadır. Toplum olmadan bir insan düşüncesinden bahsedilememektedir. Benzer şekilde toplumunun dışında var olabilen bir insan dili de söz konusu değildir (Yolcu, 2002: 95). Bu bağlamda dil; insan, toplum ve kültür inşa edicidir (Girardin, 2001: 72).

Dilin toplumsallığı, onun en karakteristik özelliğidir. Toplumsal teorilerin evrimi ve dilin gelişimi arasında bir etkileşim olduğu bilinmektedir. Yine doğal diller ve o dilleri konuşan toplulukların kültürleri arasında da güçlü bir ilişki mevcuttur. Felsefe tarihinde dilin toplumsal yanını vurgulayan çok sayıda örnek bulunmaktadır. W.von Humboldt ve L.Wittgenstein bunlardan en önemlileridir. Humboldt'a göre dil ile o dili konuşan ulus arasında diyalektik bir ilişki ve her dilin kendine özgü bir dünya görüşü vardır. Benzer şekilde Wittgenstein da "dil oyunları" ve "yaşam formları" kavramlarıyla belli bir doğal dil ile o dili konuşan toplumun kültürel kurumları arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. "Dil oyunları" kavramı, yaşam formları gibi sonsuz sayıda amaçla yapılabilen, oyun oynamayı andıran bir faaliyettir. Yani bir dili konuşmak, "dil oyunları" oynamak ile eşdeğerdir (Altınörs, 2003: 19, 24, 106).

W.von Humboldt'e göre bir toplumun dünya görüşü, aslında onun diline de yansımaktadır. Dolayısıyla dil de o toplumun dünya görüşünü, dünyayı nasıl kavradığını yansıtmaktadır. Kısacası, karşılıklı etkileşim içindedirler. Yine Wittgenstein'in sözlerinden insanların, buldukları toplumun kültürel kurumlarına belli bir bağlılık ve benzerlik içinde birbirleriyle iletişime girdikleri anlaşılmaktadır. Özetle, içinde yaşadığımız dünyayı her toplumun kendi dili nispetinde algıladığı, yorumladığı ve bu bağlamda biricik olduğu sonucu çıkarılabilir.

1.3. Diplomaside Dil

Diplomasi dilinin, hızı ve harekete geçiren bir gücü vardır. Dilin bu gücü, fikir içermesi gerçeğinde yatmaktadır. Tarihi olarak insanları etkisi altına alan, onların büyük veya başarısız işler yapmalarına neden olan sözcüklerin gücüdür. Diplomaside dili, insanları bir ruh halinden başka bir ruh haline sürükleyen böyle bir güce sahiptir (Jaber, 2001: 24). Sözcüklerin bu gücünden dolayı diplomaside yüzyıllar boyunca dikkatlice dengelenmiş, ölçülü, ılımlı bir jargon geliştirilmiştir. Sözcüğün anlamındaki nüanslarda zarif bir yöntem kullanılmıştır (Nick, 2001: 20). Tek başına veya kâğıt üzerinde masum veya tarafsız gözükken bir sözcük; yıkıcı, duygulandırıcı, sakinleştirici, tahrik edici ve hatta devrimci olabilir. Farklı insanlara farklı şeyleri ifade edebilen ve mekândan mekâna veya zamandan zamana değişebilen sözcükler; sadece ses taşımamaktadır, niyet de taşımaktadır

(Jaber, 2001: 22). Diplomaside yazılı dilin yanısıra sözlü dilin de günlük dildekinden daha güçlü olduğunu dile getiren Nick (2001: 20), bunu şöyle temsili bir örnekle tasvir etmektedir:

Bir ülkenin dışişleri bakan yardımcısı, komşu ülkenin elçisini akşama doğru ofisine çağırmakta ve elçinin ülkesindeki basının dostane ilişkilere uymayan üslubu hakkında hazırlanmış raporla ilgili rahatsızlığını elçiye iletmektedir. Bunun standart bir dile tercümesi, “Basınıınızı ülkemize karşı dostane olmayan, hatta düşmanca bir tavır takınmaya hükûmetinizin teşvik ettiğine inanıyoruz ve böyle yaparak haddinizi aşmış bulunuyorsunuz. Bunu artık hoş göremeyeceğimiz konusunda sizi uyarmalıyım.” Mesai saatlerinden sonra elçinin bakanlığa çağırılmış olması, konuyla ilgili aciliyete işaret etmektedir. Eğer bakan sözlerine “Bu tarz uygulamaların sürdürülmesinin iki ülke arasındaki ilişkilere olumsuz bir şekilde yansiyebileceğinden korkuyoruz.” ifadesini eklerse bu, mevcut ilişkilerin zaten bozulmuş olduğu anlamına gelmektedir. Öyle ki hali hazırda kararlaştırılmış iki taraflı bir ziyaretin veya iki taraflı bir iş birliği anlaşmasının ertelenmesi söz konusu olabilir. Nick’in (2001: 20) verdiği bu örnekte diplomasi dilinde kullanılan üslubun arkasındaki mesaj hissedilmektedir. Dış politikada devletler, belli bir amaca ulaşmak için diğer devletler üzerinde nüfuz ve kontrol oluşturmaya çalışabilir. Burada diplomasi dili, bir devleti belli bir konuda ikna etmek veya o konudan vazgeçirmek bağlamında önemli bir araç olarak kullanılabilir. Hatta Jaber’in (2001: 23) ifade ettiği üzere telefon, faks veya email ile bizatihi devlet başkanları bu mesajı verebilmektedir. Jaber (2001: 22), diplomasi iletişiminde çok yönlü bir yapısı olan dilin çoğu zaman yanlış anlaşılma ve çatışmanın bir nedeni olduğunu dile getirmektedir.

Uluslararası zirvelerde, forumlarda farklı mevkilerdeki devlet yetkilileri, ülkelerini temsil etmekte ve dış politikaya yön vermektedirler. Bu bağlamda diplomasi dili, önem ve anlam kazanmaktadır. Diplomasi dilinde verilen mesaj iyi anlaşılmalı, bilinçaltında yatan niyet iyi okunmalıdır. Aynı şekilde üslup konusunda da dikkatli davranılmalıdır. Dildeki üslup, bazen uzlaşmacı, bazen çatışmacı yorumlanabilmektedir. Bu nedenle; dış politikaya yön veren devlet yetkililerinin dilinin içeriği ve şekli önem arz etmektedir.

1.4. Devlet Politikası Olarak Dil

Dil, politik yönü olan bir araçtır. Bir devletin izlediği dil politikasının hem iç hem de dış politikada önemi vardır. Örneğin, birden fazla dilin konuşulduğu bir ülkede bu dillerden sadece birini devlet dili olarak belirlemek ve bu politikayı uygulamak, seçilen dili konuşanları diğer dilleri konuşanlar üzerinde birçok alanda avantajlı bir konuma getirmek demektir. Dolayısıyla bir devletin izlediği dil politikasının, o devleti oluşturan toplum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bilinen bir gerçektir.

Dil politikası, devletin egemenliğindedir. Guibernau’nun (2001: 778) makalesinde ifade ettiği “Avrupa’da Franco Dönemi’nde Katalanların ve Basklılar’ın gördükleri muamele ve Baltık

ülkelerinin Sovyet nüfuzuna boyun eğdirilmesi (...)” örneklerinde olduğu gibi etnik çeşitliliğine rağmen bazı devletler inkâr ederek ve bastırarak üniter bir dil kullanmayı tercih etmektedir. Bazıları ise topraklarındaki dillere ana dili, bölgesel dil veya azınlık dili, eğitim dili, ulusal dil, resmî dil (devlet dili) vb. farklı statüler tanımakta ve bunları anayasalarında düzenlemektedir.

1.4.1. Ana Dili

Kişinin birden fazla dili konuşuyor olması halinde bu dillerden hangisinin ana dili olduğu sorusu akla gelmektedir (Aydın, 2011: 5). “Ana dili” (mother tongue) kişinin annesinden öğrendiği dili kast etmektedir. Daha geniş anlamda “ana dili”, insanın annesinden, ailesinden, sosyal çevresinden doğal yolla ilk edindiği, en iyi kullandığı ve hâkim olduğu dildir (Oruç, 2016: 314). Ana dili ile ilgili yapılan bu tanımlar, hukuktan ziyade dilbilim ağırlıklı tanımlardır (Terzioğlu, 2007’den aktaran: Aydın: 2011: 5).

“Ana dili”, insanlar için bazen ülkenin resmî dili (Special Eurobarometer 386, 2012: 10,11), bazen İspanya’daki Katalanca örneğinde olduğu gibi belli bir bölgede yaşayan etnik grubun dili, bazen ise bir ülkeden başka bir ülkeye eğitim veya istihdam amaçlı giden kişilerin dili, yani göçmenlerin dili (Special Eurobarometer 243, 2006: 6, 7) olabilmektedir. Anayasalarında “ana dili” terimini kullanan bazı devletler şu şekildedir:

Slovenya, “Hürriyetinden yoksun bırakılan herhangi bir kişi, bunun gerekçesiyle ilgili olarak kendi ana dili veya anladığı bir dilde derhal bilgilendirilmek zorundadır.” şeklinde ana dili terimine anayasasının 19. maddesinde yer vermiştir (Constitute, 2019d: 10). Romanya, anayasasının 32/3. maddesinde “Etnik azınlıkların ana dili öğrenimi ve bu dilde öğretim görme hakkı garanti edilmiştir (...)” ifadesiyle ana dili terimine yer veren bir diğer ülkedir (Constitute, 2019e: 13). Slovakya ise anayasasının 34/1. maddesinde ana dili terimini şöyle kullanmaktadır: “Slovakya Cumhuriyeti’nde ulusal azınlıklara veya etnik gruplara ait olan vatandaşların (...) özellikle (...) kendi ana dili ile bilgi alma ve bunu yayma hakkı (...) garantilenmiştir.” (Constitute, 2018j, 11). Bulgaristan da anayasasında ana dili terimini kullanan ülkelere dendir. Bulgaristan Anayasası’nın 36/2. maddesine göre “Ana dili Bulgarca olmayan vatandaşlar, zorunlu Bulgarca dersinin yanında kendi dilini öğrenme ve kullanma hakkına sahip olacaktır.” (Constitute, 2018k: 9).

“Ana dili” teriminin Romanya ve Slovakya Anayasaları’nda “azınlık dili” anlamında kullanıldığı açıktır. Öte yandan Slovenya Anayasası’nda ülkede bulunan herhangi bir kişinin kendi ailesinden öğrendiği dili kast ettiği çıkarımı yapılabilir çünkü “azınlık”, “vatandaş” vb. bir sınırlandırma getirilmemiştir. Bulgaristan Anayasası’nda ise ülkede vatandaşlık hakkı kazanmış herhangi bir kişinin dilini ifade ettiği söylenebilir.

1.4.2. Bölgesel Dil veya Azınlık Dili

Bölgesel dil veya azınlık dili terimi, ECRML’de (Avrupa Bölgesel veya Azınlık Dilleri Şartı) tanımlanmıştır. ECRML’nin 1. maddesine göre bölgesel veya azınlık dili, sayısal olarak devletin geri kalan nüfusundan daha az olan, ilgili devletin belli bir toprağında geleneksel olarak kullanılan ve o devletin resmî dil(ler)inden farklı olan dildir. Devletin resmî dil(ler)inin farklı lehçeleri veya göçmenlerin dilleri bu tanıma dâhil değildir. Bölgesel veya azınlık dilleri konusunda takdir yetkisi, devletlere verilmiştir (Aydın, 2011: 6). Aşağıda bazı devletlerin bölgesel veya azınlık dillerine yönelik politikalarına kısaca değinilecektir.

Topraklarında etnik, dilsel veya dinsel azınlık olmadığını iddia eden Fransa, hukuk sisteminde “bölgesel dil” kavramını kabul etmiştir (Akbulut, 2012: 158). Fransa bunu anayasasının 75/1 maddesinde “Bölgesel diller, Fransa mirasının bir parçasıdır.” şeklinde ifade etmiştir (Constitute, 2018d: 28). 7 Mayıs 1999’da imzaladığı halde Fransa, ECRML’yi onaylamamıştır (Council of Europe, 2016: 12). Avusturya, “Cumhuriyet (...) yerli etnik gruplardaki dilsel ve kültürel çeşitliliğe bağlıdır. Bu etnik grupların dili, kültürü ve varlığı sayılacak, korunacak ve desteklenecektir.” şeklinde anayasasının 8/2. maddesinde azınlıkların varlığını kabul etmiş ve gerekli düzenlemeyi yapmıştır (Constitute, 2019a: 4). Ayrıca 15 Mayıs 1955 tarihinde Viyana’da imzalanan Avusturya Devlet Antlaşması (tam adıyla, Bağımsız ve Demokratik Avusturya’nın Yeniden Kurulması Antlaşması) ile Carinthia, Burgenland ve Styria’da yaşayan Sloven ve Hırvat azınlıklara kültürel haklar tanımayı kabul etmiştir. Antlaşma’nın 7. maddesi uyarınca kendi örgütlerini oluşturmak, kendi dillerinde gazete basmak, toplantı düzenlemek, ilkokulda kendi dillerinde eğitim almak tanınan dil haklarıdır. Yönetim ve yargı ile ilgili işlerde Almancaya ek olarak Slovence ve Hırvatçaya da resmî dil statüsü verilmiştir (Cvce, 2015: 4-5). Son olarak Avusturya, 5 Kasım 1992’de ECRML’yi imzalamış, 28 Haziran 2001’de onaylamış ve 1 Ekim 2001’de yürürlüğe koymuştur. Avusturya; Burgenland Hırvatçası, Çekçe, Macarca, Slovakça, Slovence ve Romancayı bölgesel veya azınlık dilleri olarak beyan etmiştir (Council of Europe, 2016: 12, 14). Anayasasında farklı etnik gruplara -İrlandalılar, İskoçlar, Gallerliler- geniş haklar tanıyan İngiltere (Constitute, 2018g: 239, 301, 538), 2 Mart 2000’de ECRML’yi imzalamış, 27 Mart 2001’de onaylamış ve 1 Temmuz 2001’de yürürlüğe koymuştur. İngiltere; Cornish dili, İrlandaca, Man dili, İskoçça, İskoçya Keltçesi, Ulster-İskoçça ve Galceyi bölgesel veya azınlık dilleri olarak beyan etmiştir (Council of Europe, 2016: 12, 18).

Sonuç olarak, üzerinde tam olarak uzlaşma sağlanabilmiş bir bölgesel dil veya azınlık dili kavramı olmadığı görülmektedir. Diğer dil politikalarında olduğu gibi belli bir bölgesel dilin veya azınlık dilinin tanınması, yine merkezi hükümetlerin tasarrufundadır.

1.4.3. Eğitim Dili

Eğitim dili, ulus inşası sürecinde önemli bir politik tercih hatta amaç olarak kabul edilmektedir. Dil hakları ve dil politikalarına yönelik tartışmalarda eğitim alanındaki dil hakları ve dil politikası önemli bir gündem maddesidir. Eğitim dilinin hangi dil(ler) olacağı ve hangi ek dil(ler)in okul müfredatında öğretileceği, tartışmaların özünde yer almaktadır çünkü kimliğin / kültürün korunması ve geliştirilmesi için eğitimde kullanılacak dil, stratejik bir rol üstlenmektedir (Erkan, 2012: 185).

İnsanların “eğitim alma hakkı”, “ayırım gözetilmeden eşit muamele görmesi”, “eğitim özgürlüğü” ve “akademik özgürlüğü” vb. kavramlar, birçok ulusal ve uluslararası belgede yer almaktadır (Ercan, 2012: 14). İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 26. maddesinde eğitim hakkı ile ilgili şu ifadeler yer verilmiştir (Birleşmiş Milletler Türkiye (t.y.), <http://www.un.org.tr/humanrights/images/pdf/1-insan-haklari-evrensel-beyannamesi.pdf>):

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.
2. Eğitim insan kişiliğini tamamen geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü, dostluğu özendirilmeli ve BM’nin (Birleşmiş Milletler) barışı koruma yolundaki çalışmalarına katkı sağlamalıdır.
3. Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır.

Yukarıdaki ifadelerden eğitim alma hakkı ve özgürlüğünün, bir toplumdaki her insanın en demokratik hakkı olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda her devlet; farklı tarihi, sosyal ve politik tercihlere sahiptir. Bu tercihlere her devletin kendi şartları yön vermektedir. Dolayısıyla her devlet farklı eğitim dili politikası takip edebilir. Eğitim dili politikasında genellikle tek dillilik tercih edilmektedir. İki veya çok veya karma dilli eğitim modelleri, az sayıda ve istisnaîdir (Ercan, 2012: 18, 19). Eğitim dili ile ilgili olarak bazı devletlerinin anayasal düzenlemeleri şu şekildedir:

Estonya, “Herkes, Estonca eğitim alma hakkına sahiptir. Ulusal azınlıkların eğitim kurumlarında eğitim dili, kurumun kendisi tarafından belirlenecektir.” şeklinde eğitim dili politikasını anayasasının 37. maddesinde düzenlemiştir (Constitute, 2018h: 10). Yani Estonya, ulusal ölçekte eğitim dilini Estonca olarak belirlemiş fakat azınlıklara eğitim dilini belirleme serbestisi de tanımıştır. Çek Cumhuriyeti ise “Ulusal ve etnik azınlık gruplarına ait olan vatandaşların kendi dilinde eğitim hakkı, yasanın öngördüğü şartlar altında garantilenmiştir.” şeklinde eğitim dili politikasına anayasasının 25/2/a maddesinde yer vermiştir (Constitute, 2018b: 40). Macaristan da anayasasında eğitim dili politikasına yer veren ülkelerdendir. Macaristan Anayasası’nın 29/1. maddesine göre “Macaristan’da yaşayan uyruklar, (...) kendi dillerinde eğitim alma hakkına sahip olacaktır.” (Constitute, 2018i: 14).

1.4.4. Ulusal Dil

“Resmî dilden farklı olarak ‘ulusal dil’ egemen bir devlette nüfusun çoğunluğu tarafından ülke çapında kullanılan dil demektir.” (Akbulut, 2012: 157). Ulusal dil, ulusal kimlik için kullanılan dildir. Bir ulusun vatandaşlarının gurur kaynağıdır. Onlar için seferlik ve toplanma noktasıdır. Birleştirici güç olarak görülmektedir (Obeng ve Adegbiya, 1999: 364). Buradan hareketle “ulusal dil”in, bir ülkedeki nüfusun çoğunluğu tarafından konuşulan dil olduğu anlaşılmaktadır. “Ulusal dil”in içinde o ulusu bir araya getiren ve kaynaştıran tarih, coğrafya ve kültür vardır. Bu yönüyle “resmî dilden” farklı olarak “ulusal dil”in, ulusun manevi ve soyut yanını oluşturduğu söylenebilir. “Resmen tescillenmeden” de bir dil, ulusal dil olabilir. Bazı devletlerin ulusal dil ile ilgili anayasal düzenlemeleri şu şekildedir:

Malta Anayasası’nda Maltaca, İngilizcenin yanısıra Malta’nın ulusal dilidir. Her iki dil, resmî amaçlar için yönetim tarafından kullanılabilir. Malta Anayasası’nın 74. maddesine göre “Her yasa her iki dilde parlamentodan geçirilecek ve herhangi bir yasanın Maltaca ve İngilizce metinleri arasında itilaf olursa, Maltaca geçerli olacaktır.” (Constitute, 2018e: 43). İrlanda Anayasası’nın 4. maddesi uyarınca İrlandaca, İrlanda Cumhuriyeti’nin “ilk” ulusal dilidir. İngilizce ikinci ulusal dildir. Anayasal belgelerin İrlandaca ve İngilizce metinleri arasında bir itilaf olursa, İrlandaca geçerli olacaktır.” (Constitute, 2019c: 4, 19). 1948 tarihli “Dil Rejimleri Yasası” uyarınca Lüksemburg’ta Lüksemburgca ulusal dil statüsü taşırken resmî işlerde Lüksemburgca ile birlikte Almanca ve Fransızca kullanılmaktadır. Yasalar ise sadece Fransızca yayımlanmaktadır (Grand-duché de Luxembourg, (t.y.), <http://www.axl.cefan.ulaval.ca/europe/luxembourg-loi1984.htm>). Finlandiya Anayasası’nın ulusal dille ilgili düzenlemesi ise şu şekildedir (Constitute, 2018c: 9):

Madde 17- Dil ve Kültür Hakkı

Ulusal diller, Fince ve İsveççedir. Mahkemeler ve diğer yetkili makamlar huzurunda herkesin bu iki dilden birini seçme, kullanma ve o dilde resmî belgeleri alma hakkı yasal olarak garanti edilecektir. Kamu yetkilileri, ülkede Fince ve İsveççe konuşan nüfusların kültürel ve toplumsal gereksinimlerini eşit bir şekilde sağlayacaktır (...)

Anayasal düzenlemelerde görüldüğü üzere devletler, farklı ulusal dil politikaları izlemektedir. Malta ve İrlanda anayasalarının her ikisinde İngilizce ulusal dil kabul edildiği halde yasal bir itilaf olması halinde sırasıyla Maltaca ve İrlandaca geçerli kabul edilmektedir. Finlandiya Anayasası’nda dikkat çeken nokta ise İsveççe azınlık dili olduğu halde aynı zamanda ulusal dil statüsündedir.

1.4.5. Resmî Dil ve Devlet Dili

Uluslararası belgelerde “devlet dili” veya “resmî dil” terimlerinin tanımlarına rastlanamamaktadır. Bu iki terim, bazen birbirinin yerine geçebilmektedir. Devletler tarafından “devlet dili” terimi çoğunlukla ülkeye özgü olan tarihi, ulusal dile atıfta bulunmak için, “resmî dil”

terimi ise günlük yaşamda çok kullanılan ve hükûmetin vatandaşlarıyla resmî iletişim aracı olarak kabul ettiği bir dile atıfta bulunmak için kullanılabilir. Devletlerin resmî bir dile sahip olduğunu beyan etmek zorunluluğu yoktur (Osce, 1999: 10).

Resmî dil ile ilgili anayasal düzenlemelerde devletlerin yine farklı politikalar izlediği gözlenmektedir. Avusturya, İspanya, Portekiz ülkelerinin anayasalarında resmî dille ilgili düzenlemeler açıkça yapılmıştır. Örneğin Avusturya, “Azınlık dilleri için Federal Yasa’nın sağladığı haklar saklı kalmak kaydıyla Almanca, Cumhuriyet’in resmî dilidir.” şeklinde resmî dili anayasasının 8/1. maddesinde düzenlemiştir (Constitute, 2019a: 4). İspanya Anayasası’nın 3/1. maddesine göre “İspanyolca, Devlet’in resmî dilidir. Tüm İspanyolların, İspanyolca’yı bilme ödevi ve kullanma hakkı vardır.” (Constitute, 2018f: 5). Yine Portekiz Anayasası’nın 11/3. maddesi uyarınca “Resmî dil, Portekizcedir.” (Constitute, 2018i: 14). Almanya, Fransa gibi ülkelerin ise resmî dille ilgili düzenleme yapmadığı dikkat çekmektedir. Resmî dil terimi yerine Fransa, “Cumhuriyet’in dili, Fransızca olacaktır.” şeklinde devletin dilini anayasasının 3. maddesinde düzenlemiştir (Constitute, 2018d: 3). Almanya ise resmî dille ilgili herhangi bir düzenleme yapmamıştır (Constitute, 2019b). Fransa’ya benzer şekilde Türkiye Cumhuriyeti de “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.” şeklinde devletin dilini anayasasının 3. maddesinde düzenlemiştir (Ülgen, 2015: 3).

Yukarıda geçen anayasal düzenlemeler incelendiğinde yine karar alıcı baş aktörün devlet olduğu açıktır. Bazı devletler, “resmî dil” terimini kullanarak doğrudan, bazıları ise kullanmadan fakat dolaylı olarak kast ederek devletin dilini düzenlemektedir. Bazıları ise Almanya örneğinde olduğu gibi anayasasında herhangi bir düzenleme yapmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ULUS, DEVLET VE DİL POLİTİKALARI

Ulus ve devlet, uluslararası ilişkiler disiplinindeki en temel kavramlar arasında yer almaktadır. Ulus, devlet ve dil ilişkisinin iyi anlaşılması için öncelikle, ulus ve devlet kavramlarının iyi anlaşılması gerekmektedir.

2.1. Ulus

“Ulus, tarihin belli bir döneminde insanların etkin katılımı ve iradesiyle gerçekleştirdiği bir oluşumdur.” (Sağ ve Aslan, 2001: 173). Ulusun tanımı, devlet tanımının yapılmasından daha zordur. Modern insan, içinde devletin olmadığı sosyal bir durumu hayal edebilir. “Doğal devleti” hayal etmek, modern insanın yeteneklerinden biridir (Gellner, 2001: 18-19). Gellner’ın bu ifadesinden devlet teşkilatlanması olmadan da birtakım ortaklıklar çevresinde bir araya gelmiş insan topluluğu yani ulusun oluşabileceği anlaşılmaktadır. Bu duruma, Kanada’nın Quebec eyaleti örnek olarak verilebilir. Bu eyalette ulus ruhu oluşmuştur fakat Quebec’liler bir devlet kuramamıştır (Keating, 1997: 689).

Ulus inşasının nasıl ortaya çıktığı, dünya üzerindeki etnisitelerin ne zaman ulus olma gereksinimi duyduğu merak edilmiştir. “Imagined Communities” (Hayali Cemaatler) adlı kitabında Anderson (2006: 37), “Bu soruyla ilgili faktörler, açıkçası karmaşık ve çeşitlidir. Fakat kapitalizmin üstünlüğü, önemli bir husus olarak görülebilir.” şeklinde cevap vermektedir. Anderson’ın açıklamasına benzer bir şekilde “Etnic Origins of Nations” (Ulusların Etnik Kökeni) adlı kitabında Smith (2005: 131-134), merkezi ve kültürel olarak homojen devletlerin oluşmasının, zamanın üç devrimi (feodalizmden kapitalizme geçiş, idari ve askeri devrim, kültürel ve eğitimsel devrim) ile ilgili olduğunu ifade etmektedir. Caviedes (2003: 250); din, dil ve simgeler gibi ulusun birçok unsuru tarihten daha eski olabileceğinden ulus düşüncesinin, 18. yüzyılda etnik bakımdan net olarak tanımlanan toplulukların hali hazırda mevcut krallıklar veya kültürlerden, ulus-devletlere doğru geliştiği Batı Avrupa’da doğduğunu söylemektedir. Yine Smith (2005: 134)’e göre 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar tüm Avrupa kıtası, bürokratik “rasyonel” devletler ağına bölünmüş ve devlet oluşturma kavramı ve uygulamaları, bilinçli olarak çeşitli denizaşırı sömürge topraklarına taşınmıştır. Avrupa’ya ve sömürgecilığe özgü devletlerarası sistem olan bu pota içinde ulusçuluk ve uluslar oluşmuştur.

Smith'in (2005: 131-134) bahsettiği üç devrimin gerçekleşmesinde Batı Avrupa'da yaşanan Rönesans, Reform Hareketleri ve Fransız Devrimi'nin olduğu tahmin edilebilir. Tüm bunların sonucunda Orta Çağ feodal Avrupası'ndaki merkantalizmin yerini kapitalizmin aldığı, Evrensel Katolik Kilisesi'nin yönetimdeki gücünün zayıflatıldığı, barutun bulunmasıyla ateşli silahların yapıldığı, birçok alanda muazzam gelişmelerin yaşandığı bilinmektedir. Caviedes'in (2003: 250) "ulus düşüncesi 18. yüzyılda etnik bakımdan net olarak tanımlanan toplulukların hali hazırda mevcut krallıklar veya kültürlerden, ulus-devletlere doğru (...)" ifadesiyle yine 1789 Fransız Devrimi'ne atıfta bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır. Smith'in (2005: 134) de söylediği gibi Batı Avrupa'da doğan ulusçuluk akımı, Avrupa'yı devletlere bölmüş ve denizaşırı ülkelere ihraç edilmiştir.

Ulus inşası, kendine özgü özellikleri ve dinamikleri olan bir süreçtir. İnsanların etkin katılımı ile gerçekleşmektedir. Ulus inşası, iradidir. Tarihin belli bir döneminde oluşmaya başlamıştır. Ulus inşası, bir süreçtir. Verili değil, edinilmiştir. Toplumsal, siyasal, ekonomik ve coğrafi niteliklere sahiptir (Sağ ve Aslan, 2001: 176).

2.2. Devlet

"Devlet sahip olduğu gücü ile sorumluluk alabilen, bağımsız davranabilen, makro veya mikro ölçekte gerçekleşen olaylara yönelik tavır takınabilen ve bunları sorgulayabilen dinamik bir aygıttır." (Ersoy, 2015: 101). Antik Çağ filozoflarından bu yana binlerce yıl incelenmiş ve insanlık tarihi boyunca tarihsel ve diyalektik bir gerçeklik olmasından ötürü birbirinden farklı şekillerde tanımlanmıştır (Eroğul 1990'dan aktaran: Köktürk, 2011: 74).

Antik Çağ Filozofu Eflatun için ideal devlet sosyal bir devlettir. Bu devlette toplumdaki zengin ve yoksul insanlar arasında gelir uçurumu yoktur. Eflatun, ideasında oluşturduğu devleti filozof bir krala yönettiğidir. Bu devlete ulaşamayacağını anlayan Eflatun, "Yasalar" adlı eserinde devletin hayatta kalması için hukukun gerekliliğini savunmuştur (Eflatun, 1985'ten aktaran: Köktürk, 2011: 76, 77). Bir diğer Antik Çağ Filozofu Aristo, "Politika" adlı kitabında çeşitli yönetim biçimlerini incelemiştir. Bu yönetimler; ortak iyilik için tek bir kişinin yönetimi olan "krallık" (monarşi), erdemli kişiler tarafından oluşturulan bir azınlığın yönetimi olan "aristokrasi" ve tüm toplumun iyiliği için çoğunluğun yönetimi olan, Aristo'nun "anayasal yönetim" veya "politeia" diye adlandırdığı "siyasal yönetim"dir. Aristo'ya göre tek kişinin çıkarı için despot bir yönetim olursa krallıklar tiranlığa, yönetim sadece varlıkların eline geçerse aristokrasi oligarşiye, yönetim yoksulların çıkarı için varlıksız olan kişilerin eline geçerse siyasal yönetimler demokrasiye dönüşebilir (Aristoteles, 1983'ten aktaran: Köktürk, 2011: 77). Devletle ilgili önemli görüşleri olan klasik düşünürlerden biri de Machiavelli'dir. 16. yüzyılda "Prens" adlı kitabını realist bir görüşle yazan Machiavelli (1469-1527); ulusal birlik, feodalizm düşmanlığı,

ticarete övgü, yasa önünde eşitlik gibi öğeleri öne çıkarmış ve burjuva sınıfının ideolojisini egemen kılmıştır (Eroğul, 1981'den aktaran: Köktürk, 2011: 89). Osmanlı İmparatorluğu'nu örnek olarak gösteren Machiavelli, merkezi mutlak devletleri feodal devletlerden daha üstün görmüştür. Ayrıca devletin temelini hukuk ve askerliğe dayandığını ifade etmiştir (Machiavelli, 2004'ten aktaran: Köktürk, 89-90). Yine aynı yüzyıl Thomas More, "Ütopya" adlı kitabıyla adada yaşayan bir toplum tasviri üzerinden İngiliz adalet sistemini, toplum düzenini vb. eleştirmiştir (More, 1997'den aktaran: Köktürk, 2011: 90). Marx ise "Kapital" adlı kitabında mülksüz hale getirilen köylülerin doğmakta olan sermaye tarafından proletarya haline getirilmelerini anlatmıştır (Marx, 2007'den aktaran: Köktürk, 2011: 90). 1651 yılında "Leviathan" adlı kitabı yazan Thomas Hobbes (1588-1679), doğa durumunda herkesin herkesle savaş halinde olduğunu ve insanların bir sözleşme ile özgürlüklerini Leviathan'a¹ devrederek bu savaş ve çatışma halinin önlenebileceğini dile getirmiştir. Hobbes'un Leviathan ile kast ettiği, mutlak kralın başında bulunduğu devlettir. Yani Hobbes'e göre devletin amacı, bireysel güvenliği sağlamaktır. (Hobbes, 2001'den aktaran: Köktürk, 2011: 91). Hobbes'un aksine J. Locke (1632-1704) ise daha liberal düşünceler ile devlet hakkındaki görüşlerini yazmıştır. Doğa durumunda insanların barış halinde yaşadığını savunan Locke, insanların bir devlet kurarak egemenliklerini ona devretmelerinin başlıca amacının mülkiyetin korunması olduğunu ifade etmiştir (Locke, 2002'den aktaran: Köktürk, 2011: 92).

Tarihteki farklı devletler, toplumların yaşadığı bir önceki krizlerin üzerine inşa edilmiştir. Örneğin; Antik Çağ'da köleci devlette yaşanan bunalım feodal devleti, feodal devlette meydana gelen krizler bir geçiş dönemi ile kapitalist devleti, kapitalizmin neden olduğu krizler ise sosyalist ve liberal devleti yaratmıştır. Antik Çağ'ın köleci toplumunda Eflatun ve Aristo, eserlerini site devletinin bunalım yaşadığı dönemde yazmıştır. Site devletlerinde yaşanan bu bunalım, imparatorlukların kurulmasıyla çözülmüştür. Machiavelli, Thomas More veya Thomas Hobbes vb. yazarlar, feodal devletin gelişen piyasa toplumunu kontrol altına almakta zorlandığını anladıkları için eserlerini yazmıştır. Bu sorun ise ilk olarak merkezi mutlak devletlerin ve daha sonra ulus-devletlerin oluşumu ile çözüme kavuşmuştur (Eroğul, 1990'dan aktaran: Köktürk, 2011: 73, 74).

Doğu ve Batı uygarlıklarındaki geleneksel devletler, üretim ilişkilerini tarım toplumu üzerine tesis etmiştir. Tarımdan aldıkları vergilerle hem ordularını finans etmiş hem de şehirlerin imarını gerçekleştirmiştir. Bu dönemde Avrupa'da devlet, feodalite üzerinden zayıf bir merkezi devlet ve yetkisi azaltılmış bir kral tarafından yönetilmiştir. Üretim araçlarını elinde bulunduran yerel feodaller, askeri gücü yönetmiş ve gerektiğinde bu askeri gücü kralın emrine vermiştir. Hukuk konusunda feodaller yetkili olmuş ve eğitim, özellikle din üzerine kurulmuştur. Doğu'da ise daha merkezi bir yapıda bulunan devletler, merkezden atanan memurlarla yönetimi sağlamaya ve yerel feodalleri daima merkeze entegre etmeye çalışmıştır. Doğu'da geleneksel devlet, adalet üzerinden meşruiyet bulmuştur. Buna ek olarak toplum; loncalar, mahalleler, dinsel örgütlenme

¹ İncil'de geçen bir çeşit deniz ejderhasıdır. Üzerindeki sert pulları dolayısıyla öldürülmesinin olanaksız olduğuna inanılmaktadır (Köktürk, 2011: 91).

mekanizmaları ve vakıflarla kendi içinde oto kontrol mekanizmalarını sağlamıştır. Çeşitli nedenlerle üretim ilişkileri çıkmaza giren feodalite, özellikle 14. yüzyıldan sonra çözülmeye başlamıştır. Bu durum, geleneksel devlet yapısının çökmesiyle sonuçlanmıştır. 15. ve 16. yüzyıllarda Batı Avrupa, özellikle İngiltere merkantilist bir devlet haline gelmiştir. Merkantilizm iç ve dış politika yönünden monarşiyi zorunlu hale getirmiştir. 17. yüzyılda Thomas Hobbes'un "Leviathan" adlı eseri, bu mutlak devlete geçiş sürecinde yazılmıştır. Mutlak devletten parlamenter devlete geçiş John Locke'n, cumhuriyete geçiş ise Jean Jacques Rousseau'nun kitaplarında görülebilir. Pazarın korunması için merkezi güvenlik teşkilatı ve profesyonel ordular oluşturulmuştur. Pazara yönelik hukuk oluşturulmuş ve bunun sonucunda merkezi vergiler getirilmiştir. İş bölümünün gelişmesiyle din eğitiminin yerini laik ve merkezi eğitim sistemi almıştır (Köktürk, 2011: 93, 94).

Günümüz dünyasında hâkim olan modern-devlet, şekil olarak modernite öncesi devletten farklıdır. Bunun oluşmasında iki önemli devrimden söz etmek gerekmektedir. Bunlar 18. yüzyılda meydana gelen Amerikan ve Fransız Devrimleri'dir. Fransız Devrimi ulus-devleti, Amerikan Devrimi ise federal devlet modelini tüm dünyaya ihraç etmiştir.

Üniter ulus-devlet, federal olmayan devlet türüdür. Diğer bir ifadeyle anayasal olarak egemenliğini federe devletlerle (eyaletlerle) paylaşmayan, "merkezi" bir otoritenin olduğu devlettir. Bu otorite, merkezde yaptığı yasaları ülkenin her köşesinde uygulamaktadır (Oran, 2010: 1). Bu ilke, üniter yapının temelini oluşturmaktadır. Siyasal iktidarın ve idarenin bütünlüğü temelinde çalışmaktadır (Güler, 2000: 22). Merkezi bir güç tüm devlet işlerini kontrol ettiğinde ülke, olası çatlaklardan kurtulabilir ve böylece kendi prestij, dayanışma, bütünlüğünü sürdürebilir. Bu sistem, sorunları ve devlet işlerini hızlı bir şekilde çözmesi için hükûmete zaman sağlamaktadır. BM'ye üye 192 devletten 165'i üniter ulus-devlettir. Fransa, üniter ulus-devlet'in merkezi kabul edilmektedir. İtalya, Japonya, Çin Halk Cumhuriyeti, Danimarka ve İzlanda diğer üniter ulus-devletlere örnek olarak verilebilir (Sawe, 2017).

Federasyon veya federal devlet, bir diğer devlet şeklidir. Üniter bir devlet diğer grupların kültürel ve politik arzularını aşırı derece baskıladığı zaman, federasyon bir "emniyet süpabı"dır (Dodd, 1999, s.1). "Âdemi merkezîyetçilik" ilkesinin federasyonun temeli olduğuna değinen Güler (2000: 22), federasyonda siyasal iktidarın yanısıra idarenin de çok merkezli ve çok parçalı bir şekilde tesis edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. "Brüksel Modeli" veya "Belçika Modeli" olarak bilinen Belçika'nın yönetim sistemi, federal devlete örnektir (Şinik ve Telci, 2015: 517). Belçika Anayasası'nın 1. maddesi "Belçika, topluluk ve bölgelerden oluşan federal bir devlettir." demektedir (Constitute, 2018a: 3). Belçika'da devlet, dışişleri, savunma, adalet ve sosyal güvenlik alanlarında merkezi hükûmet; eğitim, yerel güvenlik, ulaşım ve sağlık alanlarında ise federe devletler yetki sahibidir (Şinik ve Telci, 2015: 517).

Konfederasyon, devletlerarası birliğin eski moda bir şeklidir. Bu birliğin içinde devletlerin devletliği korunmaktadır. Genellikle, zayıf bir birlik olarak düşünülmektedir (Hughes, 1983: 26). İki veya daha fazla özerk devletin veya politik mevcudiyetin, örneğin ticaret veya savunma gibi birçok idari faaliyet alanında ortak güç kullanmayı kabul etmesi halinde basit veya salt bir konfederasyon oluşmaktadır. Bu alanda politikalar yapıldığında ve kararlar ortak alındığında oybirliği doğal kuraldır. Bu nedenle, ilgili düzenlemelerin doğasında [konfederasyondan] ayrılmak bir haktır. Fakat kararlar alındıktan sonra harekete geçme zorunluluğu varsa, neyi kimin yapacağına karar vermek için konfederasyondaki devletlerin hükümetlerinin bir toplantı / toplantılar dizisi yapması gerekmektedir. Konfederasyon örnekleri 1781 Amerikan Konfederasyonu, yaklaşık 1847'den beri devam eden İsviçre Konfederasyonu ve AB'dir (Dodd, 1999: 3-4).

2.3. Ulus-Devlet

Ulus-devlet, insanların kendi kaderlerini ulusal politikalar, mekanizmalar ve kurumlar içinde belirledikleri politik modeldir (Cebeci, 2008: 35). Protestanlığa ve Avrupa'da laisizme vesile olan Otuz Yıl Savaşları'nın sonunda imzalanan 1648 tarihli Vestfalya Antlaşması ile ulus-devletin doğduğu kabul edilmektedir (Arı, 2004: 40-41). Vestfalya sisteminin ne olduğu ve Batı Avrupa'daki bölgesel entegrasyona ne katkısının olduğu sorusuna Caporaso (1996: 34-35) şöyle cevap vermektedir:

Vestfalya sistemi, dünya düzeninin egemen ulus-devletler şeklinde bölünmesini kast eder ki her birinin içeride meşru şiddet kullanma tekelini ve kendine ait toprağı vardır. (1) Meşru bir şiddet tekelini, (2) vergi toplayabilen, yönetebilen daimî merkezi personeli ve (3) çeşitli konularda politikalar yapan yetkili kişileri, kurumları; ulus-devletin tanımlayıcı özellikleridir (...)

Modern anlamda bir devletin varlığı, onun toplumsal yapıdan farklılaşmasını gerekli kılmaktadır. Bu, devletin toplumdan ayrı bir varlık kazanması ve bir "iktidar alanı" oluşturması anlamına gelmektedir. Devlet; her alana, her noktaya nüfuz etmek ve merkezdeki iktidarı her yere yaymak için çaba göstermektedir. Bu onun merkeziliği ile ilgili bir durumdur (Kotan, 2016: 14).

Modern bir ulus-devlet, toplum içinde şiddet kullanma tekelini elinde bulunduran tek kurumdur. Devlet, insanın kurtarıcısı ve güvenli bir yaşamın sağlayıcısıdır. Devletin güç kullanma tekelini elinde tutması, yönettiği sınırlar içinde tek egemen olması demektir (Kotan, 2016: 15). Belli sınırlar üzerindeki egemenliği, devletin fiziksel yapısını oluşturmaktadır (Voigt, 2014: 6)

Anayasacılık, modern ulus-devletin temel unsurlarından biridir. Anayasacılığın temel amacı, keyfiyeti önlemek, bireysel hak ve özgürlükleri güvence altına almak ve sonuçta sınırlı bir devlet yaratmaktır. Esasen anayasacılık, bireyleri ve devletin kurumlarını iktidarın kötü muamelelerinden korumak için bir dizi önlemler almış, karar alma mekanizmasının üzerinde halk

egemenliğini tesis etmeye ve siyasi aktörleri manipüle etmeye çalışmıştır (Uğuz ve Saygılı, 2016: 137).

Parlamentolar, modern ulus-devletin dinamik politik kurumları arasındadır. Politik görüşme, problem çözme, karar alma için demokratik forumlardır (Ilie, 2015: 1). Parlamentolar, kendi içinden seçilen yürütme organının yasama organına sorumlu olduğu ve böylece ulusal düzeyde tek egemenlik alanının oluşturulduğu bir hükümet sistemidir (Gerring ve diğerleri, 2009: 337). Parlamentoların ayırt edici özelliği, monoloğa ve dialoga dayanan iletişimdir (Ilie, 2015: 2).

Modern ulus-devletin bir diğer unsuru vatandaşlıktır. Modernleşme öncesi tarım temelli toplumsal ve ekonomik bir düzende toprak ağaları ile din adamlarının egemen olduğu siyasal yapılanmada insan, tebaanın üyesi olmuştur. Zamanla birey ve vatandaşlık ortaya çıkmıştır (Sağ ve Aslan, 2001: 179). Öncelikle vatandaşlık, bir politik topluluğun üyesi olmak demektir. Bu politik topluluk, ulus-devlettir. İkinci olarak vatandaşlık, insanın doğduğu ulus-devlete göre statülendirilmesidir. Üçüncü olarak vatandaşlık, bir haklar dizisidir. Bu haklar, en üst belge olan anayasada yer almaktadır. Son olarak vatandaşlık, görevler dizisidir. Bunun en iyi örneği, zorunlu askerlik görevidir (Saygılı, 2010: 92).

2.4. Ulus-Devlet İnşasında Dil Faktörü

Dil; kabileler, aşiretler, şehir devletleri, krallıklar, imparatorluklar, ulus-devletler vb. politik oluşumlarda her zaman var olmuştur. Özellikle ulus-devletler için dilin anlamlılığı daha yüksektir çünkü dil, ulus-devletin temel kimlik kodlarından biridir ve politik bir role sahiptir. Bu amaçla modern-ulus devletler, anayasalarının başlangıç maddelerinde eğitim, sağlık, yargı vb. kamu hizmetlerini alan ve bir dizi görevi yerine getiren vatandaşların devletle olan iletişimde kullanacağı dili düzenlemektedir. Bu bağlamda dil, ulus-devlet inşasını etkileyen önemli bir faktördür.

İsraililer bugün bir ulus oluşturmuştur. Bunun biricik nedeni, güçlü olsa da din bağı değildir. Bunun nedeni, modern İbranice aracılığıyla kendilerini gerçek bir ulusal dille donatmayı başarmış olmalarıdır. Kırk yıl İsrail’de yaşayıp sinagoga asla gitmemiş bir kişi birdenbire toplumun dışına itilmeyecektir. Fakat orada 40 yıl yaşadığı halde İbraniceyi öğrenmek istemeyen birisi için aynı şey söylenemez (Maalouf, 2003: 131). Maalouf’un verdiği örnekten ulus-devletin kimliğinde dilin, dinden daha belirleyici bir kod olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda bir insanın dinsiz bir şekilde yaşamını sürdürebileceği fakat dilsiz bunu yapamayacağı sonucuna varılabilir.

Bağımsız bir ulus-devlet inşa etmek amacıyla terör örgütleri tarafından dilin etkili bir politik enstrüman olarak kullanıldığı görülmüştür. İngiltere’nin asimilasyonist dil politikalarına karşı İrlanda toplumu mücadele etmiştir. Bu mücadelede IRA (Irish Republican Army / İrlanda Cumhuriyet Ordusu), silahlı yöntemi seçmiştir. İngiltere’den ayrılıp bağımsız bir devlet kurmak

için IRA öncelikle dilsel ve kültürel verileri kanıt olarak kullanmış ve İrlanda kültürünün ayırt edici bir simgesi olarak İrlandacadan yararlanmıştır. Ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturmak için mesajlar IRA tarafından İrlandaca olarak servis edilmiştir. İngiliz toplumunun yaptığı haksızlığa maruz kalan İrlanda halkı, İngiliz yönetimine karşı direnç göstermiş ve IRA'yı desteklemiştir (Deligöz, 2015: 121, 123). Dil bir terör örgütünün bile ulus bilinci oluşturmaya ve bu uğurda ulusu harekete geçirmesine yardım edebilmektedir. Dilin bu politik yönü, IRA'nın hedeflerini başarmasına aracı olmuştur. Başlangıçta İngiltere için terörün dili kabul edilen İrlandaca, daha sonra İrlanda Cumhuriyeti'nin ulusal dili olmuştur.

Language Death (Dil Ölümü) adlı kitabında Crystal (2014: 1), "Dilin öldüğünü söylemek, bir insanın öldüğünü söylemek gibi bir şeydir. Bunun başka bir açıklaması yoktur çünkü diller insan olmadan varlıklarını sürdüremez." sözüyle dilin yaşamsal önemine dikkat çekmektedir. Benzer şekilde bir ulusun hayatta kalması ve ulus-devlet olma hedefindeki başarısı, halkının konuşabildiği ve daha da önemlisi yazabildiği bir dilin varlığına bağlıdır (Caviedes, 2003: 250).

2.4.1. Ulus-Devlet İnşasında Dil Faktörüne Örnekler

Mutlak monarşiler zamanında şekillendirilen ve yaygın hale getirilen "devlet dilleri", 18. yüzyılın ardından ortaya çıkan ve "ulus" diye adlandırılan yeni politik oluşumların hayal edilmesini kolaylaştırmıştır (Sadoğlu, 2003: 3). Bugün İspanyolca diye adlandırdığımız dil, buna en iyi örnektir. Katolik kraliyet üyeleri Kastilyalı 1. Isabella ve Aragonlu Ferdinand'ın 1469'da evlenmesiyle Aragon, Katalonya, Kastilya, Leon ve Galiçya (Kuzeybatı İspanya) birleşmiştir. Bu politik birlik yoluyla, Kastilyan olarak bilinen lehçe, güç kazanmış ve standart varyant olmuştur (Garcia, 2016: 1).

Modernleşen toplumda bireylerin bağlılığı, yerellikten veya bölgesellikten giderek ulusal kimliğe doğru kaydırılmıştır. Alt kimliklerin ulusal kimlikle kaynaştırılması amacıyla devlet, ulusalcı bir ideoloji çerçevesinde yapılmıştır (Türkmenoğlu, 2007: 162). Ulusal diller, ulus birliğini sağlamak için inşa edici araçlar ve mekanizmalar olarak desteklenmiştir (Vicente ve Vicente, 2016: 186). Vatandaşların ulusal kimliğinin inşa edildiği bu süreçte dil, önemli bir kimlik kodu haline gelmiştir. Devletin bu süreçte benimsediği ve izlediği dil politikası, ulusun dil standardizasyonunu oluşturmaktadır. Bu süreçte ulus içindeki çeşitli varyantlardan birisi standart dil olarak kabul edilip seçilmektedir. Yasa, dil kurumu, eğitim bakanlığı, üniversite gibi yaptırım gücü olan bir kurum tarafından standart varyantın ses, biçim ve söz dizimi kuralları belirlenmektedir. Dil bilgisi kitapları, sözlükler, yazım kılavuzları vb. yayınlar çıkarılmaktadır. Seçilen varyant; parlamentoda, mahkemelerde, bürokraside, eğitimde, bilimsel belgelerde ve edebiyatın değişik alanlarında kullanılmaktadır. Böylece bağımsız ve standart bir dil, bir ülkenin bağımsızlık simgesi olmaktadır. Varyant seçiminin, sosyal ve politik önemi de bulunmaktadır. Seçilen varyant prestijli olacaktır ve bu varyantı hâlihazırda konuşmakta olan insanlar, bu

prestijden yararlanacaktır. Örneğin, Türkiye Türkçesi bağlamında kültürel, ekonomik ve politik açıdan en baskın durumdaki İstanbul'un konuşması, standart varyant olarak seçilmiştir (Demir, 2002: 111, 112).

2.4.1.1. Alman Ulusçuluğu ve Almanca

Binlerce yıl önce bugünkü Danimarka ve güney İsveç kıyılarında yaşayan balıkçı klanlar, Almanların tarih öncesi kökeni olarak kabul edilmektedir. O günden bugüne Almanya'nın ve Alman dilinin gelişiminde dönüm noktası niteliğinde altı olay olmuştur (Sanders, 2010: 3-5). İlk olay, kendi içinde bulunan belli ünsüz harflerin sesletiminde bir dizi değişim olmasıyla "Pre-Germenik" dilin, geldiği Hint-Avrupa kökeninden kopmasıdır. İkinci olay, Ren Nehri'nin doğusundaki toprakları kolonileştirmek isteyen Romalı askerlerin Germenik kabileler tarafından yenilgiye uğratılmasıdır. Böylece Batı Avrupa kıyılarında Almanca konuşan bir yarımada, modern zamanlara kadar ulaşabilmiştir. Üçüncü olay, sesletimde meydana gelen ikinci bir sistematik değişimle iki tür Batı Germen dilinin -biri Modern Almancanın kaynağı, diğeri ise İngilizce ve Felemenkçenin kaynağı- gelişimidir. Dördüncü olay, standart Almancaya şekil veren İncil'in halk diline tercüme edilmesidir. Beşinci önemli olay, 19. yüzyılda Alpler'in kuzeyinde Almanca konuşan halkların politik olarak birleştirilmesiyle Alman ulusunun bir Avrupa gücü olması ve Almancanın bir dünya diline dönüşmesidir. Son önemli olay ise iki dünya savaşı ile zarar gören Alman dilinin kültür sermayesinin yeniden yükselmeye başlamasıdır (Sanders, 2010: 5).

Ana dilin kurulması ve korunması çabası, Almanya'da uzun sürmüş ve zorlu bir süreçten geçmiştir. Almanların hepsinin anladığı ortak bir dil, iyi bir yazı dili baştan beri olmamıştır. Gerçi 8. yüzyılın ikinci yarısından kalan Almanca yazılmış belgeler mevcuttur fakat bunlar yazanın kendi lehçesinde yazılmıştır. Dolayısıyla Orta Çağ boyunca bütün Almanların kabul ettiği bir Almanca olmamıştır (Gökberk, 2011: 84). Orta Çağ'ın okuryazarları için ortak yazı ve düşünce dili Latince olmuştur. Birçok bilgi Latince yazılmıştır. Alman yazı dilinin gelişmesini etkileyen ana faktörlerden biri, 14-15. yüzyıllarda resmî yazışmalarda (Kanzleisprache) Latincenin terk edilip Almancaya geçilmiş olmasıdır. Özellikle Luxemburglu Kaiserlerin Prag'daki merkez bürolarının Orta Yüksek-Almancanın doğu ağzına dayanarak kullandıkları dil, resmî yazışmalara örnek teşkil etmiştir. Bu, resmî anlamda Almancanın ilk düzyazısıdır (Gökberk, 2011: 85).

Martin Luther'in 1534 yılında Kutsal Kitabı Almancaya tercüme etmesiyle Almanya'da Reform Hareketi başlamıştır. Luther, Almanya'da o dönem en yaygın kullanılan Saksonya resmî dilinde yazmıştır. Bu, Alman yazı dilinin şekillenmesinde muazzam bir etki yaratmıştır. Onun "Halkın ağzına bakarak" oluşturduğu dil bölgesel sözcükleri yaymış ve dil bağlamında Almancayı, Latineden ayırmıştır (Gökberk, 2011: 85). Ayrıca 15. yüzyılda basım makinesinin bulunması, resmî yazışmalardaki ortak Almancanın yerleşmesine ivme kazandırmıştır. Kilise de 13. yüzyıldan başlayarak Almanca vaazlarla bu harekete katkıda bulunmuştur (Gökberk, 2011: 86). Fakat

Rönesans, Latincenin yeniden kullanılmasını hızlandırmıştır. Humanizma ruhunun güçlenmesi, Latinceye güç kazandırmıştır. 16. yüzyılda Luther'e rağmen bilimde Latince kullanılmıştır (Gökberk, 2011: 86). Hatta Erasmus [Desiderius Erasmus], Latinceye yüz çeviren Luther'i kınamıştır. Rönesans ile birlikte karşılığı olmayan birçok Latince sözcük, Almancaya girmiştir (Gökberk, 2011: 87).

Latincenin dışında Fransızca, Almancanın gelişmesine engel olan diğer yabancı dildir. 16. yüzyılın sonlarına doğru ve özellikle 17. yüzyılda Fransızca sözcükler, güçlü bir şekilde Alman diline karışmaya başlamıştır. Fransızcanın bu etkisi; Alman hükümdarlarında, eğitilmiş kişilerde, orduda ve hükümet idaresinde görülmüştür. Yabancı sözcükler, en çok 18. yüzyılda Almancaya girmiştir. Prusya Kralları Friedrich ile babası 1. Friedrich Wilhelm ana dillerini yabancı sözcüklerle karıştırarak konuşmuş ve yazmıştır (Kessler, 1948: 8). Bu sözcüklerin temizlenmesi ve bilimde, öğretimde Latincenin ortadan kalkması birkaç yüzyıl almıştır. Örneğin, 16. yüzyılda Almanya'da basılan kitapların %70'i Latinceyken 18. yüzyılın ilk çeyreğinde Latince %30'a kadar gerilemiştir (Gökberk, 2011: 87). 1830'dan sonra Almanya'da yayımlanan (Latince ve Fransızca kitaplar karşısında) Almanca kitap sayısı ilk kez toplam kitapların %90'ını geçmiş ve Fransızca kitap sayısı 1820'den sonra %4'ün altına düşmüştür (Hobsbawn, 2003: 125).

Alman dilini Latince ve Fransızcadan tasfiye etmek için mücadele veren vatanseverler olmuştur. Luther bu uğurda en başarılı örnek kişidir. Luther'den sonra gramerciler (dil bilgisi uzmanları) hem dile bir düzen vermeye çabalamış hem de dili yabancı sözcüklerden tasfiye etmeye çalışmıştır. 17. yüzyılda arı bir Almanca özlemi çeken kimseler tarafından "dil dernekleri" (Sprachgesellschaften) kurulmuş ve dile sistemli bir şekil verilmek istenmiştir (Gökberk, 2011: 88-89). "Fruchtbringende Gesellschaft oder der Palmenorden", Otuz yıl Savaşları başlamadan önce Anhalt Prensi Ludwig'in girişimiyle kurulan ilk derneğin adıdır. Derneğin başarısı Almanya'da diğer derneklerin de kurulmasına yol açmıştır. Kendisinden önce başlayan tasfiye hareketinden farklı olarak Gottfried Leibniz, Almancanın sadece şiirde değil, bilimde de kullanılmasını istemiştir (Gökberk, 2011: 89). Yabancı sözcükler konusunda Leibniz, mutlak olmasa da dilde temizliğin geniş ölçüde yapılmasına inanmıştır. Eğer bu yapılmazsa, İngiltere'de Anglosaksoncanın (Eski İngilizce) yok olması gibi Almanya'da da Almancanın ortadan kalkacağını düşünmüştür. Ona göre yabancı bir dilin alınması, özgürlüğün kaybedilmesi ve yabancı bir boyunduruk altına girilmesi demektir (Gökberk, 2011: 98). 18. yüzyılda Leipzig'li büyük edebiyatçı Gottsched, "Alman Cemiyetleri"ni kurmuş ve büyük başarılar sağlamıştır. Ardından Lessing ve Goethe de Alman dilindeki tasfiyecilik hareketine katılmıştır. Schiller, şiirlerini neredeyse hiç yabancı sözcük kullanmadan yazmıştır (Kessler, 1948: 13).

1813-15 yılları arasında Napolyon Fransası'na karşı verilen savaşlar, dilde tasfiyeciliği hızlandırmıştır. 1870-71 Fransa Savaşı'ndan sonra dil tasfiye hareketleri yeniden başlamıştır. 1885 yılında üye sayısı 30.000'i bulan "Genel Alman Dil Birliği" bu alanda önderlik yapmaya

başlamıştır. Ardından devlet dairelerinin bazı şubeleri de dil tasfiye hareketine katılmıştır. Örneğin Alman Devlet Posta Teşkilatı, 600 sözcüğü resmî dilden çıkarmıştır. Ordu, askeri hizmet talimatnamelerini temiz bir Almancaya tercüme etmiştir (Kessler, 1948: 13). Dönemin Büyük Devlet Adamı Bismark, Alman dilinin temiz örneklerini vermiştir (Kessler, 1948: 15).

Almanların birliği, 19. yüzyılın sonlarına doğru gerçekleşmiştir. Bu birlik önce bir dil birliği olarak gerçekleşmiştir (Gökberk, 2011: 110). Yani Almanya’da “ulusal bütün” dilden hareketle tanımlanmıştır. Romantik ulusçuluk olarak adlandırılan bu birlikte Alman halkının ulusal ruhu, mutlak bir şekilde devletle ilişkilendirilmesi gerekmeyen ve aynı dili konuşanların oluşturdukları doğal bir varlık olarak kabul edilmiştir. 19. yüzyılda kurulan Alman ulusal birliği, siyasal sınırlarını ve vatandaşlık kavramını bu anlayışa dayandırmıştır. Alman ulusu, etnik olarak Alman olan veya bunun somut işareti olan Almancayı konuşan hayali bir bütün olarak algılanmıştır (Sadoğlu, 2003: 3-4).

Birinci Dünya Savaşı, Almanca hareketini hızlandırırken Nasyonal Sosyalizm geriletmiştir. Hitler’in kitabı “Mein Kampf” (Kavgam) hem Almanca dil bilgisi hataları hem de gereksiz yabancı sözcüklerle yazılmıştır (Kessler, 1948: 14). 1933-1945 yılları arasında Almanya ve Avusturya’yı yöneten Nasyonal Sosyalist veya Nazi Partisi; Alman dili üzerinde olumlu veya kalıcı etkiler bırakmamıştır. O dönemden kalanlar, sadece bir sözcük derlemesidir. “Üçüncü Reich”ın askeri yenilgisinden sonra bu Nazi ürünü sözcükler, Alman dilinden derhal çıkarılmıştır. Örneğin Nazi döneminde sıkça kullanılan “Führer” (lider), buna bir örnektir. Birinci Dünya Savaşı öncesi elde edilen kültürel sermaye, Nazi Almanyası Dönemi’nde kaybedilmiştir. Almanya bu durumu, İkinci Dünya Savaşı yenilgisinden sonra düzeltmeye başlamıştır (Sanders, 2010: 6).

21. yüzyılda Almanca, İngilizceden sonra Avrupa’da en yaygın konuşulan dil statüsüne erişmiştir. Avrupa’da yedi ülkede -Almanya, Avusturya, İsviçre, Liechtenstein (Lihtenştayn), Lüksemburg, Belçika ve İtalya’da- resmî dildir. Dünyada 20 milyon kişi Almanca öğrenmektedir ve Almanya, AB’nin en güçlü ekonomisidir (Sanders, 2010: 210-211).

2.4.1.2. Ulus-Devletin Konsolidasyonunda Dil: Fransa Örneği

Ulus-devletin konsolidasyonu, devletin içindeki dilsel çeşitliliği ortadan kaldırmak ve vatandaşları arasında kültürel, duygusal bağlar kurmak için kendini yeniden inşa ettiği tarihi bir andır. Bir ulus-devlet olarak Fransa’nın konsolidasyonu, buna iyi bir örnektir (Guibernau, 2001: 778, 779).

Galya (Başta bugünkü Fransa olmak üzere Batı Avrupa’ya verilen ad), Roma İmparatoru Julius Ceasar tarafından MÖ 58-51 yılları arasında işgal edilmiştir (Ancient History Encyclopedia, 2011). Roma İmparatorluğu’nun işgaliyle Galya’ya gelen Latince, ilk önce Galyacanın yerini almış

ve sonuç olarak, Roman (lingua romana rustica) dili olmuştur. Bu dil, iki büyük lehçeye ayrılmıştır. Bunlar, kuzeyde Fransızcanın bir türü olan “langue d’oil” ve güneyde yine Fransızcanın başka bir türü olan “langue d’oc” lehçesidir. Coğrafi bölgesi daha sınırlı olan Franco-Provençal adındaki üçüncü tür ise yukarıdaki iki lehçede kaybedilen bazı özellikleri korumuştur. Ile de France bölgesinde konuşulan dil, kraliyet gücünün artmasıyla hem politik hem coğrafi olarak baskın hale gelmiştir. Diğer taraftan Norman, Picard, Valon, Lorain, Provençal vb. bölgesel lehçeler, “patois” diye adlandırılmıştır. Bu lehçeler arasında Provençal veya Gascon, gerçek bir dilin tüm özelliklerini sahiptir. Merkezden uzak sınırlarda ise Baskça, Bretonca gibi özerk diller veya Katalanca, Korsikaca, Alzasça, Felemenkçe vb. komşu ülkelere ait diller konuşulmuştur (Lartichaux, 1977: 66, 67).

Fransız Devrimi öncesi Fransa’da durum bu şekildedir. Edebiyat ve yönetim dili olan Paris Fransızcasını bilmek, toplumda yer almak ve yükselmek isteyen herkes için vazgeçilmez olmuştur. Aynı gruplara sınıflandırılabilen ve bu gruplar içinde sınırsız bir şekilde çeşitlilik gösteren “patois”, bölgelerin gerçek dilini oluşturmuştur. Çoğu köylü olan insan kitleleri, kendi bölgelerindeki “patois”i konuşmuş ve Fransızca’yı anlamamıştır. Fransızca olmayan her ne varsa, ona “patois” adı verilmiştir. Bölgelerin kapalı karakteri ve iletişim zorluğu, bu durumun sebebi olmuştur. 17. yüzyıldan itibaren klasik dil kendisini özgürleştirmiş ve arındırmıştır fakat birçok “Fransız” dilinin bir arada yaşadığı ve bölgeden bölgeye her zaman anlaşmanın sağlanamadığı Orta Çağ’dan bu yana ülkedeki dil yapılarında hemen hiç değişim olmamıştır (Lartichaux, 1977: 67).

Fransız Devrimi ile Fransız burjuvazisi, iktidarı ele geçirmiş, bireysel hakları ve devleti yüceltmıştır. Jean Jacques Rousseau’nun (1712-1778) yazdığı gibi meşruiyet temelini ulus olarak ilan etmiştir. Dolayısıyla ulusçuluk ideolojisinin Fransa’daki ilk işlevi, iktidarın Kral’dan / aristokrasiden burjuvaziye geçişini temellendirmek olmuştur. Bireysel haklar ve güçlü devlet kavramı gelmiştir. Bunun somut ifadeleri, tarihte ilk kez “insan hakları” kavramını yaratan “1789 İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesi”nde görülebilir (Oran, 2010: 4, 5). Fransız Devrimi’nin sonunda kararnamele Fransa’da konuşulan lehçelere ve dillere tercüme edilmiştir. Birinci Cumhuriyet (1793-1804) bu uygulamayı kökten değiştirmiş ve Fransa’da “bir halk, bir ulus ve bir dil” konsolidasyon sürecini başlatmıştır (Guibernau, 2001: 779). Bu fikirleri yayacak olan dilin birleştirilmesi gerekmiştir. Tüm uygar Avrupa’nın ve Fransa’da başkentin dili olan Fransızca, prestijinin zirvesine varmış ve devrimin dili olmuştur (Lartichaux, 1977: 68). Ulus-devlet; eğitim, bürokrasi, sanat, spor vb. birçok alanı ulusal bir ruhla en baştan şekillendirmeye başlamıştır. Vatandaş en üst aidiyet şeklinde “ulus”a bağlı hale getirmek hedeflenmiştir. Bu anlamda dil, uluslaştırma aracı olarak etkin bir şekilde kullanılmış ve “ulusal eğitim dili”, “ulusal yayın dili” ve “ulusal kültür dili” vb. adlarla yaygın hale getirilmiştir (Sadoğlu, 2003: 3).

Özellikle 1800’lerin sonlarından itibaren dil yasaları, coşkuyla geçmiştir. Fransız eğitim sistemini laikleştiren 1882 Jules Ferry Yasaları, aynı zamanda Fransızca’yı eğitimin özel dili olarak

atamıştır. Bu yasalar yenilikçi düşünöldüğü ve uluslararası düzeyde birçok eğitim politikasına temel oluşturduğı halde dilbilimsel açıdan geriletici olmuştur çünkü Fransa'nın birçok bölgesel dilini yok olmaya itmiştir. Çocuklar okulda Fransızca dışında herhangi bir dil konuştuklarında sıkça şiddet görmüş ve aşağılanmıştır. 1940'a kadar tek dilli bölgesel dil kullanıcısı kalmamış ve sadece dört kişiden biri bölgesel bir dil konuşabilmiştir (Radford, 2015).

1950'lerden itibaren art arda gelen hükümetler tarafından Fransızcaya yönelik sürekli olarak savunmacı ve korumacı bir yaklaşım izlenmiştir. Bu yaklaşım, özellikle Fransızca'yı korumak ve geliştirmekle görevli olan enstitülerin kurulmasıyla Fransız bürokrasisinde kendini göstermiştir. Sözü geçen enstitüler, Fransa Kültür Bakanlığı bünyesinde hizmet vermiştir. Sık sık "dil polisi" olarak anılmışlardır. Bu enstitülerden ilki olan "Haut Comité pour la défense et l'expansion de la langue française", Cumhurbaşkanı Charles De Gaulle tarafından Fransızca'yı desteklemek ve Fransızcada kullanılan İngilizce deyimlerle mücadele etmek için 1962'de kurulmuştur. 1994'te Fransa Kültür Bakanı Jacques Toubon'un önerisiyle çıkarılan yasa [The Loi Toubon / Toubon Yasası] uyarınca reklamlarda, devlet yayınlarında, işyeri duyurularında vb. Fransızca dışında herhangi bir dilin kullanılması yasaklanmıştır. Charles De Gaulle tarafından kurulan komitenin yerine geçen kuruluş "la Délégation Générale à la langue française et aux langues de France", gündelik Fransızcada kullanılan İngilizce deyimlere Fransızca karşılıklar türetmekle görevlendirilmiştir (Radford, 2015).

Fransa'nın AB üyeliğı, tek dillilik politikasının zayıflaması anlamına gelmiştir. Örneğın Fransa'nın işyerlerinde kullanılan dili sadece Fransızca'yla sınırlandırması, AB yasasıyla çatışmıştır. 1980'ler ve 1990'larda dilsel sorunlar, Fransa'da sosyalist ve muhafazakâr politik kampları bölmüştür. 1998'de yeni seçilmiş sosyalist hükümetten gelen baskıyla Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, ECRML'yi imzalamıştır. Fakat savcılar, özel yaşamda ve kamu yaşamında bölgesel dil kullanma hakkı tanıyan ECRML'nin, anayasanın 2. maddesine aykırı olduğunu söylemiş ve söz konusu durum, Fransa Anayasa Konseyi'ne hemen sevk edilmiştir. Konsey bu görüşü kabul etmiş ve süreç, 2004'te sona ermiştir. Cumhurbaşkanı François Hollande'nin anayasa değışikliği sözüne rağmen söz konusu ECRML'nin yasal zemini halen yoktur (Radford, 2015).

Kral'ı devirip ulusçuluk üzerinden ulusu inşa etmeye çalışan Fransa; moderniteye, rasyonaliteye, kurumsallaşmaya ve insanları ortak değerler çevresinde toplamaya son derece önem vermiştir. Bunu dil konusunda da göstermiş ve ortak bir dili -Fransızca'yı- ulusun dili haline getirmiş ve uluslaşma sürecinde önemli bir araç olarak kullanmıştır. Topraklarında azınlık dili olmadığını iddia eden Fransa, ECRML'yi imzaladığı halde onaylamamış ve yürürlüğe koymamıştır. AB sürecinden sonra da Fransa'nın, ulusal düzeyde tek dil politikasını sürdürme eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır.

2.4.1.3. Ulus İnşasında Dil Kullanımı: Türkiye Örneği

Türkiye’de ulusçuluk-dil ilişkisi, Tanzimat ve Tek Parti Dönemi’nin sonuna kadar geçen süreç olarak saptanabilir. Bu süreç içinde üç farklı eğilimin olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan ilki olan Tanzimat Dönemi’nde yazı dilinde sadeleştirmeye gidilmiştir. İkinci eğilim olan Jön Türk Dönemi’nde dile dayandırılan yeni bir ulusal hayalin yaratılması denenmiştir. Son olarak Cumhuriyet Dönemi’nde ise Osmanlı Devleti’nden kalan nüfus, dil aracılığıyla Türkleştirilmeye çalışılmıştır (Sadoğlu, 2003: 291).

Tanzimat Dönemi’nde ilk olarak “siyakat” ve “divani” gibi zor yazılan ve okunan yazı şekline matbaa teknolojisine uygun yeni bir yazı şekline (matbu) geçilmiştir. Bu yazı dili, bürokraside büyük kolaylıklar sağladığı halde merkezi bir devletin gereksinimlerine cevap vermemiştir. Daha sonra Osmanlı Türkçesinin Arapça ve Farsça sözcüklerden arındırıldığı, konuşma dili ve yazı dilinin birbirine yaklaştırıldığı sadeleşme dönemine girilmiştir. Tanzimat reformları, hem modern-merkezi bir devlet yaratmayı hem de imparatorluk halklarını birbirine bağlayarak politik parçalanmayı durdurmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda Osmanlı Türkçesi, tebaayı Osmanlılaştırmanın bir aracı olarak düşünülmüştür. İttihat ve Terakki’nin son dönemine kadar sürdürüldüğü ve 1876 Kanun-ı Esasî’inde vurgulandığı halde tebaanın dile dayalı entegrasyonu başarısızdır. Bu başarısızlık daha sonra gelen Jön Türk Dönemi’nde “Türklük” akımının güçlenmesine neden olmuştur (Sadoğlu, 2003: 292, 293).

Jön Türk Dönemi’nde Batı’daki Türkoloji çalışmalarının da etkisiyle bazı Osmanlı aydınları arasında imparatorluk dışındaki Türkçe konuşan topluluklara karşı ilgi duyulmaya başlanmıştır. Bir dil olarak Türkçe, Osmanlı İmparatorluğu’nun dışında yaşayan Türkleri akla getirmiştir. Dilde sadeleşmenin Jön Türk kuşağı üzerindeki etkisi, farklı boyutlarda (Türkiyecilik-Oğuzculuk) ulusal bir hayalin gerçekleştirilmesi şeklinde olmuştur. Türkçe konuşanlardan oluşan bir bütünleşme ideali, dönemin yayın organlarında açık veya örtük olarak dile getirilmiştir. Politik bir karşılık bulamayan romantik Türkçülük (dil Türklüğü), bazen sadeleşmenin sınırlarını zorlamıştır. Türkçü aydınlar tarafından dilin saflığının öne çıkarıldığı bu dönem, “tasfiyecilik” yaklaşımını doğurmuştur. Fakat bu yaklaşım, Osmanlıcı-İslamcı kesimler tarafından çokça eleştirilmiş, Türkçüler tarafından da benimsenmemiştir (Sadoğlu, 2003: 293).

Cumhuriyet Dönemi’nde siyasal ulus modeli benimsenmiştir. “Türk ulusu” dilden yola çıkarak tanımlanan bir bütünü değil, Türkiye Cumhuriyeti’ne vatandaşlık bağı ile bağlanmış vatandaşlar topluluğunu ifade etmiştir. Fransız uluslaşmasına benzer şekilde dil, vatandaşlara ulusal kimlik vermenin temel bir kriteri olarak kabul edilmiştir. Bu noktada Kemalist ulusçuluğun dil politikalarının asıl odağı, maddi planlama olmuştur. Bunun nedeni, dil ile ulusal kimlik arasındaki ilişkinin hem Türkçenin yaygın hale getirilmesini hem de Türkçenin “öz”üne kavuşturulmasını içermesidir. Kemalist ulusçuluğun diğer bir hedefi ise toplumu Batı uygarlığına dahil edecek yeni

bir anlayışı inşa etmektir. Bu nedenle, Cumhuriyet Dönemi'nde kültürel mirasın önemli bir parçasını oluşturan dili yeniden şekillendirmek için çalışmalar yapılmış, dil devrimine yönelik adımlar atılmıştır (Sadoğlu, 2003: 294, 295).

1 Kasım 1928'de Latin Alfabesi kabul edilmiş, Türkçe eğitim dili olmuştur. Bu halkın okumayı ve yazmayı daha kısa zamanda öğrenmesini sağlamıştır. Buna ek olarak Latin Alfabesi, dünyanın diğer uluslarıyla anlaşmayı, yabancı dil öğrenmeyi kolaylaştırmış ve ülkenin kültürel gelişmesine hız kazandırmıştır (Türkmenoğlu, 2007: 166). Cumhuriyet Dönemi'nde düzenlenen dil kurultayları, yine bu dönemin önemli faaliyetleri arasında yer almıştır. 18. yüzyıldan itibaren Batı'ya yönelmek gerekince Arapça, Farsça sözcüklerden sonra Fransızca sözcükler de Türkçeye girmeye başlamıştır. Bu amaçla 1932, 1934, 1936 yıllarında üç büyük "Türk Dili Kurultayı" toplanmıştır. Birinci Türk Dili Kurultayı'nın ardından 1933 yılında "Lügat-İstılah Kolu" (Sözlük-Terim Kolu) kurulmuş ve terimler, ilgili oldukları bilim dallarına göre on altı bölümde gruplandırılmıştır. 1934'te toplanan İkinci Türk Dili Kurultayı'nda terimlerin fazla ve yaygın olması gerçeğinden yola çıkarak "Lügat-İstılah Kolu", terim kolu ve sözlük kolu şeklinde ikiye ayrılmıştır. Türkçe karşılıklarının bulunması için derlenen yabancı terimler; öğretmenlere, uzmanlara ve akademisyenlere gönderilip düşünceleri istenmiştir (Hatiboğlu, 2006: 33). Üçüncü Türk Dil Kurultayı 24 Ağustos 1936'da Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenmiştir. Bu kurultayda Güneş-Dil Teorisi tartışılmıştır. Dilin kökeni sorunlarıyla uğraşırken Türkçenin yeryüzünün en eski dilleri arasında bulunan bir ana dil olduğu inancı güç kazanmıştır (Eren, 2006: 97). Güneş-Dil Teorisi'nin ana önermelerinden biri, Türk dilinin ve ırkının Avrupa dilleri ve uygarlıklarının kökeni olarak ele alınmasıdır. Bu önermeyle hem Türk ırkının sürekliliği hem de Anadolu'nun sonsuza kadar Türk yurdu olarak kalacağı kanıtlanmak ve kalan son vatan toprağı, her açıdan meşrulaştırılmak istenmiştir (Türkmenoğlu, 2007: 166).

1936 yılında Türk dilini ve Türk tarihini araştırmak ve bu alanlar için gerekli bilim adamlarını da yetiştirmek amacıyla Ankara Üniversitesi'ne bağlı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kurulmuş ve öğretime açılmıştır. Böylece İstanbul ve Ankara üniversitelerinde ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne bağlı Türkiyat Enstitüsü'nde Türk dili, araştırma ve inceleme konusu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Korkmaz, 2006: 58). Üç dilden oluşan Osmanlıca ile kıyaslandığında Kemalist dil devriminin, çağdaş bir ulus oluşturmayı başardığını söylemek gerekir (Sadoğlu, 2003: 295).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ulus-devlet inşasında Türk diline yüklenen görevin ciddiyeti devrim niteliğindeki çalışmalardan fark edilmektedir. Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusun kimlik kodlarını açıkça ortaya koyması ve uluslararası sistemde yerini alması gerekmiştir. Dilin bu kodlar arasındaki stratejik rolü için gerekli çalışmalar yapılmış ve Osmanlı'dan geri kalan çok etnisiteli nüfusa ulusal bir bütün içinde vatandaşlık bilinci kazandırılmak istenmiş ve başarılı olunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA BİRLİĞİ VE DİL POLİTİKALARI

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, milyonlarca can ve mal kaybına neden olmuş paylaşım savaşlarıdır. Bu savaşları, realizm teorisi ile açıklamak doğru bir tespittir. Öte yandan ulusal çıkarlarından dolayı karşı saflarda yer alan o dönemin devletlerinin, bugün AB entegrasyonu içinde yer almaları daha iş birliği yanlısı politikaların halen mümkün olabileceğinin işaretidir. AB 28 devletten oluşan muazzam bir entegrasyondur. Temelinin atıldığı yıllarda 4 resmî dile sahip olan AB'nin resmî dil sayısı genişleme dalgalarıyla birlikte 24'e ulaşmıştır. Dilsel çeşitlilik; siyasal, kültürel, toplumsal entegrasyon sürecindeki AB kimliğinin bir parçasıdır ve dil politikaları için önemli bir gündem oluşturmaktadır.

3.1. Avrupa Birliği

Yüzyıllarca sık sık yaşanan savaşlara sahne olan ve bundan ötürü birçok insanın hayatını kaybettiği Avrupa'da bazı lider ve düşünürler, ülkelerin ekonomik ve politik yönlerden birleşmesiyle ancak barışın devam ettirilebileceği sonucuna varmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası totaliter yönetimlere karşı mücadele veren direniş hareketleri, Avrupa'da ulusal uzlaşmazlıkları aşabilecek bir örgütlemenin kurulmasına vesile olmuş ve Avrupa'da kalıcı bir barışı tesis etme çabaları ivme kazanmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013).

Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman, Eski Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri Jean Monnet'in tasarısından yola çıkarak 9 Mayıs 1950 tarihinde Avrupa devletlerini, kömür ve çelik üretimiyle ilgili alınan kararları bağımsız ve uluslarüstü bir kuruma devretmeye davet eden bir bildiri yayımlamıştır. Schuman Bildirisi, Avrupa'da bir barışın tesis edilebilmesi için Fransa ve Almanya'nın yüzyıllardır süregelen çekişmesinin son bulmasını öngörmüştür. Bildiriye göre bunun yolu, söz konusu kurumun gözetiminde kömür ve çelik üretimini ortak bir şekilde sağlamak ve bu örgütlenmeyi bütün Avrupa devletlerinin katılımına açık tutmaktır. Schuman Bildirisi'nin bir sonucu olarak İkinci Dünya Savaşı'nın kazananlarından Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda ile kaybedenlerinden olan Federal Almanya, İtalya; Avrupa'da barışı, gelişmeyi ve toplumsal huzuru yeniden tesis etmek üzere toplanmış, 18 Nisan 1951 yılında Paris Antlaşması'nı imzalamış ve AKÇT'yi (Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu) oluşturmuştur. Söz konusu Topluluğun Yüksek Otoritesi'nin ilk başkanı ise Schuman Bildirisi'ne ilham veren fikrin sahibi Jean Monnet olmuştur. Böylece savaşın hammaddeleri olarak kullanılan kömür ve çelik, barışın araçları olmuş ve dünya

tarihinde ilk kez devletler kendi iradeleriyle egemenliklerinin bir kısmını ulus-üstü bir kuruma devretmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013).

Roma Antlaşması ve AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu), AB'ye giden yolda atılan bir sonraki adımdır. Bahsedilen 6 üye devlet, 1957 yılında işgücü ve mal hizmetlerinin serbest dolaşımına yönelik ekonomik bir birlik kurmayı kararlaştırmıştır. Böylece kömür ve çelikten sonra diğer sektörlerde de ekonomik bir birlik tesis etmek için 25 Mart 1957'de Roma Antlaşması imzalanmış ve AET kurulmuştur. AET malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı ortak bir pazarın kurulmasını sonra politik bir entegrasyona dönüşmeyi amaçlamıştır. Roma Antlaşması ile kurulan bir diğer topluluk AAET (Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu), nükleer enerjiden barışçıl amaçlarla ve güvenli bir şekilde yararlanmak için üye devletlerin araştırma programlarını koordine etmeyi amaçlamıştır. 8 Nisan 1965 yılında imzalanan Füzyon Antlaşması (Birleşme Antlaşması) ile AKÇT, AET ve AAET için tek bir Konsey ve Komisyon oluşturulmuş ve bu topluluklar, AT (Avrupa Toplulukları) adıyla anılmaya başlanmıştır. Gümrük Birliği, AB'ye giden yolda atılan bir diğer önemli adımdır. Mamul mallarda gümrük vergileri, 1 Temmuz 1968 tarihinde kaldırılmıştır. Özellikle tarım ve ticaret alanlarında olmak üzere ortak politikalar, 1960'ların sonunda tam olarak uygulanmaya başlanmıştır. AT'nin ilk genişleme dalgası, 1973 yılında İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın AT'ye katılımıyla gerçekleşmiştir. Ardından 1981'de Yunanistan, 1986'da İspanya ve Portekiz AT'ye tam üye olmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013).

1980'li yılların başlarında dünyada seyreden durgunluk ve finansal yükün nasıl paylaşılacağı konusunda AT içinde yaşanan iç çekişmelere rağmen 1984 yılından sonra AT'nin etkinliğinin artırılması konusunda beklentiler oluşmuştur. Komisyon Başkanı Jacques Delors'un 1985'te hazırlamış olduğu Beyaz Kitaba² dayanarak AT, 1 Ocak 1993'e kadar tek pazar tesis etmeyi amaçlamıştır. 17 Şubat 1986'da Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, Lüksemburg, Portekiz sonra 28 Şubat 1986'da Danimarka, İtalya ve Yunanistan Avrupa Tek Senedi'ni imzalamıştır. 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi, AT'yi kuran antlaşmalarda büyük değişiklikler yapmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013).

AB'de bu süreç yaşanırken, 3 Kasım 1990 tarihinde Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi ve Aralık 1991'de SSCB'nin (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) dağılması; Merkez ve Doğu Avrupa'nın politik haritasını değiştirmiş ve entegrasyonun büyümesine ivme kazandırmıştır. AT'ye üye devletler, 9-10 Aralık 1991'de Hollanda'nın Maastricht şehrinde toplanarak AB Zirvesi'nde kararlaştırılan yeni bir antlaşmanın görüşmelerine başlamıştır. Maastricht veya diğer adıyla ABA

² Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 14 Haziran 1985 tarihli ve COM(85) 310 final sayılı İç Pazarın Tamamlanmasına İlişkin somut öneriler içeren belgedir (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı (t.y.), https://www.ab.gov.tr/files/rehber/10_rehber.pdf).

(Avrupa Birliği Antlaşması), 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanmıştır. Bu antlaşmayla 1999 yılına kadar ortak para kullanımının gerçekleştirilmesi, Avrupa vatandaşlığının oluşturulması ve güvenlik, adalet, işçilerinde, dışişlerinde ortak iş birliği politikalarının yapılması kararlaştırılmıştır. Maastricht Antlaşması ile AB’de üç sütunlu -Avrupa Toplulukları (AKÇT, AET ve AAET), “Ortak Dışişleri Güvenlik Politikası”, “Adalet ve İşçileri”- bir yapı oluşturulmuştur. (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013).

Kopenhag Zirvesi, AB’nin tarihindeki bir başka önemli gelişmedir. 21-22 Haziran 1993 yılında gerçekleştirilen Zirve’de tespit edilen kriterlerle üyelik şartları net bir şekilde ortaya konulmuştur. Aday statüsündeki ülkelerin üyelik şartlarını yerine getirmek için yapması gereken çalışmalar; Katılım Ortaklığı Belgesi, İlerleme Raporu vb. belgelerle ayrıntılandırılmış ve ayrıca düzenli olarak izlenmeye başlanmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017a).

Kopenhag Zirvesi’nden iki yıl sonra 1995 yılında Avusturya, Finlandiya ve İsveç AB’ye üye olarak kabul edilmiş ve böylece AB üye sayısı 15’e yükselmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013). Ardından gelecekte AB’ye katılacak aday ülkelere yönelik hazırlık yapılırken AB kurumlarında birtakım reformlar yapmak amacıyla 2 Ekim 1997 tarihinde Amsterdam Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla AB ve AET Antlaşmaları hakkında yasa değişikliklerinin yapılması, konsolidasyonunun sağlanması, kararların daha şeffaf alınması, yasama usüllerinin uygulanmasına yönelik değişiklikler yapılmıştır. 26 Şubat 2001 tarihinde imzalanan Nice Antlaşması, AB sürecindeki diğer bir önemli antlaşmadır. Sayısı 25’e varan aday ülkelerle verimli bir şekilde çalışmak için AB, kurumlarında birtakım reformlar yapmayı amaçlamıştır. Nice Antlaşması ile Komisyon’un yapısında ve Konsey’in oylama sisteminde değişiklikler yapılmıştır (European Union (t.y.), https://europa.eu/european-union/law/treaties_en).

1 Ocak 2002’de avro, Avrupa ortak para birimi olarak resmen kabul edilmiş ve 12 AB ülkesinde kullanılmaya başlanmıştır. 2004 yılında 10 yeni ülke (GKRY, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya) AB’ye üye olmuştur ki bu AB tarihindeki en büyük genişleme dalgasıdır. Ardından, yolsuzlukla mücadeleyi başaran ve kriterleri sağlayan Bulgaristan ve Romanya, Ocak 2007’de AB’ye üye olmuştur. 3 Ekim 2005’te katılım müzakerelerine başlayan ve 9 Aralık 2011 tarihinde Katılım Antlaşması’nı imzalayan Hırvatistan’ın 2013 yılında tam üyeliği kabul edilmiş ve böylece AB üye sayısı, 28’e ulaşmıştır. Şu an AB üyeliğine aday olan 5 ülke daha bulunmaktadır: Türkiye, Makedonya, Karadağ, Sırbistan ve Arnavutluk. Öte yandan İzlanda, 12 Mart 2015 tarihinde AB’ye yaptığı adaylık başvurusunu geri çekmiştir. Bosna-Hersek ve Kosova ise potansiyel aday ülke statüsündedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017a).

Lizbon Antlaşması, AB sürecindeki son önemli aşamadır. 2007 yılında imzalanmış ve 2009 yılında yürürlüğe girmiştir. Lizbon Antlaşması'yla esasen AB'nin karar alma mekanizmalarındaki sorunların çözülmesi ve daha demokratik, etkili işleyen bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda büyük değişiklikler yapılmış ve Avrupa Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'nın adı ABİA (Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma) olarak değiştirilmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013).

Sonuç itibariyle, gün be gün daha fazla sayıda ortak düzenleme ve uygulama oluşturmakta olan AB, bu müktesebatın korunmasını ve entegrasyon sürecinin sürdürülmesini temel önceliği olarak görmektedir. Süreç içinde AB'nin genişleme ve üyelik şartları ile ilgili politikalar değişmiş ve aday ülkelerin önündeki engeller arttırılmıştır. Şu ana kadar altı kez genişleme süreci deneyimlemiş olan AB için genişleme, önemli bir dış politika enstrümanıdır ki bu AB'nin uluslararası sistemde artan gücünün ana kaynağıdır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017a).

3.1.1. Avrupa Birliği Kimliği

“Avrupa kimliği”, İkinci Dünya Savaşı'nın parçaladığı Avrupa'nın yeniden inşa edilmesine yönelik kullanılmış bir ifadedir. 1946'da İngiltere Başbakanı Winston Churchill, savaşın sonundaki trajediye bir çözüm çağrısında bulunmuştur: Bir “Avrupa Ailesi”nin kurulması. Savaş sonrası 10 yıl süren restorasyon sürecinden çıkan Avrupa kimliği, Soğuk Savaş'ın iki küresel süper gücü arasında kutuplaşan bir dünyada güvenli bir alan olarak 1960'larda ortaya çıkmıştır. 1990'lar, Avrupa kimliğinin ütopyik vizyonunun zirvesine tanıklık etmiştir (Colliver, 2016).

Ulus-devletin inşa sürecinde oluşturduğu kimlik kodlarına benzer şekilde AB de “ulus-üstü” kimlik kodlarını oluşturma çabası içindedir. Kendine özgü yapısından dolayı AB'nin kimliği ile ilgili çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır. Thurner'a (2009: 101) göre AB sadece beş-on aktör ağı (sosyal işler, ekonomi, maliye, içişleri bakanlıkları vb.) içinde ve karşılıklı olarak imzalanmış olan antlaşmalarla sadece şartlı bir şekilde devam eden bir birliktir. Ginsberg'e (1999: 432) göre ise AB bir devlet, devlet dışı bir aktör değildir. Geleneksel anlamda uluslararası bir örgüt veya uluslararası bir rejim de değildir. Bretherton ve Vogler (2006: 35) AB'yi inşası halen devam eden politik bir sistem olarak görmekte ve yerleşik ulus-devletler veya uluslararası örgütlerle kıyaslandığında göreceli olarak istikrarsız bir kimliğe sahip olduğunu iddia etmektedir. Avrupa'nın tarihi geçmişine atıfta bulunan Tekin (2009: 169, 170); AB'nin MÖ eski Yunan kültürü, MS 4. yüzyıla kadar süren Roma kültürü, MS 4. yüzyıldan itibaren Hristiyanlık kültürü ve Aydınlanma Çağı'yla gelen modern "Batı" Avrupa kültürünün tarihi dönem ve süreçlerini içinde barındıran bir kimliğe sahip olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca Kopenhag Kriterleri olarak tanımlanan demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı, etkin bir pazar ekonomisi vb. kriterlerin de AB kimliğinin değerleri olduğunu ifade etmektedir.

Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan “Avrupa Kimliğinin / Kimliklerinin Gelişimi: Tamamlanmamış İş” (Development of European Identity / Identities: Unfinished Business) adlı politik değerlendirmede AB’yi birbiri içine yuvalanmış kümeler şeklinde sadece coğrafi bir kimlik olarak düşünmenin doğru olmadığı ifade edilmektedir. Değerlendirmeye göre AB; belli bir bağlam içinde birtakım Avrupa ülkelerinin “mozaik” şeklindeki coğrafi kimliği olarak düşünülmelidir. Ayrıca bu ortak kimlikte mutlaka coğrafya olmasına gerek yoktur. Etnik / dilsel grup, toplumsal sınıf, bir örgüt / politik partiye üyelik vb. başka türdeki kümeler de ortaklık olabilir (European Commission, 2012: 8).

Oluşturulmaya çalışılan ortak kimlik ve kültüre yönelik AB tarafından bazı simgeler benimsenmiştir. Bunlardan biri AB bayrağıdır. Mavi zemin üzerinde oniki altın yıldız, Avrupa halklarının birliğini temsil etmektedir. Avrupa Marşı, AB’nin diğer bir simgesidir. Marş, Ludwig Van Beethoven’in tarafından 1823 yılında bestelenen 9. Senfoni’nin son bölümü “Ode to Joy” (Neşeye Övgü) adlı eserden ilham alınarak hazırlanmıştır. Yine 9 Mayıs Avrupa Günü, AB’nin önemli simgelerinden biridir. Bugünkü AB’nin yapı taşı olarak kabul edilen “Schuman Bildirisi”nin yayımlandığı 9 Mayıs 1950 tarihinin, 1985 yılında Milan’da düzenlenen Zirve sonrasında “Avrupa Günü” olarak kutlanması kararlaştırılmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017c). AB vatandaşlarına verilen ortak nüfus cüzdanları ise AB kimliği için atılan diğer önemli adımdır (Erdenir, 2005’ten aktaran: Tekin, 2009: 170).

AB; ekonomik, politik ve kültürel bütünleşmeyle ortak kimlik oluşturmayı istemekte ve uluslararası bir uygarlık projesi olmayı hedeflemektedir. AB’nin bunu başarması; bireyin özgürleştirilmesi, düşünce özgürlüğü, hümanizma, eşitlik, demokratik seçim, ekonomik özgürlük vb. değerleri, bu uygarlık projesinin temeli olarak inşa etmesine bağlıdır (Tekin, 2009: 145). Kurulduğu günden bu yana dünya sistemi içinde birkaç kez -AKÇT, AET, AT ve AB- ad değiştiren AB entegrasyonu henüz evrimini tamamlamamıştır. Yukarıdaki görüş ve değerlendirmelerden AB’nin kimlik kodlarını oluşturmayı halen sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bu sebeple eksiksiz bir tanımının yapılması, şu an için mümkün gözükmemektedir.

3.1.2. Avrupa Birliği Kurumları

AB hedeflerini başaracak, değerlerini yayacak ve vatandaşlarına gereken hizmeti sunacak kurumsal bir yapıya sahiptir. AB kurumları, ABA’nın 13. maddesinde belirtilmiştir. İlk kurum doğrudan halkın seçtiği organ yani AP (Avrupa Parlamentosu)’dur. Beş yılda bir yapılan parlamento seçimlerinin sonuncusu 2014 yılında yapılmıştır. 28 devletin toplam 751 temsilciyle oluşturduğu AP’de devletlerin parlamenter sayısı, nüfuslarına göre tespit edilmektedir. Parlamenterler ülkelerini değil, Avrupa vatandaşlarının politik görüşlerini temsil etmektedir. AP’de sekiz politik parti grubu ve bağımsız üyeler bulunmaktadır. AP Genel Kurulu kural olarak Strazburg’da, AP politik grupları ve komiteleri ise Brüksel’de toplanmaktadır. AP Sekreteryası ise

Lüksemburg'dadır. AP gündemine gelen konular, ilgili komitede görüşülmekte ve Genel Kurul'a sunulmaktadır. AP ve AB Konseyi yasamadan ortak bir şekilde sorumludur. Bütçeyi yine AB Konseyi ile birlikte yapan AP'nin öteki AB kurumları üzerinde politik denetim yetkisi vardır. AP, Avrupa Komisyonu'na soru sorabilir ve soruşturma açabilir. Hatta 2/3 çoğunlukla Komisyon'u toplu halde istifa etmeye mecbur edebilir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Bir diğer AB kurumu; AB müktesebatından, bütçe ve idari denetimden sorumlu, yürütme organı olan Avrupa Komisyonu'dur. Merkezi Brüksel'de bulunmaktadır. Her ülkeden bir kişi vardır ve bunlara "komiser" adı verilmektedir. Yani Komisyon, AB'nin bakanlar kuruludur. Komisyon Başkanı ve komiserler, AB Zirvesi tarafından nitelikli çoğunlukla tespit edilmekte ve AP'nin onayıyla AB Zirvesi tarafından atanmaktadır. Komiserlerin görev süresi 5 yıldır. Komiserler kendi devletlerinin çıkarlarını değil, AB'nin genel çıkarlarını korumakla sorumludur. Komiserlerin dışında Komisyon'da AB görevlilerinden oluşan 25.000 kişilik bir idari teşkilat da mevcuttur. Güvenoyu almaması halinde Parlamento toplu olarak Komisyonu görevden alabilir. Komisyon, AB hukukunu ihlal eden üye devletlerden ABAD'de (Avrupa Birliği Adalet Divanı) davacı olabilir. Ayrıca AP'ye ve AB Konseyi'ne sunduğu yasa önerileri ile yasama sürecini de başlatmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Avrupa Birliği Konseyi, merkezi Brüksel'de bulunan bir AB kurumudur (European Council and Council of the European Union (t.y.), <https://www.consilium.europa.eu/en/contact/>). "Bakanlar Konseyi" olarak da anılan Avrupa Birliği Konseyi, üye devletlerin hükümetlerindeki bakanlardan oluşan bir organdır. AB'ye üye devletlerin ulusal çıkarlarının korunduğu bir temsil organıdır. Örneğin, toplantının konusu maliye ise üye devletlerin ekonomi bakanları toplantıya katılmaktadır. Konsey başkanlığı 18 ay süreyle görev yapmakta ve 3 üye devletten oluşmaktadır. Böylece başkanlık makamı, 6 aylık dönemlerle üye devletler arasında el değiştirmektedir. AB içindeki üye devletlerin büyükelçilerinden oluşan COREPER (Committee of Permanent Representatives / Daimî Temsilciler Komitesi) gibi çeşitli komiteler ve çalışma grupları, Konsey'e faaliyetlerinde yardımcı olmaktadır. Konsey, üye devletlerin ekonomi politikaları arasındaki uyumu sağlamaktadır. Özellikle AB'nin ortak dış ve güvenlik politikasına ilişkin üye devletlerin politikalarının belirlenmesinde AB Zirvesi ile ortak yetki kullanmaktadır. Ayrıca AB adına üçüncü taraf ülkeler ve örgütlerle anlaşmalar imzalamaktadır. Yasal düzenlemeleri ve bütçeyi Parlamento'yla birlikte onaylamaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Bir diğer kurum, Avrupa Birliği Zirvesi'dir. Merkezi, Brüksel'de bulunmaktadır (European Council and Council of the European Union (t.y.), <https://www.consilium.europa.eu/en/contact/>). Zirve; üye devletlerin başbakanlarının veya devlet başkanlarının, AB Zirvesi Başkanı'nın ve Avrupa Komisyonu Başkanı'nın katılımıyla 4 yılda bir toplanmaktadır. Zirve Başkanı 2,5 yıllığına atanmaktadır. Bu görev süresi bir kez daha uzatılabilir. Zirve Başkanı, Birliği dışarıya karşı temsil

etmektedir. Aynı anda ulusal bir görev yürütememektedir. AB Zirvesi'nin herhangi bir yasama yetkisi yoktur fakat tüm AB üyesi devletlerin üst düzey yetkililerin toplandığı ve AB entegrasyonuna yönelik temel politikaların belirlendiği kurum olduğu için politik olarak bir ağırlığı ve yönlendirme gücü vardır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

ABAD (Avrupa Birliği Adalet Divanı), Lüksemburg'da bulunan bir diğer AB kurumudur. AB'nin yargı organıdır. Asıl hedefi, AB hukukunun AB ülkelerinde aynı şekilde benimsenmesini ve yerine getirilmesini sağlamaktır. ABAD; hukuka saygıyı oluşturma, ülkelerin ulusal hukuk düzenleri ile AB hukuk düzeni arasında ayarlama yapma, hukuksal denetimi gerçekleştirme, uyuşmazlıkları çözme ve hukuk yaratma işlerini yürütmektedir. AB kurumlarının ve üye devletlerin AB hukukuna uyumluluğu ve ayrıca ulusal mahkemelerde görülen davalarla da ilgili çözüm sürecine yardımcı olmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b). Genel Mahkeme, ABAD bünyesinde hukuki işlere yardımcı olan bir mahkemedir. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından AB kurum, organ, ofis, ajanslarının eylemlerine; üye devletler tarafından Komisyon'a ve Konsey'e; tazminatla ilgili AB kurumlarına, organlarına, ofislerine, ajanslarına, personeline; fikri mülkiyetle ilgili AB Fikri Mülkiyet Ofisi'ne (European Union Intellectual Property Office) karşı açılan davalara yönelik ifade almak ve karar vermek için yargılama hakkına sahiptir. Genel Mahkeme'nin kararları, iki ay içinde ABAD'ye temyize götürülebilir. (Court of Justice, 2012). ABAD'de 28 yargıç ve 11 hukuk sözcüsü, Genel Mahkeme'de ise her üye devletten asgari bir kişi olmak üzere 28 yargıç bulunmaktadır. Yargıçlar, üye devletlerin onayıyla 6 yıllığına atanmaktadır ve yeniden atanmaları mümkündür. ABAD müzakereleri saklı tutulmakta, açıklanmamaktadır. Çıkan kararlar çoğunluk oyuna göre alınmaktadır ancak bütün yargıçlar tarafından imzalanmakta ve karşı oylar yayımlanmamaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

AB'nin gelir-giderlerini hukuken inceleyen kurumu, Avrupa Sayıştayı'dır. Merkezi, Lüksemburg'dadır (European Court of Auditors, (t.y.), <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/VisitingTheCourt.aspx>). Gelir-giderlerin hukuka uygunluğunu, düzenliliğini denetlemekte ve mali idareyi iyi bir şekilde sağlamayı amaçlamaktadır. Her AB ülkesinden bir kişi olmak üzere toplam 28 üyeye sahiptir. Üyeler, AB ülkelerinin denetim kurumlarında çalışmış deneyimli kişiler arasından seçilmekte, AB Konseyi tarafından AP'ye önerilmekte ve daha sonra 6 yıl süreyle atanmaktadır. Üyelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı güvence altına alınmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Tüzel bir kişiliğe sahip olan AMB (Avrupa Merkez Bankası), avro bölgesindeki fiyat istikrarını sağlayan AB kurumudur. AB'nin para politikalarının belirlenmesi, döviz işlemlerinin yapılması ve döviz rezervlerinin yönetilmesi onun sorumluluğundadır. Avro bölgesinde kâğıt para basmaya izin verme yetkisi sadece AMB'ye aittir. Almanya'nın Frankfurt şehrinde bulunmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b). AMB'nin yapısı ikiye bölünmüştür.

Bir yandan bir topluluk hukuku organizasyonu bir yandan da AMBS'nin (Avrupa Merkez Bankalar Sistemi) ve "Eurosystem" in karar alıcı merkezidir (Athanassiou, 2006: 25).

Merkezi Brüksel'de olan bir diğer AB kurumu, AESK (Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi)'tir (European Commission, 2016a: 18). AESK, ABİA'nın 300. maddesi uyarınca Parlamento'ya, Konsey'e ve Komisyon'a yardımcı olan bir danışma kurumudur. İşçi, işveren ve farklı toplum kesimlerini temsil eden 350 üyeden meydana gelmektedir. AESK üyeleri, AB devletleri tarafından gösterilen adaylar arasından belirlenip Konsey tarafından 5 yıl süreyle atanmaktadır. AESK Başkanı, üyeler arasından 2,5 yıllığına seçilmektedir. AESK'te hükümet temsilcileri veya AB kurumlarının temsilcileri üye olarak yer alamamaktadır. Üreticiler, çiftçiler, nakliyeciler, işçiler, tüccarlar, zanaatkarlar, meslek sahipleri, kadın dernekleri ve tüketici örgütleri AESK'te temsil edilen sosyal faaliyet gruplarındandır. Çeşitli uzmanlık grupları halinde çalışan AESK içinde alt komiteler kurulması mümkündür. AESK'ye bazı durumlarda mecburen bazı durumlarda tercihen danışılabilir. ABİA'nın 304. maddesine göre Parlamento, Konsey veya Komisyonun öngörülen konularda AESK'ye danışması gerekmektedir. Kurumlar, bu konuların dışında da AESK'ye danışabilir. Ayrıca AESK, kendi inisiyatifi ile de görüş bildirebilir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Bir diğer komite ABK (Avrupa Bölgeler Komitesi), AESK gibi Brüksel'de bulunmaktadır (European Commission, 2016a: 18). AB içinde yer alan yerel ve bölgesel yönetimlerin temsilcilerinden oluşmaktadır. Danışma nitelikli bir komitedir. ABİA'nın 305. ve 307. maddelerinde düzenlenmiş olan ABK, 350 üyeye sahiptir. Üyeler, AB devletlerinin gösterdiği adaylar arasından 5 yıllık süreyle atanmaktadır. Bu süre uzatılabilir. ABK, farklı uzmanlık grupları halinde çalışmaktadır. ABK'ye bağlı alt komiteler kurulabilir. ABK'ye bazı durumlarda mecburen bazı durumlarda tercihen danışılabilir. ABİA'nın 307. maddesine göre Parlamento, Konsey veya Komisyonun; öngörülen konularda ABK'ye danışması gerekmektedir. Kurumlar, bu konuların dışında da ABK'ye danışabilir. Yine ABİA'nın 307. maddesine göre ABK, kendi inisiyatifi ile de görüş bildirebilir. AB bölgesel politikalarına yönelik konular, bölgesel kalkınma, yapısal değişim ve uyum etkinliklerini destekleyen projelerin belirlenmesi, danışılan ana konulardır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Merkezi Lüksemburg'da bulunan AYB (Avrupa Yatırım Bankası), AB'nin bir diğer kurumudur. Dünya çapında yaklaşık 30 dış temsilciliğe sahiptir (European Commission, 2016a: 19). AB hedeflerini hayata geçirecek yatırımlara finans sağlamak amacıyla kurulmuştur. ABİA'nın 308. ve 309. maddeleri ile AYB'nin Statüsü Hakkında 5 No.'lu Protokolü, AYB'nin resmî dayanağıdır. Tüzel bir kişiliğe sahip olan AYB'nin üyeleri, AB devletlerinden oluşmaktadır. Bankanın ana görevi; Trans-Avrupa ulaşım ve telekomünikasyon ağlarının geliştirilmesine, çevrenin korunmasına, enerji kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanmasına, Avrupa sanayinin

ve KOBİ'lerinin uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılmasına yönelik kredi sağlamaktır. AYB, kazanç gütmeyen az gelişmiş bölgelerin ıslah edilmesi, girişimlerin modernleştirilmesi, yeni istihdam becerilerinin yaratılması vb. alanlardaki projeleri de finanse etmektedir. Buna ek olarak, AB üyesi olmayan üçüncü devletlerdeki uygun projelere de kredi sağlamaktadır. Kredileri yapısal fonlardan, sermaye piyasasından ve öz kaynaklarından bulmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Maastricht Antlaşması ile AB kurumları arasına katılan Avrupa Ombudsmanı (kamu denetçisi), AP tarafından 5 yıllık süreyle atanmaktadır. Bu süre uzatılabilir. ABİA'nın 20. maddesi uyarınca tüm AB vatandaşları ve tüzel kişileri, AB'nin kurumsal faaliyetlerinin kötü yönetimi hakkında ombudsmana şikâyette bulunabilir. Ombudsman, resen bir soruşturma açabilir. Ayrıca doğrudan veya bir AP üyesi yoluyla da kendisine getirilen şikâyeti inceleyebilir. Şikâyet doğruysa ombudsman, 3 ay içinde şikâyet edilen kuruma başvuruda bulunmakta ve gelen cevabı, kendi görüşüyle birlikte hem ilgili kuruma hem de AP'ye sunmaktadır. Fakat ilgili şikâyet yargıya intikal etmişse, dava sonlanıncaya kadar işlemi ertelemekte ve yargı kararına göre konu hakkında hangi işlemin yapılacağını kararlaştırmaktadır. Soruşturmaların sonuçları, ombudsman tarafından her yıl genel raporlar halinde AP'ye sunulmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017b).

Avrupa Birliği Organları Mütercimlik³ Merkezi, 1994'te Lüksemburg'da kurulan bir AB kurumudur. Özellikle iş yükünün fazla olduğu zamanlarda kendi tercüme birimleri olan AB kurumları ve organlarına yardımcı olmaktadır. Bugün 200 kişilik personeliyle 61 AB kurumu ve organı için tercüme hizmeti sağlamaktadır. Mütercimlik Merkezi'nin 2015 yılında yaptığı tercüme sayfa sayısı, 730.000'dir. Merkez'in ikinci ana görevi, AB'nin tercüme hizmeti veren kurumları arasındaki iş birliğini ilerletmektir. Bu görevde çalışma yöntemlerini geliştirmek, usulleri uyumlu hale getirmek ve tercüme alanında tasarruf yapmak, amaçları arasındadır. Mütercimlik Merkezi'nin en önemli başarılarından biri, IATE (Inter-Active Terminology for Europe / Avrupa Etkileşimli Terim Bankası) projesini başlatmasıdır. 2007'den beri IATE terminoloji veri tabanı kamuya açıktır ve AB'de mütercimlik hizmeti veren tüm birimlerin terminolojik kaynaklarını bir araya getirmektedir. 8 milyon terimle IATE, bugün dünyadaki en büyük terminoloji veri tabanıdır (European Commission, 2016a: 17).

Kurumlar ve kurumsallaşma, bir devletin vakarı için elzemdir. AB için de durum aynıdır. Tıpkı bir devletin yaptığı gibi AB de belli bir toprak parçası üzerinde oluşturduğu kurumları ve bürokrasisi ile bir dizi işlemi yerine getiren ulus-üstü bir entegrasyondur. Politik sınırları, yargı organları, parlamentosu, sayıştayı vb. kurumlarıyla AB vatandaşlarına varlığını hissettirmektedir.

³ Yazılı tercüme.

3.1.3. Uluslararası Arenada Bir Aktör Olarak Avrupa Birliği

Uluslararası ilişkilerde aktör kavramı; uluslararası politikayı kararlı bir şekilde etkileyebilme, harekete geçirebilme ve uluslararası topluluk tarafından tanınabilme becerisi şeklinde açıklanmaktadır. Devletler, uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları, çok uluslu şirketler, kanaat önderleri vb. uluslararası ilişkilerde aktör türlerine örnek verilebilir.

Xavier (2010: 256) AB'yi, ekonomik birlik ve para birliği açılarından küresel çapta kaçınılmaz bir aktör olarak değerlendirmektedir. Tüm dünyada barış, özgürlük, demokrasi, hukuk devleti ve insan hakları kavramlarının modeli ve ayrıca yakın komşularıyla, stratejik ortaklarıyla istikrar ve iş birliği normlarına ve değerlerine sahip bir topluluk olarak tanımlanmaktadır.

Tablo 1: AB'nin Dış Politika Araçları ve Güç Kapasiteleri

		AB'nin Dış Politikada Kullandığı Araçlar		
		Sivil Güç	Askeri Güç	Normatif Güç
AB'nin Kapasite Yelpazesi	Etkili	-Ticaret, ortaklık ve iş birliği antlaşmaları -Adaylık perspektifi -İnsani yardımlar	-Polis ve askeri birliklerin eğitimi -Hukuk devleti ve sivil yönetimin güçlendirme misyonları -İzleme heyeti misyonları	-Demokrasi -İnsan hakları -Azınlık hakları -Diplomasi
	Orta	-Kalkınma politikası ve ekonomik yardımlar -Ekonomik yaptırımlar	-Barış koruma misyonları	-Sürdürülebilir kalkınma -Çevre -Enerji
	Etkisiz	Askeri yaptırımlar	-Tek taraflı askeri müdahale -Askeri harcamalar, çatışmaların önlenmesi	

Kaynak: Aksoy ve Uğur, 2016: 215

Öte yandan Keukelerie (2003: 52, 53), Bretherton ve Vogler (2006: 42), Xavier (2010: 259, 260) ile Aksoy ve Uğur (2016: 225); AB'nin politik ve askeri alandaki stratejik aktörlüğünün kesinlikle sorgulanabilir olduğu kanısındadır. AB'nin küresel oyunda bu performansı göstermeye henüz hazır olmadığını düşünmektedirler. Onlara göre AB küresel bir aktör olmayabilir fakat küresel olarak kural koyucu, düzenleyici ve inşa edici bir aktördür. Bununla birlikte küresel anlamda güvenliği sağlayıcı ve/veya çatışmacı bir pozisyona henüz sahip değildir. Xavier (2010: 259, 260) AB'nin, İsrail-Filistin çatışmasının sözde çözümünde İslam dünyasını etkileyememesini veya Güney Osetya'nın işgali gibi küresel sorunlarda etkili davranamamasını bu duruma örnek olarak vermektedir. Ona göre her ne kadar Balkanlar ve Afrika'daki birkaç çatışmada küresel çapta küçük krizlerle meşgul olsa da AB, ABD'nin müdahalesi olmadan bölgesel bir krizi çözememiştir. Uluslararası çapta bir çatışmayı kararlı bir şekilde etkileyebilecek potansiyele veya Çin, Hindistan, Rusya, ABD gibi dış gelişmeyle ilgili doğrudan politik etki kapasitesine sahip değildir. Xavier (2010: 241) ile Aksoy ve Uğur (2016: 213), tüm devletler gibi AB'nin de bir stratejik kültüre sahip

olduğunu ancak bu kültürün, ortak bir stratejik kültür olmadığı veya tüm üye devletler için biricik stratejik kültür olmadığı kanısındadır. Bunun için AB'nin gelişim aşamasında olduğunu ve küresel bir aktör olarak evrimini henüz tamamlamadığını ifade etmektedirler.

Ulus-üstü bir entegrasyon olan AB'nin sivil, askeri ve kural koyucu dış politika araçlarını kullanarak küresel bir aktör olma çabasında olduğu kabul edilmelidir. Ancak, yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında bu çabanın sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Entegrasyon sürecinin tamamlanması, ortak bir AB kimliğinin yerleşmesi ve belki de en önemlisi, üye devletlerin ulusal çıkarlarının AB'nin çıkarlarıyla uzlaşması halinde AB'nin dış politikada daha istekli ve etkili bir küresel aktör olacağı söylenebilir.

3.1.4. Avrupa Birliği'nin Geleceği

AB, girift bir yapıya sahiptir. Bu sebeple, mevcut politik oluşumu tam olarak tanımlanamamaktadır. AB için “Ulus-üstü Entegrasyon, Ulus-ötesi Entegrasyon, Federal Avrupa, Konfederal Avrupa” gibi farklı tanımlar kullanılmaktadır. Bu belirsizlik, AB entegrasyonun geleceğiyle ilgili birtakım argümanlara neden olmaktadır.

AB, bir devlet veya bir süper devletten daha çok bir devletler federasyonudur. AB'nin BM Güvenlik Konseyi'nde temsil edilmemesi, politik düzeyde temsiliyetle ilgili farklı seslere sahip olmaya devam edeceğini göstermektedir. Yakın gelecekte AB'nin, Avrupa Birleşik Devletleri'nden ziyade Devletler Birleşik Avrupası'na doğru evrilmesi daha olasıdır (Xavier, 2010: 260). “Avrupa Hukuku'nu Anlamak” başlıklı kitabında Davies (2013: 21, 22), AB devletlerinin entegrasyon fikrine katıldığını söylemekte ancak entegrasyonun boyutunun ne olacağı, hangi araçlar yoluyla sağlanacağı, egemenliğin ne ölçüde devredileceği, AB kurumları ve üye devletler arasında gücün nasıl paylaşılacağı hususlarında fikir ayrılıkları olduğuna dikkat çekmektedir. Davies, AB'nin Kıta Avrupası'nda kalıcı barışı sağlamayı büyük ölçüde başardığını ve Kıta'yı dünyanın refah düzeyi yüksek üç bölgesinden biri haline getirdiğini ifade etmektedir. Öte yandan sistemdeki iç ve dış uyarılara cevaben AB'nin hedeflerini sürekli olarak büyüttüğünü ve dolayısıyla entegrasyonun olgunlaşmamış olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca Avrupa'nın borçlanması ve küresel resesyonu hakkında ortak para kullanımının da birçok soruna neden olduğunu eklemektedir. Davies'in (2013: 22), “Göreceğiz!” sözünden AB'nin geleceğine kuşkuyla baktığı anlaşılmaktadır.

Bautista (2016: 13, 26), AB'nin geleceğinin önünde engel olarak “çok kültürlülük” olgusunu görmektedir. Birlik ülkelerinin sadece birbirine değil, AB dışından gelen insanlara da yeterince entegre olamadığı görüşündedir. “Ötekilik” kavramını vurgulayan Bautista, AB'nin kültürlerarası bir projeye doğru hareket etmezse, gelecekte çatışmalara maruz kalabileceğini ifade etmektedir. Birbiriyle ilişkili olan huzur ve kültürlerarası diyalogun okullara taşınmasını önermektedir. Bu

argümanına Norveçli aşırı sağcı Anders Behring'i örnek olarak vermektedir. Temmuz 2011'de 77 insanı öldürdüğü için mahkeme karşısına çıkarılan Behring, cinayetleri işlediğini ancak bunun bir suç olmadığını dile getirmiştir. Norveçli katilin savunmasındaki can alıcı nokta, "Avrupa'nın İslamlaşmasına" ve "çok kültürlülüğü destekleyen sol eğilime" tepki olarak bu hareketi yapmış olduğunu söylemesidir.

AB'nin geleceği hakkında Habermas (2012: 119, 121, 122, 125, 127), daha somut bir öngöründe bulunmaktadır. Ona göre avro, AB'nin kaderini belirleyecektir. Habermas, "Avrupa Birliği Krizi" adlı kitabında Ağustos 2008'de patlak veren küresel ekonomik krizin AB'ye etkisine değinmiştir. Kapitalizm tarihinde ilk kez küresel ekonomik sistem, sadece vergi ödeyenlerin garantileriyle felaketten kurtulmuştur. Kapitalizm kendi gücüyle kendini döndürememiştir. Bunun sonucu olarak AB vatandaşları, "sistem başarısızlığının" bedelini vergiyle ödeyeceklerinin farkına varmıştır. Ortak para birimi kullanan ortak pazar; dev nüfusa sahip, kıtasal bir ekonomik alan içinde gelişmiştir fakat bu, üye devletlerin ekonomik politikalarını etkin bir şekilde koordine edebilen Avrupa düzeyinde kurumlar olmadan gerçekleşmiştir. Avro bölgesi ülkeleri, Avrupa iş birliğini daha da derinleştirme ile avrodan vazgeçme arasında seçim yapmak zorunda kalacağı bir duruma doğru ilerlemektedir.

Davies'in (2013: 21, 22) bahsettiği üzere ulus-devletlerin, egemenliklerini AB'ye devretme konusundaki rahatsızlıkları doğal karşılanmalıdır. AB'nin neo-liberal politikaları, AB üyelerini ulus-devletlikleri konusunda güvenlik kaygısına itmektedir. Mevcut entegrasyonda üyeler, AB'ye konfederal bir devlet gibi gevşek bağlarla katılmıştır fakat gelecekte bu entegrasyonun, örneğin federal bir devlete dönüşmesi halinde AB ülkeleri, ulus-devletliklerini kaybetmek istemeyebilir. Yine Bautista'nın (2016: 13, 26) değindiği AB kolektif kimliği altındaki çok kültürlülük önemli bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Entegrasyonun daha da genişlemesi halinde AB'ye katılacak yeni ülkelerin kültürlerinin de bu sorunu arttıracığı tahmin edilebilir. Bu sebeple AB kimliği altında farklı kültürlerin yaşamasına izin verilmeli ve yönetime katılmalarında plüralist politikalar izlenmelidir. Habermas'ın (2012: 119, 121, 122, 125, 127) söz ettiği ortak para birimi ve ortak ekonomik politikaların yarattığı sorunlar da AB'nin geleceği hakkında yönlendirici olabilir. Küresel piyasalarda zaman zaman sistemik ekonomik krizler veya Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya örneklerinde olduğu gibi AB içinde ulusal boyutta ekonomik krizler meydana gelmektedir. Bunların sonucunda ortaya çıkan / çıkacak mali bedelin tüm üye devletler tarafından ortak ödenme zorunluluğu, AB ülkelerinde ulus-devlet ve vatandaş ölçeğinde huzursuzluk yaratabilir. AB'ye üye olmakla birlikte mevcut şartlarda her üye devletin kendi ekonomik çıkarına öncelik vermek isteyeceği unutulmamalıdır.

21. yüzyılda Avrupa kimliğinin inşasında bir kriz noktasına gelinmiştir. Finansal kriz, üye devletler arasındaki gerginlikleri arttırmıştır. Çin ve Güney Asya pazarlarına karşı küresel yarışta Avrupa yavaş kalmıştır. 2005 Anayasası'nın reddedilmesi ve 4 yıl sonra Lizbon Antlaşması'nın

kabulüne giden uzun ve zorlu yol, AB projesinin küçük anayasal krizlerini işaret etmiştir. Ayrıca doğu sınırlarındaki saldırgan Rusya'nın ve Orta Doğu'da dehşet saçan İŞİD'in yükselişi, Avrupa'nın güvenliği ve savunması için tehlike oluşturmaktadır. Üstüne üstlük bir de "Brexit" referandumu gündemdedir (Colliver, 2016). Özellikle bu güncel gelişmeler, AB'nin geleceği hakkında olumlu veya olumsuz bir tespite bulunmayı güçleştirmektedir.

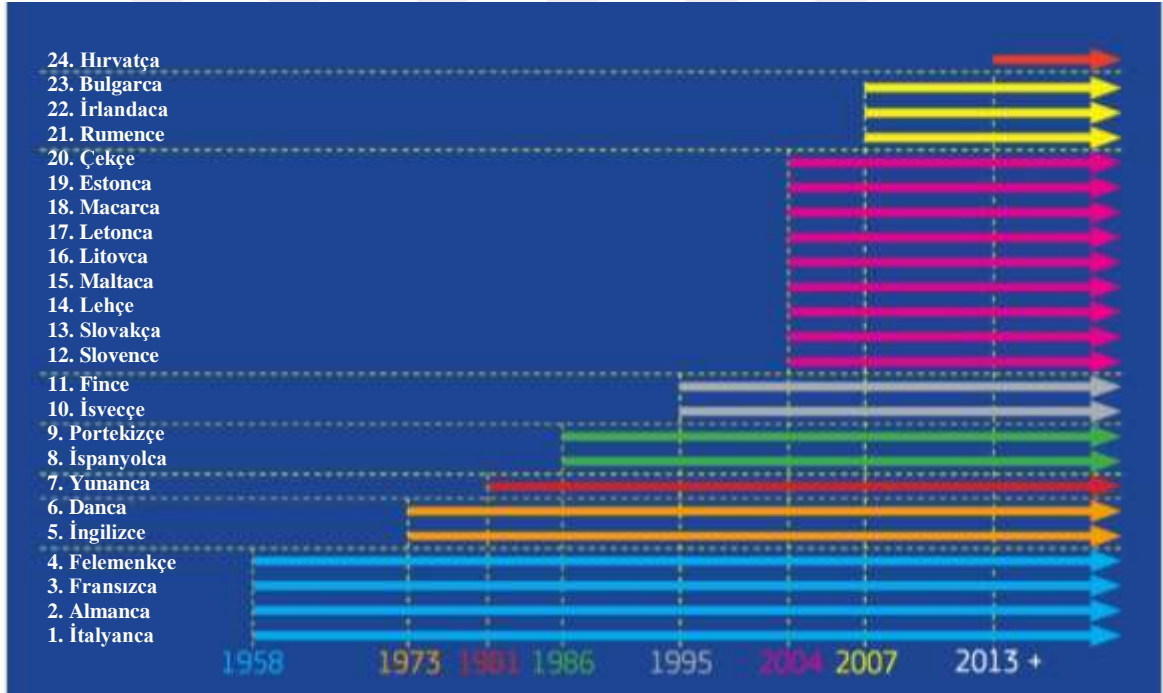
3.2. Avrupa Birliği'nde Dil Politikaları

AB kurumlarının ve bu kurumlarda çalışan yetkililerin kurum içindeki iletişimlerini veya yazışmalarını tüm Avrupa vatandaşlarının dillerinde hatta AB'nin resmî dillerinde dahi yapması mümkün değildir. Kurumlararası ve kurum içi görüşmelerde ve işlemlerde görevliler için bunun yapılması mümkün olmayacak kadar masraflı ve zaman alıcıdır. Bundan dolayı AB, iletişimini iç iletişim ve dış iletişim olarak ikiye ayırmaktadır. Dış iletişimde başka bir deyişle AB kurumları ve AB vatandaşları arasında iletişimi sağlamak için AB tarafından tanınmış resmî diller kullanılmaktadır. AB kurumlarının kendi iç iletişimde ise daha az sayıda dile başvurulmaktadır (Erkan, 2012: 150, 151). Örneğin her AB vatandaşının AB resmî dillerinden herhangi birinde herhangi bir AB kurumuna veya organına dilekçe ile başvuruda bulunma ve aynı dilde cevap alma hakkı vardır (Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union, 2012: 58). Öte yandan Avrupa Sayıştay'ının kurum içi işlemlerinde İngilizce ve Fransızca kullanılmaktadır (European Court of Auditors, (t.y.), <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/PoliciesStandardsGuidelines.aspx>). Yine başka bir AB kurumu olan ABAD'nin kurum içi işlemlerinde ise Fransızca çalışma dili olarak kullanılmaktadır (Athanassiou, 2006: 22). AB'de dil politikalarının yasal dayanağı, resmî belgelerle düzenlenmiştir.

Bu belgelerden ilki ABA'dır. ABA'nın 2. maddesinde AB'nin eşitliğe ve insan haklarına büyük özen göstereceği, 3/3. maddesinde zengin kültürel-dilsel çeşitliliğine saygı duyacağı ve bunun korunmasını, iyileştirilmesini temin edeceği söylenmektedir (Consolidated Version of the Treaty on European Union, 2012: 17). AB dil politikalarına yasal dayanak oluşturan diğer önemli belge, ABİA'dır. ABİA'nın 24. maddesi uyarınca her AB vatandaşının AB resmî dillerinden herhangi birinde Parlamento'ya dilekçe ile başvuruda bulunma ve cevap alma hakkı vardır. Aynı antlaşmanın 165/1. maddesinde AB'nin, üye devletlerin eğitim sistemlerini düzenlemesine ve dilsel-kültürel çeşitlilikleriyle ilgili sorumluluklarını yerine getirmesine tamamen saygı duyacağı belirtilmektedir. 165/2. maddesinde ise AB'nin, özellikle üye devletlerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yoluyla eğitimde Avrupa boyutunu geliştirmeyi amaçlayacağı ifade edilmektedir (Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union, 2012: 58, 120). ABTHŞ (Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı), AB dil politikalarına dayanak oluşturan diğer bir belgedir. Şart'ın 21. maddesinde dil, ulusal azınlık gibi herhangi bir temele dayandırılan herhangi bir ayrımcılığın yasaklanacağı, 22. maddesinde ise AB'nin kültürel-dilsel çeşitliliğe saygı duyacağı kaydedilmektedir (Charter of Fundamental Rights of European Union, 2000: 13).

AB'nin 24 tane resmî dili vardır. Bunlar; Almanca, Bulgarca, Çekçe, Danca, Estonca, Fince, Felemenkçe, Fransızca, Hırvatça, İngilizce, İrlandaca, İspanyolca, İsveççe, İtalyanca, Letonca, Litovca, Macarca, Maltaca, Lehçe, Portekizce, Rumence, Slovakça, Slovence ve Yunancadır. Hangi dillerin resmî olacağına, tüm AB devletlerinin temsil edildiği AB Konseyi tarafından oybirliğiyle karar verilmektedir. AB'ye üye olmadan önce her aday devlet, resmî dil olarak hangi dili kullanmak istediğini şarta bağlamaktadır. Gelecekteki herhangi bir değişiklik -yeni bir resmî dil eklemek veya çıkarmak- Konsey'deki tüm üye devletler tarafından oybirliğiyle onaylanmak zorundadır (European Commission, 2013: 1). 2013 yılında yayımladığı "Avrupada'ki dillerle ilgili sıkça sorulan sorular" adlı bildiriye Avrupa Komisyonu; AB'nin, resmî dil sayısını azaltmayı planlamadığını çünkü mevcut sistemin, demokrasi ve şeffaflık adına yerinde olduğunu söylemiştir. Ayrıca hiçbir üye devletin kendi dilinden vazgeçmek istemediğini ve aday ülkelerin de resmî diller listesine kendilerinkileri ekletmeyi istediğini belirtmiştir (European Commission, 2013: 2).

Şekil 1: Avrupa Birliği'nin Resmî Dilleri

Kaynak: Avrupa Komisyonu, 2016b: 4

AB Konseyi'nin 2005 tarihli kararları uyarınca eğer herhangi bir dil belli bir AB devletinde resmî statüye sahipse veya resmen tanınıyorsa, resmî AB dillerinin dışındaki dillerde de belli belgelerin tercüme edilmesine izin verilmektedir. Talep edilen dilde tercüme yapılmaktadır fakat tercüme masrafı üye devlet tarafından karşılanmaktadır. Böyle bir durumda talepte bulunan üye devlet ile Konsey arasında özel bir anlaşma yapılmaktadır. Örneğin İspanya; Katalanca, Baskça ve Galiçyacanın kullanılmasına izin vermektedir. İngiltere'de bölgesel dil olarak tanınan İskoçya Keltçesi ve Galce de benzer statüye sahiptir. AB toplantılarında ve belgelerinde potansiyel olarak

kullanılabilirler. Bu 5 bölgesel dil, yarı veya ortak resmî dil statüsündedir. Konsey, diğer kurumları da bu tür anlaşmalar yapmaya teşvik etmektedir. (European Parliament, 2016: 5, 6, 7).

Resmî, yarı veya ortak resmî diller dışında AB’de 40 ila 50 milyon insan, 60 bölgesel veya azınlık dilinden birini konuşmaktadır (European Parliament, 2016: 1). AP Kültür ve Eğitim Komitesi tarafından 2013’te yürütülen “AB’de Nesli Tükenmekte olan Diller ve Dilsel Çeşitlilik” başlıklı çalışma, baskın olmayan dilleri dört kategoride toplamıştır. İrlandaca ve Lüksemburca gibi daha az kullanılan devlet dilleri bu kategorilendirmeye dahil edilmemiştir. İlk kategori, devlet dili statüsüne sahip olmayan yerli dillerdir. Fransa’daki Bretonca gibi devletsiz diller buna örnek olarak verilebilir. İkinci kategoride yine devlet dili statüsüne sahip olmayan birden fazla devlette konuşulan yerli diller yer almaktadır. İsveç ve Finlandiya’da konuşulan Kuzey Sami dili; İspanya, Fransa, İtalya, Andora’da konuşulan Katalanca; Fransa, İspanya ve İtalya’da konuşulan Occitan dili; Fransa ve İspanya’daki Baskça bu kategoriye girmektedir. Üçüncüsü, bir devlette azınlık dili statüsündeyken sınırın diğer tarafında devlet dili statüsüne sahip olan sınırötesi diller kategorisidir. Polonya’daki Almanca buna örnek verilebilir. Sonuncusu ise sabit bir toprağa veya devlete ait olmayan Romanca veya Yiddiş gibi dillerdir (European Parliament, 2016: 7).

Yaygın konuşulan dillerin devlet dili statüsüne sahip olmasının yanında belli bir yere ait bölgesel diller de ortak resmî dil statüsüne sahip olabilir veya resmî dil olarak tanınabilir fakat bu dillerin statüsü, o dilin konuşulduğu yerdeki AB üyesi devlet tarafından tanımlanmaktadır (European Parliament, 2016: 7). Dolayısıyla 24 resmî AB dili dışındaki bölgesel veya azınlık dilleri, yetki ikamesi ilkesine (yerindelik ilkesi) tabidir. Yani bu dillerin statüsü, yerel ve merkezi yetkililerin sorumluluğundadır. AB organları ise Avrupa’nın manevi mirasının korunması bağlamında dilsel çeşitliliğe sadece yardımcı olabilir ve bu dillerle ilgili yapılan eylemleri destekleyebilir (European Parliament, 2016: 9). Bu ifadelerden AB’nin temel aktör olarak devleti muhattap aldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bölgesel veya azınlık dillerini konuşanların resmî AB belgelerine kendi dillerinde erişebilmeleri, AB kurumlarıyla kendi dillerinde sözlü ve yazılı iletişime geçebilmeleri için iki yol olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki; politik olarak bağlı buldukları devletin, ilgili bölgesel veya azınlık dilini ortak resmî dil olarak kabul etmesidir. İkincisi ise bu dilleri konuşanların, bağlı buldukları devletten ayrılıp bağımsız bir AB devleti olmalarıdır. Dolayısıyla bu konuda alınacak politik kararların; AB’ye değil, AB devletlerindeki yetkililere bırakıldığı görülmektedir. Bununla birlikte bazı AB kurumları bölgesel veya azınlık dillerine yönelik teşvik edici ve destekleyici çalışmalar yürütmüştür. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

Bölgesel veya azınlık dilleri için Avrupa ölçeğinde fon oluşturmayı ilk kez 1983 yılında “Azınlık / Bölgesel Dilleri ve Kültürlerini Destekleme ve Koruma Eylem Hareketi” (an Action

Line for Promotion and Safeguard of Minority and Regional Languages and Cultures) ile Avrupa Komisyonu başlatmıştır. 1998'e kadar bölgesel veya azınlık dillerine ayrılan 3.000.000 avroyu aşan fon, bir dizi ağın oluşturulmasına yardımcı olmuş ve başarılı uygulamaların paylaşılmasını kolaylaştırmıştır. Fakat ABAD'ın bu fonun sağlanması için yasal bir dayanak olmadığına dair verdiği karardan dolayı fonların sağlanması 2001 yılında sona ermiştir. Bundan sonra bölgesel veya azınlık dilleri, hayatboyu öğrenme ve çok dillilik programlarıyla desteklenmiştir. 2008'den bu yana AB'nin karşılaştığı krizler, bu projenin finansal anlamda gerçekleştirilmesini zorlaştırmıştır. Ayrıca 2014'te atanan Komisyon'un politik öncelikleri arasında bölgesel veya azınlık dilleri yer almamaktadır (European Parliament, 2016: 9, 10).

Avrupa Parlamentosu, bölgesel veya azınlık dillerini korumaya olan ilgisini 1981 tarihli İlke Kararı'nda göstermiştir. 2001 yılında bölgesel ve daha az kullanılan Avrupa dilleri hakkında bir İlke Kararı daha kabul etmiştir. Komisyon'dan özellikle bu diller için fon ayırmasını ve AB devletlerinden ECRML'yi imzalamalarını ve onaylamalarını istemiştir. Ayrıca kendi dilsel çeşitlilikleriyle ilgili adım atmaları konusunda aday ülkelere de çağrıda bulunmuştur (European Parliament, 2016: 11). AP 11 Eylül 2013 tarihinde "AB'deki Nesli Tükenmekte olan Diller ve Dilsel Çeşitlilik" başlıklı bir İlke Kararı daha kabul etmiştir (European Parliament Resolution of 11 September 2013, 2016: 52-58). 2015 yılında yaklaşık 30 AP üyesi, AB içindeki nesli tükenmekte olan dillerin durumuna dikkat çekmek için bölgesel veya azınlık dillerinin korunması, teşvik edilmesine yönelik yazılı bir bildiri sunmuş ve o dillerle ilgili yerel ve bölgesel yetkililerde farkındalık yaratmak için Komisyon'dan kendi finansal desteğini arttırmasını istemiştir (European Parliament, 2016: 13). AP 23 Kasım 2016 tarihinde "İşaret Dilleri ve Profesyonel İşaret Dili Tercümanları" (European Parliament Resolution 23 November 2016, 2018: 68-74) ve son olarak 7 Şubat 2018 tarihinde "AB Devletleri'ndeki Azınlıkların Korunması ve Ayrım gözetilmemesi" İlke Kararları'nı kabul etmiştir (European Parliament Resolution of 7 February 2018, 2018: 1-6).

Avrupa Zirvesi de bölgesel veya azınlık dillerine ilgi gösteren AB kurumları arasındadır. 2002'de dilsel çeşitlilik ve dil öğrenmenin desteklenmesine ilişkin bir İlke Kararı kabul etmiştir. Zirve, Avrupa'daki iş birliğini ve hareketliliği desteklemek amacıyla üye devletlere dil politikalarında bölgesel dilleri de içeren mümkün olduğunca çeşitlendirilmiş dil politikaları izlemeleri için çağrıda bulunmuştur (European Parliament, 2016: 9). Bir diğer AB organı olan Avrupa Bölgeler Komitesi ise Lizbon Antlaşması içinde azınlık dillerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla 2011 tarihli sunduğu görüşte azınlık dillerinin daha güçlü bir yasal dayanakla fonlanması ve desteklenmesine yönelik bir politikanın izlenmesi çağrısında bulunmuştur (European Parliament, 2016: 10).

Farklı kültürlere sahip olan ve farklı dilleri konuşan Avrupa devletleri, AB entegrasyonu içinde birleşmeyi başarabilmiştir. AB çok dilliliğe saygı duymakta ve onu Avrupa'nın çok kültürlü

mirasının önemli bir unsuru olarak kabul etmektedir. Her üye ülkenin kendi dilinde konuşabilmesi, sesini duyurabilmesi, bilgi edinebilmesi ve karar alma sürecine katılabilmesi için çok dillilik demokratik bir haktır. Ayrıca AB vatandaşları; kamu belgelerini, özellikle yasamayı kendi dilinde takip edebilmelidir. Diğer önemli husus, dilin kültürel kimliğin tamamlayıcı bir parçası olmasıdır (Gündüz, 2006: 202). 17 Kasım 2017’de Gothenburg’da düzenlenen Toplumsal Zirve’ye katılan Avrupa Komisyonu, “Avrupa Eğitim Alanı” (European Education Area) fikrini başlatmıştır. Buna göre 2025 yılına kadar ortaöğretimi bitiren her Avrupalı gencin ana diline ek olarak iki Avrupa dilini bilmesi, standart bir ölçü olmuştur (European Commission, 2017b: 11). Moore’a (2014: 10) göre üç dilli insanların evrenselleştirilmesi, ihracatçı ve bilgi temelli ekonominin taleplerini karşılayabilecek Avrupalı işçilere yeni beceriler kazandıracaktır. Kültürlerarası anlayışı olan AB işçi pazarının entegrasyonunu destekleyecektir. Yani öncelikli olarak ekonomik hedeflere hizmet edecektir. AB politik söyleminde bu plan, “kazan-kazan” senaryosudur.

Diller, Avrupa kimliğinin inşasında birleştirici bir rol üstlenmektedir. Üye devletlerin farklı ulusal dillerinin her biri, AB kimliğinin altında bütünü oluşturan bir parça olarak kabul edilmektedir. Buradan hareketle, AB tarafından “farklılıkta birlik” sloganı birçok platformda sıkça kullanılmaktadır. Yukarıda anılan belgelerde AB’nin bu dillere ve kültürlere yönelik izlediği politikanın, saygı temeline oturduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca AB vatandaşlarının eğitim ve iş fırsatları yaratmaları için yabancı dil, temel bir beceri olarak görülmektedir. AB devletleri; sadece ulusal dilleri değil, bölgesel veya azınlık dillerini de öğrenmeye ve öğretmeye davet edilmektedir. Hatta engelli vatandaşların dahi AB kurumlarıyla iletişime geçmesi ve kurumsal bilgiye erişmesi, alınan kararlarla güvence altında alınmaktadır. Dil politikaları konusunda gelişme kaydeden AB tarafından dil araştırmalarına destek verilmekte ve bir dizi eylem programı da uygulanmaktadır.

3.2.1. Dil Yeterliği Verilerinin Karşılaştırılması

2005’te Avrupa Komisyonu, AP’ye ve AB Konseyi’ne “Avrupa Dil Yeterliği Göstergesi” başlıklı bir bilgilendirme yapmıştır. Daha sonra 13 Nisan 2007’de kabul edilen bir başka bilgilendirmeye bu göstergenin çerçevesi oluşturulmuştur. 2005 tarihli Komisyon bilgilendirmesine göre “göstergenin amacı, her AB devletindeki yabancı dil yeterliğini ölçmektir.” Ayrıca bu gösterge, tüm üye devletlerdeki dil yeterliği hakkındaki karşılaştırılabilir verilere dayanarak “ana dil+iki” formülünü başarmak için alınan önlemlerin verimliliğinin ölçülmesine de yardımcı olacaktır. Oluşturulan bir danışma kurulu tarafından 2011’deki ilk anketin sonuçları paylaşılmıştır. Ankete göre okullardaki dil öğrenimi için daha geliştirilmiş bir stratejiye gereksinim vardır (Franke ve Hériard, 2018).

Dil yeterliğiyle ilgili bu girişimle, AB devletlerindeki yabancı dil eğitimi hakkında bir veri havuzunun oluşturulması ve bu havuzdaki verilerin karşılaştırılması hedeflenmektedir. Böylece ana dil+iki” standartının her bir AB devleti ölçeğindeki başarısı, sayısal olarak somutlaştırılabilecektir.

Arzu edilen sonuç henüz elde edilmiş olmasa da girişim, AB'nin çoğul dilli vatandaşlar yetiştirme konusundaki ciddiyetini göstermektedir.

3.2.2. ECML ve Mercator

AB, dil araştırmaları için iki merkezi desteklemektedir: ECML (European Centre for Modern Languages / Avrupa Modern Diller Merkezi) ve Mercator (European Research Centre on Multilingualism and Language Learning / Avrupa Çok Dillilik ve Dil Öğrenimi Araştırma Merkezi). ECML; dil öğretiminde mükemmelliği, yeniliği teşvik etmekte ve Avrupalıların dilleri daha verimli öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. ECML'nin amaçları; dillerin öğrenimine odaklanarak, en iyi uygulamaların paylaşımını sağlayarak ve program destekli ağları, araştırma projelerini destekleyerek etkili dil öğretme politikalarını geliştirmektir. Mercator ise 5 araştırma ve dokümantasyon merkezi ağının parçasıdır. AB'deki bölgesel veya azınlık dilleri konusunda uzmanlaşmıştır (Franke ve Hériard, 2018). ECML ve Mercator dil merkezleriyle AB'nin hem 24 resmî dili hem bölgesel veya azınlık dilleriyle ilgili çalışmalarını entegrasyonel ölçekte desteklediği bir kez daha görülmektedir.

3.2.3. Avrupa Mütercimlik Yüksek Lisansı

EMT (European Master's in Translation Network / Avrupa Mütercimlik Yüksek Lisansı Programı) üniversitelerde tercüme alanındaki yüksek lisans programları için bir kalite etiketidir. DGT (Avrupa Komisyonu Mütercimlik Genel Müdürlüğü), bu etiketi profesyonel standartlara ve pazar gereksinimlerini karşılayan mütercim eğitimi programlarına vermektedir. Bu programlar, EMT ağının üyesi olmaktadır. 2009'da 34 üye ile kurulan ağ, şu anda 62 üyeye ulaşmıştır. EMT'nin asıl amacı; üniversitelerarası iş birliğini ve mütercim eğitiminin niteliğini arttırmak için verimli uygulamaların paylaşılmasını ve böylece Avrupa'daki genç dil profesyonellerinin emek pazarına entegrasyonunu sağlamaktır (European Commission, 2018a: 18). EMT etiketiyle Komisyon; eğitim kurumlarını, öğretim görevlilerini ve öğrencileri tercüme alanında çalışmaya teşvik etmektedir. Ayrıca mütercimlik mesleği kamuoyunda daha prestijli hale getirilmektedir.

3.2.4. Erasmus Plus

Erasmus Plus⁴; 2014-2020 için AB eğitim, staj ve spor programıdır. Dil öğreniminin ve dilsel çeşitliliğinin desteklenmesi, programın başlıca hedeflerinden biridir. Program, hareketliliği daha etkili hale getirmeyi ve öğrenme performansını iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla, dilsel destek fırsatları sunmaktadır. Ev sahibi ülkenin dilini öğrensinler diye hareketlilik eylemlerine

⁴ Erasmus Plus; daha önceden Petra, Commett, Erasmus, Socrates, Leonardo da Vinci vb. programların tek bir çatı altında toplanmış halidir (Türkiye Ulusal Ajansı (t.y.), <http://www.ua.gov.tr/kurumsal/kurumsal-ilgili-link-ve-dok%C3%BCmanlar/eski-programlar>).

katılanlara çevrimiçi dil desteği sağlamaktadır. Ayrıca dil öğretimi ve öğreniminde yeniliklerin ve uygulamaların stratejik ortaklarla paylaşılması için iş birliğini teşvik etmektedir. Buna ek olarak gerekirse, personel, genç işçiler ve öğrenciler için uzun süreli öğretim ve staj faaliyetlerini organize eden stratejik ortaklıkların kullanıcılarına dil desteği fonu sağlayabilmektedir (European Commission, 2017a: 5, 9, 11). Erasmus Plus; Baskça, Bretonca, Karelyaca, Sardinceye destek sağlayan “Digital Language Diversity” (Dijital Dil Çeşitliliği) projesine de fon sağlamaktadır (European Parliament, 2016: 11).

3.2.5. Yaratıcı Avrupa Programı

Yaratıcı Avrupa, kültür ve işitsel-görsel sektörlere destek vermek için Komisyon’un yürüttüğü bir programdır. Bütçesi, 1.460.000.000 avrodur. Yaratıcı Avrupa’nın amaçları; kültürel ve yaratıcı sektörlerin Dijital Çağ’ın ve küreselleşmenin fırsatlarını yakalamasına yardımcı olmak, ilgili sektörlerin sürdürülebilir büyümesine, istihdamına ve sosyal kaynaşmasına katkıda bulunarak kendi ekonomik potansiyeline ulaşmasını sağlamak, Avrupa’nın kültür ve medya sektörlerinin yeni uluslararası fırsatlara, pazarlara ve kitlelere erişimini kolaylaştırmaktır. Yaratıcı Avrupa programıyla sanatçılara, sinema sektörüne, filmlere, kitap tercümelerine fon sağlanmaktadır (European Commission (t.y.), https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en). Bu programla Komisyon’un sanata, kültüre bakış açısı ve bu konulardaki sorumluluk anlayışı görülmektedir. Katılımcıların yaratıcılıkları ve bunları Avrupa’daki geniş kitlelerle paylaşması desteklenmektedir. Ayrıca birtakım ekonomik fırsatlara da ulaşmalarının önü açılmaktadır. Bu noktada dil, ilgili eserlerin farklı sürümlerinin hazırlanmasında anahtar rol üstlenmektedir.

3.2.6. Avrupa Diller Günü

Avrupa Diller Günü, kültürlerarası iletişimi güçlendirmek ve dil çeşitliliğini desteklemek amacıyla 2001 yılından beri her 26 Eylül Günü AB ve AK tarafından ortak kutlanan bir eylem programıdır (Franke ve Hériard, 2018). 200’den fazla dilin konuşulduğu Avrupa’da başka kıtalardan gelen insanlarla birlikte bu sayının daha da artması beklenmektedir. Daha randımanlı okumak ve çalışmak için başka insanların dillerini öğrenmek ve kültürel farklılıkların üstesinden gelmek, iyi bir yöntem olarak görülmektedir (Yunanistan İstanbul Başkonsolosluğu, 2013).

Bu programın içeriğini örneklendirmek için Komisyon’un 2017 Avrupa Diller Günü faaliyetlerine değinilecektir. 26 Eylül Avrupa Diller Günü’nü kutlamak için Avrupa Komisyonu’nun alandaki görevlileri; dilleri, dil öğrenimini ve bir meslek olarak mütercimliği desteklemek amacıyla tüm Avrupa’da kamu alanlarında 60 faaliyet düzenlemiştir. Dil bayramları, çalıştaylar, mini dil kursları, bilgilendirme stantları vb. bu faaliyetler arasındadır. Ayrıca Bulgaristan, GKRY ve Litvanya’da ulusal yayın yapan radyo istasyonlarıyla iş birliği yapılarak

“Guess the language” (Hangi dil olduğunu tahmin et) radyo yarışmaları ve Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Fransa ve Portekiz’de çevrimiçi dil testleri gibi yeni faaliyet formatları da uygulanmıştır (European Commission, 2018a: 31). “Avrupa Diller Günü” faaliyeti, yine dilsel çeşitliliği teşvik etmek amacıyla yürütülen somut bir eylem programıdır. Daha önceki araştırma ve programlarda görüldüğü üzere her türden dil öğrenimi özendirilmekte ve böylece kültürel farklılıkların, kutuplaşmaların önüne geçilebileceği öngörülmektedir. Ayrıca dil öğrenmenin, eğitim ve iş fırsatlarında sunacağı katma değere de vurgu yapılmaktadır.

3.2.7. Avrupa Dil Ödülü

Avrupa Dil Ödülü, 1995 yılında Avrupa Komisyonu tarafından başlatılmıştır. Bu ödülün gerekçesi ve amacı, AB vatandaşlarının ana dillerinin dışında en az iki Avrupa dilini iyi derecede kullanabilmelerini sağlamaktır (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı⁵, 2010: 1). Ayrıca dil öğretimi ve öğreniminde yeni girişimleri teşvik etmek, yeni dil öğretim yöntemlerini ödüllendirmek ve bölgesel veya azınlık dilleri hakkında farkındalığı arttırmak da Avrupa Dil Ödülü’nün amaçları arasındadır. Ödül; en yenilikçi dil öğrenme projesi için katılımcı ülkelerden gelen projelere, yabancı dil öğrenmede en fazla gelişimi göstermiş kişiye ve en iyi dil öğretmenine verilmektedir (Franke ve Hériard, 2018). Tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarında dil ödülü için başvurular, Avrupa Dil Ödülü Ulusal Jürisi tarafından değerlendirmeye alınmakta ve karara bağlanmaktadır. Jüri kararı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı’nın onayından sonra yürürlüğe girmektedir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2010: 1). Diğer programlara benzer şekilde Avrupa Dil Ödülü’nün de toplumda çok dilliliği ve çoğul dilli bireyleri desteklemek üzere tasarlanmış bir program olduğu açıktır. Programın farklı yönü; dil öğrenme konusunda yeni yöntemlerin geliştirilmesine gerek duyulması ve varsa, bu yöntemlerle başarı elde etmiş öğrenci ve öğretmenlere ulaşılmak istenmesidir.

3.2.8. Genç Mütercimler

2007’den beri Avrupa Komisyonu’nun mütercimleri, “Juvenes Translatores” (Genç Mütercimler) adındaki projeye dillere olan tutkularını ve uzmanlıklarını gençlerle paylaşmaktadır. Yıllık düzenlenen yarışma, Avrupa’daki ortaokul öğrencilerine açıktır. Yarışmada öğrenciler, 24 AB resmî dili arasındaki 552 dil kombinasyonundan herhangi birini kullanarak bir sayfalık metni tercüme etmeyi denemektedir. Her yıl yarışmaya ilgi artmaktadır. 2017’de 3.348 katılımcı, yarışmaya başvurmuştur ve 144 dil kombinasyonu kullanılmıştır. Nisan ayında kazananlar -her üye devletten bir öğrenci olmak üzere- Brüksel’deki ödül törenine davet edilmektedir (European

⁵ Kurum 2011 yılında kapatılmıştır. Şu anda Avrupa Dil Ödülü, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından düzenlenmektedir (Türkiye Ulusal Ajansı (t.y.), <http://www.ua.gov.tr/kurumsal/arama-sonu%C3%A7lar%C4%B1/?indexCatalogue=everything&searchQuery=Avrupa+dil+%u00f6d%C3%96l%C3%96+ve+kelimeler>)

Commission, 2018a: 18). 11.'si 23 Kasım 2017'de düzenlenen yarışmaya, 744 okul katılmıştır (European Commission, 2018a: 31). Komisyon tarafından verilen EMT etikeğine benzer şekilde "Genç Mütercimler" de insanları mütercimlik mesleğine genç yaşta özendirmek ve mütercimliğin prestijini yüceltmek için tasarlanmış bir programdır.

3.3. Avrupa Birliği Kurumlarında Dil Politikaları

AB kurumlarında toplantılar düzenlenmekte, tutanaklar tutulmakta, kararlar alınmakta ve çeşitli yasalar kabul edilmektedir. Kamu belgeleri, resmî belgeler, raporlar, personel duyuruları vb. AB Resmî Gazetesi'nde (Journal of European Union) ve kurumsal internet sitelerinde yayımlanmaktadır. Ayrıca kurumlararası birçok yazışma ve görüşme de yapılmaktadır. Yine AB vatandaşları, AB kurumlarıyla sözlü ve yazılı olarak temasa geçebilmekte ve bilgilendirme alabilmektedir. AB kurumları, AB üyesi olmayan devletlerle de gerektiğinde iletişim kurmaktadır. Tüm bu işlemler yürütülürken kurumlar tarafından verilen mütercimlik (yazılı tercüme) ve tercümanlık (sözlü tercüme) hizmetinde çeşitli dil politikaları izlenmektedir.

3.3.1. Avrupa Parlamentosu Dil Politikası

Avrupa Parlamentosu'nda her parlamenterin; konuşma, belgeleri okuma ve tartışmaları izleme hakkı vardır. Her AB vatandaşının da Parlamento iş akışını izleme, kendisini bağlayan yasaları okuma, soru sorma ve cevap alma hakkı vardır (European Parliament, (t.y.), <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/multilingualism>). Bu hususlardaki dil politikası, Parlamento'nun Usul Kuralları'nda şu şekilde ifade edilmektedir (European Parliament, 2018: 27, 96, 97, 115, 128):

Kural 31

1. Parlamento Bürosu'nun ve politik grup başkanlarının tutanakları, resmî dillere tercüme edilecek ve parlamenterlere dağıtılacaktır. İstisnai olarak Büro veya politik grup başkanları (...) gizlilik nedeniyle belli tutanaklarla ilgili aksi yönde karar vermezse, tutanaklar kamuya açık olacaktır.

Kural 158

1. Tüm AP belgeleri, tüm AB resmî dillerinde hazırlanacaktır.
2. Her parlamenter, kendi tercih ettiği resmî dilde Parlamento'da konuşma hakkına sahiptir. Resmî dillerden birinde yapılan konuşma, diğer resmî dillere ve Büro'nun gerekli görebileceği herhangi bir dile eşzamanlı olarak tercüme edilecektir.
3. Toplantılarda ilgili komite veya delegasyonun üyeleri tarafından kullanılan, istenen dillerden ve tersine tercümanlık hizmeti verilecektir.
4. Olağan çalışma yerlerinden uzak komite ve delegasyon toplantılarına katılacağını teyit eden parlamenterlerin dillerinden ve tersine tercümanlık hizmeti verilecektir. Bu düzenlemeler, istisnai olarak esnek hale getirilebilir (...)
5. Bir oylamanın sonucu duyurulduktan sonra farklı dil sürümleri arasında hukuki çelişkiler olursa, Başkan bu konuda karar verici olacaktır.

Kural 195

1. Parlamento oturumları yapıldığı dillerde kurumsal internet sitesi üzerinden canlı olarak sunulacaktır. Ayrıca tercümanlar tarafından oturumların çok dilli ses kayıtları da yine sitede eşzamanlı olarak yayımlanacaktır.

Kural 215

6. Dilekçeler, AB resmî dillerinden birinde yazılmak zorundadır. Başka bir dilde yazılan dilekçeler, ancak ve ancak herhangi bir AB resmî dilinde hazırlanmış tercümesiyle birlikte olursa dikkate alınacaktır. Parlamento'nun dilekçe sahibine cevabı, tercümenin hazırlandığı resmî dilde verilecektir. Büro, anayasal olarak üye devletlerin topraklarının tamamında veya bir bölgesinde resmî dil statüsüne sahip olan başka dillerde de dilekçelerin ve dilekçe sahiplerine verilecek cevapların taslaklarının hazırlanmasına karar verebilir.
7. Dilekçe başvuruları, posta veya Parlamento'nun internet sitesindeki "Dilekçeler" portalı yoluyla yapılacaktır (...)

Dil politikasıyla ilgili diğer bir belge; yönetim, personel ve bütçeden sorumlu olan AP Bürosu'nun 2014'te kabul ettiği "Çok Dillilik Meslek İlkeleri"dir. Bu ilkeler, çok dillilik için kaynakların verimli kullanılmasını gündeme getirmiştir. Özellikle dil kaynaklarının yeterli olmadığı durumlarda izlenecek önceliklerle ilgili düzenlemeleri içermektedir. Buna göre tercümanlıkta (madde 2) ve mütercimlikte (madde 13) öncelik, genel oturum toplantılarına aittir (European Parliament, 2014: 4, 14).

Parlamento bünyesindeki DG INTE (Directorate-General Interpretation and Conferences / Tercümanlık ve Konferanslar Genel Müdürlüğü), tüm AP toplantıları için 24 resmî AB dilinde ve gerektiğinde Rusça, Arapça, Çince gibi dillerde de tercüman gereksinimini sağlamaktadır. 294 tercümanı olan DG INTE, yılda yaklaşık 110.000 günlük tercümanlık hizmeti vermektedir. Bu hizmetin yarısı, serbest çalışan tercümanlar aracılığıyla verilmektedir. Yine Parlamento bünyesindeki DG TRAD (Directorate-General for Translation / Mütercimlik Genel Müdürlüğü), Parlamento'nun mütercim gereksinimini sağlamaktadır. DG TRAD'de 660 mütercim ve 280 yardımcı personel çalışmaktadır (European Commission, 2016a: 9, 12). Öncelikli işleri, AB yasalarını tercüme etmektir. AB yıllık bütçesi, Parlamento'ya yöneltilen sorular, parlamentolararası toplantılar, Avrupa Ombudsmanı'nın kararları, AB vatandaşlarına yapılan bilgilendirmeler vb. yine mütercimlerin sorumluluk alanı içindedir. Ayrıca Parlamento'da metinlerin dilsel ve yasal niteliğinin kontrolünü yapan 75 avukat-dilbilimci de bulunmaktadır (European Parliament (t.y.), <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/multilingualism>).

Bahsedilen Usul Kuralları ve Meslek İlkeleri, Parlamento'nun iki tür dil politikası olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar, genel oturumlarda verilen tercüme hizmeti ve belirli komite, delegasyonlarda verilen tercüme hizmetidir. Genel oturumlarda tüm üye devletlerin dillerinde tercüme hizmeti verilirken belli komite ve delegasyonlarda gereken dillerde verildiği anlaşılmaktadır. Usul Kuralları'nın 215. maddesinde AB vatandaşlarının Parlamento'yla tüm resmî dillerde her zaman, yarı veya ortak resmî dillerde ise bazen iletişim kurabileceği açıkça belirtilmektedir. Ayrıca parlamenterlerin konuşmalarının canlı olarak izlenebileceği çok dilli bir internet sitesi de faaliyet göstermektedir. Özetle, AP tarafından genel oturumlarda ve kamu

iletişiminde çok dillilik politikasının, komite veya delegasyon oturumlarında ise sınırlı çok dillilik politikasının benimsendiği söylenebilir.

3.3.2. Avrupa Birliği Konseyi Dil Politikası

“Yürürlükteki kuralların öngördüğü dillerde hazırlanan belge ve taslaklar hakkında düşünce ve kararlar” başlıklı AB Konseyi Usul Kuralları’nın 14. maddesine göre dil politikası şu şekildedir (European Council and Council of the European Union, 2009: 24):

1. Oy çokluğuyla kararlaştırılan acil durumlar dışında Konsey, yürürlükteki kurallarda belirtilen dillerde hazırlanan belgeler ve taslaklar temelinde karar alacaktır.
2. Önerilen herhangi bir yasa değişikliği birinci fıkrada belirtilen dillerde hazırlanmazsa, herhangi bir Konsey üyesi yapılan görüşmeye itiraz edebilir.

Bu iki maddeden anlaşılmaktadır ki tüzükler ve genel uygulamayla ilgili diğer belgeler AB’nin tüm resmî dillerinde taslak olarak hazırlanmamışsa, geçerli kabul edilmemektedir veya yürürlüğe girmemektedir. Ancak oybirliğiyle bu zorunluluktan feragat etme kararı alınırsa, dil sayısında sınırlandırmaya gidilebilir.

AB Zirvesi’nin ve AB Konseyi’nin ortak kullandığı internet sitesinde geçerli dil politikası, tüm içeriği tüm AB dillerinde aynı anda yayımlamaktır. Bu kuralın tek istisnası, “toplantılar” ve “basın” sekmesindeki içeriktir. Toplantılar hakkında ayrıntılı bilgi, sadece İngilizce ve Fransızca yayımlanmaktadır. İçerik dışında toplantının tarihi, yeri, konusu ve özeti toplantıdan sonra tüm dillerde yayımlanmaktadır. İnternet sitesindeki birçok basın duyurusu, hedef kitlesinin özel yapısından dolayı sadece İngilizce ve Fransızca yayımlanmaktadır. Sınırlı tercüme bütçesinden ötürü tüm içerik, tüm AB dillerine zamanında tercüme edilememektedir (European Council and Council of the European Union, 2019).

Konsey bünyesindeki GSC Translation Service (General-Secretariat of the Council of the European Union Translation Service / AB Konseyi Genel Sekreterliği Mütercimlik Servisi) hem AB Konseyi hem AB Zirvesi’ne hizmet vermektedir. 620 mütercim ve 180 destek personeline sahiptir (European Commission, 2016a: 13). Ayrıca kabul edilen yasal metinleri son haline getirmek için Konsey’in Hukuk Bürosu ile iletişim halindedir. Toplantılar için AB Konseyi ve Avrupa Birliği Zirvesi, Komisyon’dan tercümanlık hizmeti almaktadır (European Council and Council of the European Union, 2018).

Konsey’in hem Usul Kuralları hem Avrupa Zirvesi ile ortak kullandığı internet sitesi incelendiğinde iki tür dil politikası izlendiği görülmektedir. Bunlar çok dillilik ve sınırlı çok dillilik politikalarıdır. Örneğin, kamu yararına olan belgeler tüm resmî dillerde yayımlanırken diğer

belgeler hedef kitesine göre belli dillerde yayımlanmaktadır. Kurumsal internet sitesinde da benzer durum vardır ve yaygınca kullanılan çalışma dilleri, İngilizce ve Fransızcadır.

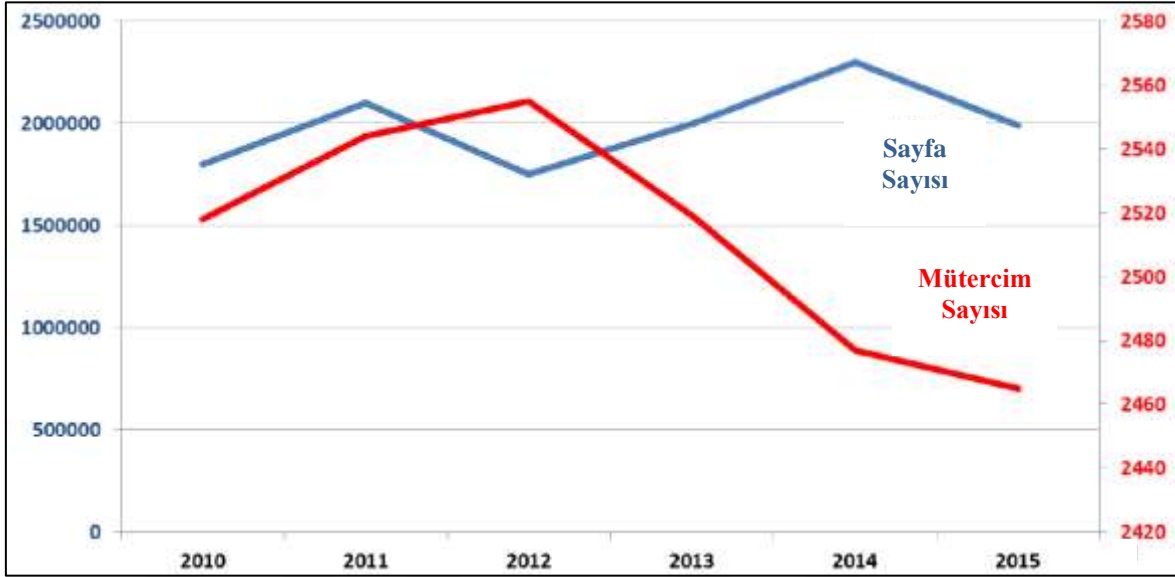
3.3.3. Avrupa Komisyonu Dil Politikası

Komisyon Usul Kuralları'nın 17. maddesi, bir Komisyon toplantısında kabul edilen genel belgelerin İrlandaca dâhil tüm AB resmî dillerinde ve diğer belgelerin ilgili dili / dillerinde tercüme edilmesi gerektiğini öngörmektedir. Ayrıca Komisyon personeli için hazırlanan İdari Tutum Yönetmeliği uyarınca AB vatandaşlarının herhangi bir AB resmî dilinde yazdığı mektuba Komisyon'un aynı dilde cevap vermesi gerekmektedir (Rules of Procedure of the Commission, 2000: 7, 8).

Komisyon'un resmî internet sitesindeki dil politikası çeşitlilik göstermektedir. Komisyon, AB dillerine saygı ve tercüme bütçesi arasında makul bir denge kurmaya çalışmaktadır. Yasalar, tüm AB dillerinde her zaman mevcuttur. Diğer içerikler ise sadece bir dilde veya geniş kitlelere en verimli şekilde ulaşabilecek dillerde yayımlanmaktadır. Tüm içerik, asgari olarak İngilizce yayımlanmaktadır çünkü araştırmalar, Komisyon'un internet sitesine ana dilinde veya kendi tercih ettiği dilde giren ziyaretçilerin yaklaşık %90'ına İngilizce ile ulaşılabilirdiğini göstermektedir. Vatandaşların AB politikasına ve yasa yapma sürecine katılmalarını kolaylaştırmak için Komisyon, çevrimiçi anketler yoluyla düzenli olarak halk istişareleri yapmaktadır. Bu anketler; İngilizce, Fransızca, Almancada her zaman, diğer AB dillerindeyse zaman zaman hazırlanmaktadır (European Commission (t.y), https://ec.europa.eu/info/language-policy_en).

Komisyon bünyesindeki SCIC (Directorate-General for Interpretation / Tercümanlık Genel Müdürlüğü), tercüman gereksinimini karşılamaktadır. 560 tercümanı olan SCIC, yılda yaklaşık 100.000 günlük tercümanlık hizmeti vermektedir. Bu hizmetin yarısı, serbest çalışan tecümanlar aracılığıyla verilmektedir. DGT, Komisyon bünyesinde mütercim gereksinimini karşılayan genel müdürlüktür. 1.600 mütercim ve 700 destek personeline sahiptir. Yılda yaklaşık 2.000.000 sayfa tercüme yapmaktadır. Bunun 500.000 sayfası, sözleşmeli mütercimler tarafından yapılmaktadır (European Commission, 2016a: 8, 11).

Şekil 2: 2010-2015 Yılları Arasında DGT Bünyesindeki Mütercim Sayısı ve Tercüme Edilen Sayfa Sayısı.

Kaynak: European Commission 2016b: 11

Komisyon'un hem Usul Kuralları hem internet sitesindeki dil politikası incelendiğinde üç tür dil politikası izlendiği görülmektedir. Bunlar; çok dillilik, sınırlı çok dillilik ve tek dillilik politikalarıdır. Örneğin; genel belgeler tüm resmî dillerde yayımlanırken, tüm resmî dillerde yazışma yapılabilirken bazı belgeler hedef kitlesine göre belli dillerde yayımlanmaktadır. Kurumsal internet sitesinde genel belgeler tüm resmî dillerde yayımlanırken tüm içerik sadece İngilizce dilinde mevcuttur. Diğer çalışma dilleri ise Fransızca ve Almancadır.

3.3.4. Avrupa Birliği Adalet Divanı Dil Politikası

ABAD'nin kurum içi işleyişinde teamül gereği Fransızca kullanılmaktadır. Bunun sebebi, çapraz tercüme yapmaktan kaçınmak ve AB'de zaman içinde hukuki anlam kazanmış, sabit jargonu kullanarak yasal kesinliği sağlamaktır (Athanassiou, 2006: 22). ABAD huzurunda yürütülen davalarda izlenen dil politikası ise ABAD Usul Kuralları'nın 36. ila 42. maddelerinde şu şekilde belirtilmiştir (Rules of Procedure of the Court of Justice, 2012: 15, 16):

Madde 36

Dava dilleri; Bulgarca, Çekçe, Danca, Felemenkçe, İngilizce, Estonca, Fince, Fransızca, Almanca, Yunanca, Macarca, İrlandaca, [Hırvatça]⁶ İtalyanca, Letonca, Litovca, Maltaca, Lehçe, Portekizce, Rumence, Slovakça, Slovence, İspanyolca, İsveççe olacaktır.

Madde 37

1. Doğrudan yapılan başvurularda dava dili, başvuru sahibi tarafından seçilecektir (...)

⁶ 2013 yılında Hırvatistan'ın AB'ye katılmasıyla ABAD ve Genel Mahkeme'de Hırvatça dava dilleri arasına eklenmiştir (Amendment of the Rules of the Court of Justice, 2013: 1).

- (a) Davalının bir AB devleti olması halinde dava dili, ilgili devletin resmî dili olacaktır. Eğer devlet birden fazla resmî dile sahipse, başvuru sahibi bu dillerden birini seçebilir.
 - (b) Tarafların toplu talepte bulunması halinde davaların tümü veya bir bölümde 36. maddede belirtilen diller arasından başka birinin kullanılmasına izin verilebilir.
 - (c) Karşı taraf ve hukuk sözcüsü dinlendikten sonra taraflardan birinin talebi halinde a ve b bentlerinde sağlanan istisnalar yoluyla 36. maddede belirtilen dillerden birinin, yargılamanın tümünde veya bir bölümünde dava dili olmasına izin verilebilir. AB kurumlarından herhangi biri böyle bir talepte bulunamaz.
2. Usul Kuralları'nın 1 maddesinin b ve c bentleri ile 38. maddesinin 4. ve 5. fıkralarının hükümlerine hâlel getirmeksizin
 - (a) ABAD'nin Statüsü Hakkında Protokol'ün 56. ve 57. maddelerinde atıfta bulunulduğu üzere Genel Mahkeme'nin kararlarına yapılan temyiz başvurusunda dava dili, Genel Mahkeme'nin dili olacaktır.
 - (b) Protokol'ün 62/2. maddesi uyarınca Genel Mahkeme'nin verdiği bir kararı Divan'ın gözden geçirmeyi kabul etmesi halinde dava dili, Genel Mahkeme'nin verdiği karardaki dil olacaktır.
 - (c) Karşılanacak masraflar, kararı bozma talepleri, üçüncü tarafların yargılanması, yargılamanın değerlendirilmesi, revizyonu veya Divan'ın hukuki bir sorunu çözmesi ile ilgili yapılan başvurularda dava dili, bu başvuru ve sorunlar hakkında verilen kararların dilinde olacaktır.
 3. Ön karar davalarında dil, sevk eden mahkemenin dili olacaktır. Davalardaki diğer taraf ve hukuk sözcüsü dinlendikten sonra taraflardan birinin haklı talebi olursa mahkeme usulünün sözlü bölümü için 36. maddede belirtilen dillerden birinin kullanılmasına izin verilebilir (...)

Madde 38

1. Dava dili, tarafların yazılı ve sözlü savunmalarında özellikle kullanılacaktır. Ayrıca ek olarak sunulan belgelerde, ABAD'nin tutanakları ve kararlarında da kullanılacaktır.
2. Başka bir dilde gösterilen veya sunulan herhangi bir maddi belge, dava diline tercüme edilmek zorundadır.
3. Ancak (...) tercüme özetleriyle sınırlandırılabilir. Taraflardan birinin talep etmesi halinde Genel Mahkeme Başkanı, belgenin daha büyük bölümünün veya tamamının tercümesini isteyebilir. Bunu resen de yapabilir.
4. Yukarıda belirtilen hükümlere rağmen bir AB devleti, ön karar davalarında yer aldığı anda, ABAD huzurunda bir davaya müdahil olduğunda veya ABİA'nın 259. maddesi uyarınca ABAD huzuruna bir konuyu getirdiğinde kendi resmî dilini kullanma hakkına sahiptir. Bu hüküm hem yazılı belgeler hem de sözlü ifadeler için geçerlidir. Kayıt görevlisi, her durumda dava diline tercümenin yapılmasını sağlayacaktır.
5. AB devletleri dışında EEA'ya (European Economic Area / Avrupa Ekonomik Alanı) ve EFTA'ya (European Free Trade Association / Avrupa Serbest Ticaret Birliği) taraf olan devletler, ön karar davalarında yer aldığı anda veya ABAD huzurunda bir davaya müdahil olduğunda dava dilinin dışında (...) 36. maddede belirtilen dillerden birini kullanabilecektir. Bu hüküm hem yazılı belgeler hem de sözlü ifadeler için geçerli olacaktır. Kayıt görevlisi, her durumda dava diline tercümenin yapılmasını sağlayacaktır.
6. ABAD'nin Statüsü Hakkında Protokol'ün 23. maddesinin 4. fıkrası uyarınca ön karar davalarında yer alan AB üyesi olmayan devletlerin, dava dili dışında 36. maddede belirtilen dillerden birini kullanmasına izin verilebilir. Bu hüküm hem yazılı belgeler hem de sözlü ifadeler için geçerlidir. Kayıt görevlisi, her durumda dava diline tercümenin yapılmasını sağlayacaktır.
7. Bir tanıgın veya bilirkişinin 36. maddede atıfta bulunulan dillerden birinde kendini yeterince ifade edemediğini söylemesi halinde ABAD, onun başka bir dilde kanıt sunmasına izin verebilir. Kayıt görevlisi, dava diline tercümenin yapılmasını sağlayacaktır.
8. Sözlü yargılamaları yürütürken Başkan, yargıçlar ve Yargıç Odası Başkanları, soru sorarken ve görüşünü bildirirken hukuk sözcüleri; dava dili dışında 36. maddede atıfta bulunulan dillerden birini kullanabilir. Kayıt memuru, dava diline tercümenin yapılmasını sağlayacaktır.

Madde 39

Kayıt memuru; herhangi bir yargıcın, hukuk sözcüsünün veya bir tarafın talebi halinde ABAD huzurundaki duruşmalar boyunca sözlü veya yazılı herhangi bir şey için 36. maddede atıfta bulunulanlar arasından seçilen dillere tercüme hizmetinin verilmesini sağlayacaktır.

Madde 40

ABAD yayınları, 1. No.'lu Konsey Tüzüğü'nün 1. maddesinde atıfta bulunulan dillerde [24 resmî dil] yapılacaktır.

Madde 41

Dava dilinde veya mümkünse Usul Kuralları'nın 37. ve 38. maddeleri uyarınca izin verilmiş herhangi bir dilde hazırlanan belgelerin metinleri, esasî teşkil edecektir.

Madde 42

ABAD, AB resmî dillerinde yeterli hukuki deneyim ve bilgiye sahip uzmanlardan oluşan bir dil servisi kuracaktır.

ABAD bünyesinde hizmet veren Genel Mahkeme huzurundaki davalarda kullanılacak dil ise kendi Usul Kuralları'nın 44 ila 49. maddelerinde belirtilmiştir. Genel Mahkeme'nin Usul Kuralları'nın 44-49. maddeleri ile yukarıda bahsedilen ABAD Usul Kuralları'nın 36-41 maddeleri sırasıyla benzer içeriğe sahip olduğu için onlara yeniden değinilmeyecektir. Farklı olarak Genel Mahkeme'nin Usul Kuralları'nın 45. maddesinde fikri mülkiyet davalarına yönelik dil politikasına değinilecektir (Rules of Procedure of the General Court of Justice, 2015: 21-23)

Madde 45

4. (...) fikri mülkiyet haklarıyla ilgili (...) AB İç Pazar Uyumlaştırma Ofisi'nin⁷ (the EU Office for Harmonization in the Internal Market) Temyiz Kurulları tarafından verilen kararlara karşı açılan dava duruşmalarında:
 - (a) Eğer Ofis'in Temyiz Kurulları huzurundaki davalara müdahil olan tek taraf başvuru sahibi ise dava dili, başvuru sahibi tarafından seçilecektir.
 - (b) (...) davalara müdahil olan başka bir taraf başvuru yapıldıktan sonra kayıt görevlisi tarafından verilen süre içinde itiraz etmezse, 44. maddede atıfta bulunulan diller [24 resmî dil] arasından başvuru sahibinin seçtiği dil, dava dili olacaktır.
 - (c) (...) bir tarafın başvuru diline itiraz etmesi halinde Genel Mahkeme huzurunda itiraz edilen kararın dili, dava dili olacaktır. Böyle durumlarda kayıt görevlisi, başvurunun dava diline tercüme edilmesini sağlayacaktır.

ABAD Çok Dillilik Genel Müdürlüğü (Directorate-General for Multilingualism) bünyesinde Hukuk Mütercimliği Müdürlüğü (Directorate for Legal Translation) bulunmaktadır (Court of Justice of the European Union, (t.y.), https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10739/en/). 600'ü aşkın avukat-dilbilimciye sahiptir (European Commission, 2016a: 14). Hukuk Mütercimliği; davada tarafların herhangi bir AB resmî dilinde mahkemeye sundukları belgeleri Fransızcaya sonra ABAD'nin ve Genel Mahkeme'nin yargılamalarını başta dava diline ve tüm AB dillerine tercüme etmektedir. Fakat hukuk sözcüleri genellikle kendi dillerini kullanmaktadır. Onların görüşleri, taraflar için kaynak metinden dava diline ve yayımlanmak üzere diğer tüm dillere tercüme edilmektedir. Tüm üye devletlere anında bildirildiği için ulusal mahkemelerden gelen ön kararlar da tüm resmî dillere tercüme edilmektedir (Court of Justice of the European Union, (t.y.), https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10739/en/).

ABAD Çok Dillilik Genel Müdürlüğü bünyesindeki Tercümanlık Müdürlüğü (Interpretation Directorate), ABAD'nin tercüman gereksinimini karşılamaktadır. 70 tercümanı olan müdürlük, yılda yaklaşık 12.000 günlük tercümanlık hizmeti vermektedir. Bu hizmetin %23'ü, serbest çalışan

⁷ Avrupa Fikri Mülkiyet Ofisi'nin (Europe Intellectual Property) eski adıdır (European Parliament, 2017: 4)

tercümanlar aracılığıyla verilmektedir (European Commission, 2016a: 10). Sözlü yapılan dava usulünde tercümanlar, taraflar ve ilgili yargıçlar arasındaki iletişimden sorumludur. Duruşmalarda gerek duyulan dillere eşzamanlı tercüme yapmaktadırlar. Hem çalışma dillerini iyi bilmeli hem de duruşmanın konusuyla ilgili esaslı bir bilgiye sahip olmalıdırlar. Bu yüzden dava dosyasına tamamen erişim hakkına sahiptirler. AB mahkemelerindeki görüşmelerde Fransızca kullanıldığı için bazı belgeler ve kanıtlar diğer dillerde mevcut olmayabilir. Bundan dolayı mahkemelerde çalışan tüm tercümanlar, yazılı Fransızca'yı kusursuzca bilmek zorundadır (Court of Justice of the European Union, (t.y.), https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10739/en/).

Özetle, ABAD'de ve Genel Mahkeme'de iki tür dil politikası izlendiği anlaşılmaktadır: tek dillilik ve çok dillilik politikaları. Bunlardan ilki kurum içi işleyişte kullanılan çalışma dili Fransızcadır. Köklü hukuk jargonundan dolayı kurumsal anlamda Fransızca, tek dil politikası olarak izlenmektedir. Diğerisi ise dava dilidir ve AB'nin 24 resmî dilinden biri olabilmektedir. Genellikle davacının seçimine göre belirlenirken bazı durumlarda davalı devlet ise dava dili, ilgili devletin resmî dili / dilleri olmaktadır. Her iki Mahkeme'nin Usul Kuralları uyarınca belli durumlarda davaya müdahil olan tanık ve bilirkişiler için 24 resmî dil dışındaki dillerde de tercüme hizmetinin verilmesine olanak tanınmaktadır. Dava dosyası kapandığında dava belgelerinin Fransızcaya, ilgili dava diline ve diğer AB dillerine tercümesi yapılmaktadır ve resmen yayımlanmaktadır. Öte yandan yine her iki Mahkeme'nin Usul Kuralları uyarınca dava dilinin, esas dil sürümü olduğu eklenmektedir.

3.3.5. Avrupa Sayıştay Dil Politikası

Sayıştay'ın dil politikası, kurumun Usul Kuralları'nın "Diller ve Resmî Onay" başlıklı 28/1. maddesinde "Raporlar, düşünceler, gözlemler ve diğer belgeler -eğer basılacaksa- tüm dillerde basılacaktır." ve 28/2. maddesinde "Belgeler, tüm dil sürümlerinde Başkan'ın imzasıyla onaylanacaktır." şeklinde ifade edilmektedir (Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Union, 2010: 6).

ABA uyarınca yıllık raporlar, özel raporlar, görüşler, Başkan'dan gelen mektuplar, gözlemler, Avrupa kurumlarına resmen gönderilen belgeler, belli yarışma duyuruları, kadro duyuruları, Sayıştay kararları, personel duyuruları gibi pekçok belge; 24 resmî dile tercüme edilerek AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanmaktadır. Sayıştay'ın işleyişi hakkında bilgi veren broşürler gibi genel dolaşımda olan belgeler veya denetim kılavuzu gibi ulusal denetim kurumlarının kendi kullanımı ve dolaşımında olan belgeler için de durum aynıdır (European Court of Auditors, (t.y.), <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/PoliciesStandardsGuidelines.aspx>). Toplantılarda izlenecek dil kuralları ise Sayıştay tarafından yayımlanan 38-2016 sayılı Karar'da şu şekilde belirtilmektedir (European Court of Auditors, 2016: 10):

Madde 8

Usul Kuralları'nın 4. maddesinde öngörülen toplantılar, (...) kapalı toplantılardır. Sayıştay üyesi, kendi istediği resmî dilde konuşabilir. Seçilen dilde tercümanlık, Sayıştay tarafından sağlanacaktır. Duruma göre hangi dillere eşzamanlı tercüme yapılacağına üye çoğunluğuyla Sayıştay tarafından karar verilecektir. Dil seçiminde ilgili üyeye bir danışman yardımcı olabilir.

Kurum içi (Sayıştay, Oda ve Yönetim Komitesi toplantıları) işleyişte Avrupa Sayıştay tarafından "sınırlı çok dillilik" ilkesi benimsenmiştir. İngilizce ve Fransızca çalışma dili olarak kullanılmaktadır (European Court of Auditors, (t.y.), <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/PoliciesStandardsGuidelines.aspx>).

Sayıştay, AB vatandaşları için tüm raporları ve diğer belgeleri çok dilli bir internet sitesinde yayımlamaktadır. Verimlilik sebebiyle kurumsal haberler, organizasyonlar ve basın duyuruları; internet sitesinde öncelikli olarak İngilizce yayımlanmaktadır. Diğer dil sürümleri daha sonra yayımlanmaktadır. Sosyal medyada iletişim dili olarak genellikle İngilizce kullanılmaktadır (European Court of Auditors, (t.y.), <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/PolicyPrinciples.aspx>). AB vatandaşlarının belgelere erişimi ise Sayıştay tarafından yayımlanan 14-2009 sayılı Kararı'nın 1. maddesinde "Bir belgeye erişim talebi, AT Antlaşması'nın 314. maddesinde belirtilen dillerden [resmî diller] birinde matbu veya elektronik olarak yazılı başvuruyla yapılmalıdır (...)" şeklinde düzenlenmiştir (European Court of Auditors, 2009: 1-2).

Belgelerin tercüme işi, Sayıştay Mütercimlik ve Dil Hizmetleri Müdürlüğü (Translation and Language Services Directorate) tarafından yürütülmektedir. AB devletlerinden gelen 140 kişinin çalıştığı çok kültürlü bir departmandır. Mütercimler, tüm AB resmî dillerinde hizmet vermektedir. Ayrıca destek hizmeti veren yardımcı görevliler de bulunmaktadır. Tercümanlık konusunda ise Sayıştay, Parlamento'dan destek almaktadır (European Commission, 2016a: 9, 15).

Özetle, Sayıştay'da iki tür dil politikasının izlendiği anlaşılmaktadır: çok dillilik ve sınırlı çok dillilik politikaları. Tüm Sayıştay belgeleri AB'nin 24 resmî dilinde yayımlanmaktadır. Kurum içi işleyişte ise İngilizce ve Fransızca çalışma dilleri olarak kullanılmaktadır. ABAD'de olduğu gibi köklü hukuk jargonundan dolayı Fransızcanın, finans dünyasının dili olmasından dolayı da İngilizcenin tercih edildiği anlaşılabilir. Sosyal medyada ise yine yaygın bir şekilde İngilizceye başvurulmaktadır.

3.3.6. Avrupa Merkez Bankası Dil Politikası

AMB, dört alanda dil politikası izlemektedir. Bunlar; AMB yasalarının kabul edilmesi ve yayımlanması, AMB yasal belgelerinin kabul edilmesi, AMB'nin kurum içi yönetimi ve AMB'nin kurum dışı iletişimidir. Kendi çıkardığı yasaların kabul edilmesi ve yayımlanması amacıyla AMB,

Topluluk Tüzüğü ilkelerini uygulamaktadır (Athanassiou, 2006: 25). AMB dil politikasıyla ilgili düzenleme, kendi Usul Kuralları'nda şu şekilde yapılmıştır (European Central Bank, 2015: 53):

Madde 17

17.7. (...) AMB tüzüklerinin, Topluluk yasa tasarıları hakkında AMB görüşlerinin ve (...) AMB yasal belgelerinin tüm resmî dillerde AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanması, Yönetim Kurulu tarafından sağlanacaktır.

17.8. AET tarafından kullanılacak dilleri tespit eden 1 no.'lu Tüzük, AMBS (Avrupa Merkez Bankaları Sistemi) ve AMB'nin Statüsü Hakkında Protokol'ün 34. maddesinde belirtilen yasalara göre uygulanacaktır.

Yasalar dışında AMB, kılavuz ve yönergeler de kabul edebilir. Bunlar Eurosystem'in kurum içi yasal belgeleridir ve üçüncü taraflar için bağlayıcılığı yoktur. AMB kılavuz ve yönergeleri, ABA veya AMB'nin Statüsü Hakkında Protokol'de yer almamaktadır (Athanassiou, 2006: 26). Kılavuz ve yönergeler ile ilgili düzenleme yine Usul Kuralları içinde yapılmıştır (European Central Bank, 2015: 52, 53):

Madde 17

17.2. AMB kılavuzu, Yönetici Konsey tarafından kabul edilecek, AB resmî dillerinden birinde tebliğ edilecek ve Başkan tarafından Yönetici Konsey adına imzalanacaktır (...) Resmen yayımlanacak herhangi bir AMB kılavuzu, AB resmî dillerine tercüme edilecektir.

17.6. AMB yönergeleri, Yönetim Kurulu tarafından kabul edilecek, AB resmî dillerinden birinde tebliğ edilecek ve Başkan veya 2 Yönetim Kurulu üyesi tarafından Yönetim Kurulu adına imzalanacaktır (...) Resmen yayımlanacak herhangi bir AMB yönergesi, AB dillerine tercüme edilecektir.

Kurum dışı iletişim için AMB, ayrıştırılmış bir dil politikası izlemektedir. Duruma göre AB resmî dillerinin bazılarını veya tamamını kullanmaktadır. Kurum dışı iletişim politikası, ana hatlarıyla aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (Athanassiou, 2006: 26).

- (a) (i) Komite ve yönetici toplantılarında gerekirse tercüme olanağı sağlandığı halde Eurosystem / AMBS içinde İngilizce kullanılmaktadır.
(ii) Diğer ulusal yetkililer ve organlarla kendi dillerinde gerçekleştirilmektedir.
(iii) AB vatandaşlarıyla kendi dillerinde gerçekleştirilmektedir.
- (b) Uluslararası finans dünyasında yaygın olduğu için AMB'nin diğer küresel finans pazarlarıyla operasyonel iletişiminde genelde İngilizce kullanılmaktadır.
- (c) Genellikle İngilizce tabanlı olan AMB internet sitesinde birkaç veya tüm AB resmî dillerinde hazırlanan belgeler söz konusu olduğu zaman çok dilli yayın yapılmaktadır.
- (d) AMB'nin resmî raporları -örneğin yıllık rapor, aylık bülten- AB resmî dillerinde yayımlanmaktadır.

Mütercimlik ve tercümanlık hizmetlerinin alınmasında AMB'nin kendi kurumsal istihdam usulleri vardır. Hukuki işlemleri hazırlamak için avukat-dilbilimci; kurum içinde hazırlanan İngilizce belgeleri düzenlemek, raporların, resmî yayınların vb. tercümesini yapmak, gözden geçirmek ve düzeltmek için ise mütercim istihdam etmektedir (European Commission, 2016a: 16).

AMB'nin izlediği dil politikası, ikiye ayrılabilir: çok dillilik ve tek dillilik politikaları. Resmen yayımlanacak AMB belgeleri, AB'nin 24 resmî diline tercüme edilmektedir. Benzer şekilde AB vatandaşlarıyla olan iletişimde de çok dillilik politikasının uygulandığı görülmektedir. Öte yandan kurum içi işleyişte İngilizce, çalışma dili olarak kullanılmaktadır. Resmî internet sitesinde de yine sıkça İngilizceye başvurulmaktadır.

3.3.7. Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi

AESK (Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi) Usul Kuralları, dil politikalarıyla ilgili şunları öngörmektedir (Consolidated Version of the Rules of Procedure of the European Economic and Social Committee, 2010: 60, 65):

Kural 30

3. (...) Toplantıların sayısı ve çalışma dilleri, Komite Bürosu tarafından kararlaştırılacaktır (...).

Kural 64

3. (ABİA'nın 24. maddesinin 4. fıkrası uyarınca) bir AB vatandaşı, AB resmî dillerinden herhangi birinde Komite ile yazışabilir ve aynı dilde cevap alabilir.

AESK Usul Kuralları Hakkında Uygulama Hükümleri ise dil politikalarıyla ilgili şunları öngörmektedir (European Economic and Social Committee, 2010: 3, 14, 21):

Kural 9

9 no.'lu Usul Kuralı uyarınca bir yetkiye dayanarak tamamlanan herhangi bir iş birliği anlaşması hakkında Büro Başkanı, büroyu zamanında ve tam olarak bilgilendirecektir. Tamamlanan metinler ve onlarla ilgili belgeler, hazırlandığı dil sürümlerinde büroya gönderilecektir. Diğer tercüme sürümleri, ilerleyen bir tarihte hazırlanabilir (...)

Kural 41

Grup toplantısı tutanaklarında alınan kararlar, kayda geçirilecektir. Toplantıdan hemen sonra düzenlenecek ve bir sonraki toplantı için zamanında hazır hale getirilecektir. Tutanakların tercüme edileceği dillere, her grubun bürosu karar verecektir.

Kural 43

I.Çalışma grupları, 4 dilde çalışabilir. Bu dillere, ilk toplantı başlamadan önce çalışma grubunun türüne göre toplantı Başkanı tarafından karar verilecektir. Bu sayı, mümkünse, 6 çalışma diline çıkarılabilir.

Kural 63

A.Komite'nin görüşleri, AB resmî gazetesinde ve Komite'nin internet sitesinde tüm resmî dillerde yayımlanacaktır.

Yukarıda anılan Usul Kuralları ve Uygulama Hükümleri, AESK'nin iki tür dil politikası olduğunu ortaya koymaktadır. Komite toplantılarında 4-6 çalışma dili kullanılabilir. Tutanaklar, sınırlı sayıda dilde tutulmaktadır. Toplantılarda alınan resmî kararlar, sunulan resmî görüşler, daha sonra AB resmî gazetesinde ve kurumsal internet sitesinde tüm resmî dillerde yayımlanmaktadır. Avrupa vatandaşları ise Komite ile herhangi bir AB resmî dilini kullanarak yazışabilmektedir. Özetle, AESK'te çok dillilik ve sınırlı çok dillilik politikası izlenmektedir.

3.3.8. Avrupa Bölgeler Komitesi

ABK Usul Kuralları, dil politikalarıyla ilgili şunları öngörmektedir (Consolidated Version of the Rules of Procedure of the Committee of the Regions, 2014: 42, 44, 56, 63):

Kural 8

2. Genel Sekreter, Komite yönetiminde ulusal delegasyonların yardım alması için düzenlemeler yapacaktır. Bu düzenlemeler, delegasyon üyelerinin kendi resmî dillerinde bilgi ve yardım almalarını da sağlayacaktır (...)

Kural 15

2. (...) taslak gündem, genel oturumun açılmasından en az 21 iş günü öncesi ilgili devletlerden gelen üyelere ve vekillere kendi dillerinde elektronik olarak hazırlanıp gönderilecektir.

Kural 52

4. Tercümesi gereken tüm taslak görüşler ve diğer görüşme belgeleri, toplantı için atanan tarihten 5 hafta önce sorumlu komisyon sekreterliğine gönderilecektir. Tercüme, toplantı tarihinden 12 çalışma günü öncesi komisyon üyelerine elektronik olarak hazırlanıp gönderilecektir (...).

Kural 80

Aşağıdaki ilkeler, tercümanlık hizmetiyle ilgili mümkün olduğunca uygulanacaktır:

- a) Komite Bürosu aksi yönde karar vermezse, Komite tartışmaları için tüm resmî dillerde tercümanlık hizmeti verilecektir.
- b) Genel oturumda tüm üyeler, istedikleri resmî dilde konuşma hakkına sahiptir. Resmî dillerden birinde yapılan açıklamalar, diğer resmî dillere ve Komite Bürosu'nun gerekli gördüğü herhangi bir dile tercüme edilecektir. Ayrıca Komite ve çeşitli üye devletler arasındaki idari anlaşmalarda bu olanağın sağlandığı dillere de tercüme edilecektir.
- c) Büro, komisyon ve çalışma grubu toplantılarında toplantıya katılacağını teyit eden üyelerin dillerinden ve tersine tercümanlık hizmeti verilecektir.

ABK ve AESK ortak bir Mütercimlik Müdürlüğü (Directorate for Translation) kullanmaktadır. Bu müdürlükte 270 mütercim çalışmaktadır. Mütercimlerin tercüme ettiği konular, Avrupa yasamasının kapsamını tamamen yansıtmaktadır. Bu yüzden hem Avrupa'daki yasa koyuculara hem de Avrupa halkına açık ve net bir şekilde mesajların iletilmesi için mütercimlerden; araştırmacı, iletişim gücü yüksek, kültürlü kişiler olmaları beklenmektedir. Tercümanlık konusunda ise AESK ve ABK, Avrupa Komisyonu'ndan destek almaktadır (European Commission, 2016a: 8, 18).

Yukarıda anılan ABK'nin 15. Usul Kuralı'nın 2. fıkrasına göre ulusal delegasyonları oluşturacak olan ve üye devletlerden gelen kişilere ve vekillere, genel oturumdan önce gündemle ilgili kendi dillerinde mütercimlik hizmeti verilmektedir. Benzer şekilde 52. kuralda görüldüğü üzere komisyon toplantısı öncesi taslak gündem, komisyon üyelerine kendi dillerinde ulaştırılmaktadır. 80. kuralın a bendine göre ise Komite tartışmaları için tüm resmî dillerde tercümanlık hizmeti verilmektedir. Bu bentte hangi dil politikasının izleneceği hususunda Komite Bürosu'nun karar verici olduğu ve gerekirse sınırlama getirebileceği anlaşılmaktadır. Yine 80. kuralın b bendine göre genel oturumlarda tüm resmî dillerde tercümanlık hizmeti verilmektedir. Özetle, Komite'de çok dillilik ve sınırlı çok dillilik politikası izlenmektedir.

3.3.9. Avrupa Yatırım Bankası

AYB (Avrupa Yatırım Bankası) Usul Kuralları, dil politikalarıyla ilgili şunları öngörmektedir (European Investment Bank, 2016: 3, 4):

Madde 9

Guvernörler Kurulu'nun üyeleri, AB'nin resmî dillerinden birini kullanma hakkına sahiptir. Üyeler, Kurul tarafından önemli bulunan bir belgenin kendi istedikleri bir dilde hazırlanmasını isteyebilir.

Madde 13

Yönetim Kurulu üyeleri, AB'nin resmî dillerinden birini kullanma hakkına sahiptir. Üyeler, Yönetim Kurulu tarafından önemli bulunan bir belgenin kendi istedikleri dilde hazırlanmasını isteyebilir.

AYB'nin kurumsal internet sitesinde resmî belgeler, tüm resmî dillerde yayımlanmaktadır. Genel bilgiler, ana sayfadaki bölümler ve dizinler; İngilizce, Fransızca ve Almancadır. Yasal olarak bağlayıcı olmayan diğer belgeler; genellikle, İngilizce, Fransızca ve Almanca yayımlanmaktadır. Özel bilgiler, genellikle bilginin hedeflendiği okuyucu kitlesi tarafından en yaygın kullanılan en az iki dilde yayımlanmaktadır (European Investment Bank (t.y.), <https://www.eib.org/en/infocentre/languages.htm>).

AYB Genel Sekreterliği'ne bağlı olan Dil Hizmetleri (Linguistic Services); mütercimlik, editörlük, redaksiyon ve terminoloji danışmanlığı hizmeti vermektedir. 30 kurumsal profesyonel mütercimi (artı destek personeli) ve kurum dışından istihdam ettiği dil hizmeti sağlayıcılarıyla AYB Dil Hizmetleri, 24 AB resmî dilinde çalışmalarını yürütmektedir. Ayrıca Arapça, Rusça ve Japonca gibi AB üyesi olmayan devletlerin dillerinde de hizmet vermektedir. Tercümanlık konusunda ise AYB'ye Avrupa Komisyonu destek olmaktadır. Mütercimlik ve tercümanlık hizmetlerinin alınmasında AYB'nin kendi kurumsal istihdam usulleri vardır (European Commission, 2016a: 8, 19).

Yukarıda anılan usul kuralları ve internet gezinme dilleri, AYB'nin iki tür dil politikası olduğunu ortaya koymaktadır. Guvernörler ve Yönetim Kurulu oturumlarında üyeler kendi dillerinde konuşabilmekte ve tercümanlık hizmeti almaktadır. Ayrıca kurul üyeleri tarafından önemli bulunan bir belge, istenen başka bir dile de tercüme edilmektedir. Hatta AB üyesi olmayan bir ülkenin diline dahi tercüme edilebilmektedir. AYB'nin kurumsal internet sitesinde ise kamuyu ilgilendiren genel belgeler, tüm resmî dillerde yayımlanmaktadır. Fakat sitenin gezinme dilleri; İngilizce, Fransızca ve Almancadır. Resmî belgeler dışındaki diğer belgeler de yine bu 3 dilde yayımlanmaktadır. Özel belgeler ise okuyucunun anlayabileceği dil(ler)de yayımlanmaktadır. Özetle, AYB'de çok dillilik ve sınırlı çok dillilik politikası izlenmektedir.

3.4. Avrupa Birliği'nde Dil Sorunları

AB kurumlarındaki dil politikaları incelendiğinde çok dilliliğin mutlak bir Şekilde izlenmediği görülmektedir. Diller hukuken eşit olarak kabul edilmekte fakat kurumların usul kurallarında dil politikaları, farklı amaç ve gereksinimlere göre çeşitlilik -çok dillilik, sınırlı çok dillilik, tek dillilik- göstermektedir. Çoğu AB kurumunda yaygın çalışma dilleri; İngilizce, Fransızca ve Almanca, bazı kurumlarda ise tek çalışma dili -ABAD'de Fransızca, AMB'de İngilizce- kullanılmaktadır. AB'nin resmî internet sitesi olan www.europa.eu'de de benzer durum gözlenmekte ve yaygın bir Şekilde İngilizceye başvurulmaktadır. Hatta Gündüz'n (2006: 206) ifade ettiği üzere "büyük diller" ve "küçük diller" gibi demokrasi ile bađdaŐmayan ifadeler kullanılmaktadır.

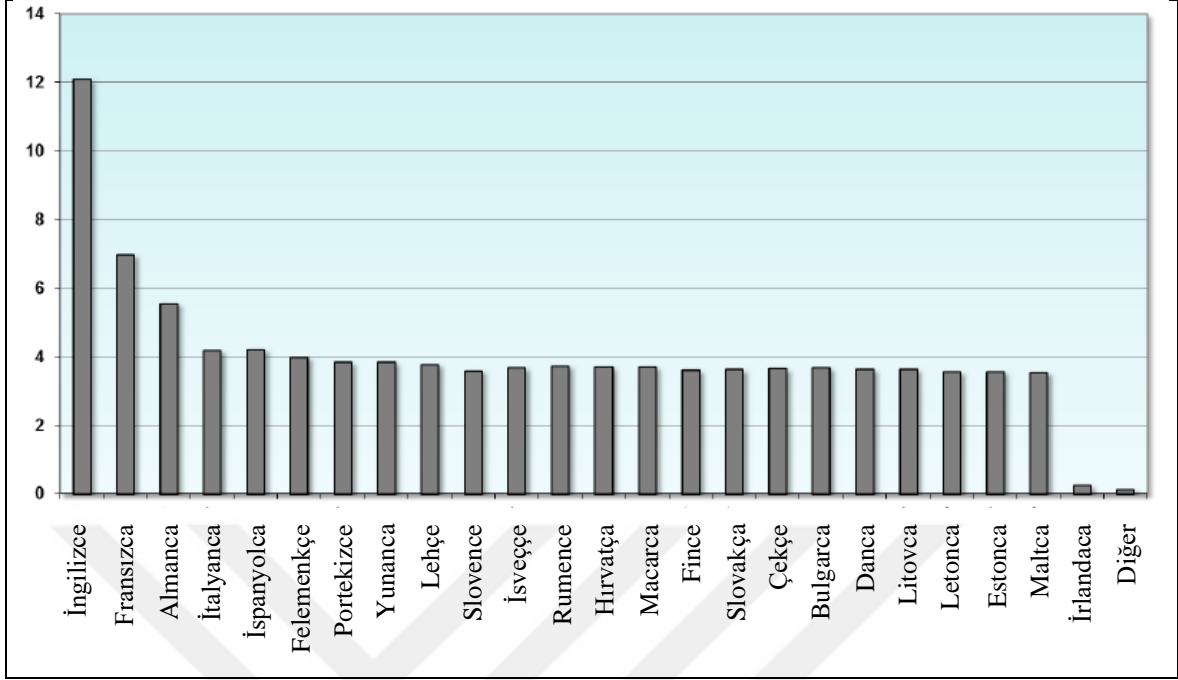
Çalışma dili sorununun yanında AB kurumlarında tercüme sürecine birçok aktörün dâhil olmasından dolayı yaşanan melez tercüme sorunu, "küçük diller" için baŐvurulan çapraz tercüme yönteminin neden olduğu sorunlar, mütercimlerin mesleki sorunları ve tercüme hizmeti için ayrılan bütçeyle ilgili bir dizi sorun yine dil sorunları içinde gündem oluşturan diğer hususlardır.

3.4.1. Çalışma Dili Sorunları

AB'de "resmî dil" ve "çalışma dili" arasındaki farkla ilgili herhangi bir resmî tanımlama mevcut değildir. Fakat AB resmî dili; yasama, yürütme, yargı, eğitimde kullanılan dil olarak tanımlanabilir. Çalışma dili ise AB kurumlarının kendi içlerinde ve aralarında kullandıkları dil olarak açıklanabilir (Brüll, 2004'ten aktaran: Gündüz, 2006: 202, 203). Diğer bir deyişle, resmî diller; AB kurumları tarafından kamu hizmeti verilirken kullanılan dillerdir. Çalışma dilleri ise kurumların kendi iç iŐleyiŐlerinde ve diğer kurumlarla olan iletişimlerinde kullanılan dillerdir. Örneğin toplantı tutanaklarında kullanılan diller veya bir konu hakkında taslak belgeler hazırlanırken kullanılan diller, çalışma dilleridir.

Her AB belgesinin tüm resmî dillere tercümesi yapılmamaktadır. Belgeler, bazı önceliklere göre tercüme edilmektedir. Bu ncelikler, hedef kitle ve amaçtır. Yasama ve kamu yararına olan belgeler 24 resmî dile tercüme edilmektedir. Ulusal yetkililerle yapılan yazıŐmalar, bireylere / birimlere yönelik kararlar vb. diğer belgeler sadece gerekli olan dillere tercüme edilmektedir. Genel olarak, AB kurumlarında yaygın çalışma dilleri; İngilizce, Fransızca ve Almancadır (European Commission, 2013: 3). Fransızca idari amaçlar için kullanılan bir dildir. İngilizce kuŐkusuz sözlü iletişimin dilidir ve en çok bilinen, konuşulan dildir. Ana dili olarak konuşan kişi sayısı fazla olduğu için Almanca, AB'de önemini halen korumaktadır (Mar-Molinero, 2005: 186).

Şekil 3: 2015 Yılında Tercüme Edilen Belgelerin AB Resmî Dillerine Göre Yüzdesi⁸

Kaynak: European Commission, 2016b: 12

AB kurumlarında sadece bir dilin veya birden fazla kurumsal çalışma dilinin benimsenmesi hususunda küçük ve büyük dil toplulukları arasında çıkar çatışmaları meydana gelmektedir (Ammon, 2006: 319). AB üyesi Malta ve İrlanda, bu duruma örnek ülkelerdir. Her iki ülke de resmen İngilizceyi kullandığı halde kendi dillerinin -Maltaca ve İrlandacanın- AB'nin resmî dilleri arasında yer alması için ısrarcı davranmaktadır. Özellikle çok konuşulan dillere sahip olan AB ülkeleri, kendi dillerinin üniversitelerde bir çalışma alanı olarak cazibesini yitirmesinden korkmaktadır. Dillerinin; uluslararası ekonomik, politik ve kültürel ilişkilerde hala belli derecede işlevi olduğunu görmeyi istemektedirler (Ammon, 2006: 329, 330).

İnsanlar, dillerinin bir kenara itildiğine inandıklarında birçok ciddi sorun yaşanmaktadır. Belçika'da gazete manşetleri bunun sebep olduğu çatışma haberleriyle doludur (Crystal, 2014: 37). Hiçbir ülke, kendi kimliğini unutup homojen bir üye olmak için AB'ye katılmamıştır. 28 AB ülkesinin 26'sına kendi dillerini koruyabileceklerini fakat ticaret, akademi ve yasama gibi ciddi işlerin İngilizce yapılması gerektiğini söylemek, onlardan ikinci sınıf dil vatandaşlığını kabul etmelerini beklemektir. Bilimde veya ticarete kullanılmayan diller, sözcük dağarcıklarını güncelleyememekte ve ihmal edilirse, kullanım alanları gittikçe daralmaktadır. Öyle ki zamanla, İsviçre Almancası veya İskoçya Keltçesinde olduğu gibi evde veya arkadaşlar arasında konuşulan diller haline gelebilir. İngilizce bilen kişi sayısının dikkat çektiği Danimarka ve Hollanda gibi liberal ve Amerikan yandaşı ülkelerde şu anda bile kendi dillerinin bu duruma maruz kalacağından endişe edilmektedir (Greene, 2013).

⁸ Avrupa Komisyonu tarafından konuyla ilgili yayımlanan daha güncel bir veriye erişilememiştir.

AB üyelerinin dillerinin hukuken eşit olduğunu kabul etmek normatif bir bakış açısıdır. Fakat görüldüğü üzere AB kurumlarında tüm diller tam anlamıyla eşit muamele görmemekte ve çalışma dili olarak kullanılmamaktadır. Hatta tek bir çalışma dili kullanılması önerisi bile vardır. Bu uygulama, AB'nin “çok dillilik, çok kültürlülük, farklılıkta birlik” sloganlarıyla çelişmektedir. Belli AB dillerinin çalışma dili olarak kullanılmasının, o dillere politik bir güç kazandırdığı da unutulmamalıdır. Son olarak bilim ve ticarete kullanılan belli dillerin daha çok gelişeceği, kullanılmayanların ise zayıflayacağı doğru bir tespittir.

3.4.1.1. İngilizce-Fransızca-Almanca Güç Savaşları

Devletler arasındaki politik ve ekonomik güç mücadelesi, dil ve kültür üzerinde etkisini göstermektedir. Gücü elinde bulunduran devlet(ler), kendi dil ve kültürlerini diğerleri üzerinde empoze etme eğilimindedir. AB kurumlarında ve organlarında çalışma dili olabilmek için üye devletler çaba göstermektedir. En yaygın çalışma dilleri olmalarına rağmen İngilizce, Fransızca ve Almanca arasında dahi bu mücadele mevcuttur.

İngilizce ve Fransızca arasındaki dil ve kültür savaşı, sömürgecilik döneminde ivme kazanmıştır. Sömürgecilikten İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan Fransızca-İngilizce rekabetinin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin süper güç olmasıyla İngilizcenin lehine dönmeye başladığı bilinen bir gerçektir. Bu rekabet, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra AB'nin inşa edilmeye başladığı süreçte de devam etmiştir. İngiltere'nin 1963 ve 1968'de AB'ye [o zamanki adıyla AT] girişi, Fransa tarafından reddedilmiştir. Fransa'nın veto etmesinin birçok politik sebebi vardır. Bunlardan biri, Avrupa fikrini benimseme hususunda yavaş davranan İngilizlerdir. Diğer bir sebep, Güney Avrupa'daki okullarda İngilizcenin en yaygın yabancı dil olduğu ve Amerikan televizyon programlarının Avrupa'da yaygınlaşmaya başladığı süreçtir (Dollerup, 2001: 287, 288). İngiltere AB'ye katılmaya kadar “çalışma dilleri”, Almanca ve Fransızca olmuştur. İngiltere katıldıktan sonra İngilizce zamanla yaygınlaşmış ve 1990'ların ortalarından itibaren egemen dil haline gelmiştir (Dollerup, 2001: 276).

1990'da Almanya'nın birleşmesi ve politik bağımsızlığını yeniden kazanması, İngilizce ve Fransızcanın çekirdek dil pozisyonlarını etkilemiştir. Özellikle 2004'te Avusturya'nın AB'ye katılmasından sonra Almanya, ana dili açısından Almancanın Avrupa'da sayıca daha üstün olduğu hususunda ısrar etmeye başlamıştır. Ayrıca en büyük ekonomik güç olması sebebiyle AB bütçesine diğer üye devletlerden daha fazla katkıda bulunmuş olduğunu ima etmiştir. Buna ek olarak son verilere göre AB'de yabancı dil olarak Almancanın, Fransızcanın önünde ve küçük bir farkla İngilizcenin gerisinde olduğuna dikkat çekmiştir (Ammon, 2006: 330).

AB'ye üye devletlerin aslında bizatihi kendileri yabancı dil olarak İngilizceyi üstün hale getirmiştir. Örneğin, 1937 başlarında Nazi Almanyası'nda yabancı dil olarak Fransızcanın yerine

geçsin diye ve kısmen etnik sebeplerden ötürü İngilizce yüceltilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD kontrolündeki Batı Almanya'da yabancı dil olarak İngilizcenin gelişmesi kaçınılmaz olmuştur. 1990'da Almanya'nın birleşmesinden sonra İngilizce ülke genelinde daha da yaygın hale gelmiştir (Ammon, 2006: 323). Almanya'da İngilizcenin yaygınlaştırılmasıyla ilgili atılan bazı çarpıcı adımlar şöyledir (Ammon, 2006: 325):

- a. Bir zamanlar elitlerin ve yükseköğretimdekilerin aldıkları İngilizce eğitimi, 16 eyaletin çoğunda ilkokuldan itibaren yaygın hale getirilmiştir.
- b. 1997 yılında başlatılan uluslararası araştırma veya derece programlarında eğitim dili tamamen İngilizce veya İngilizce-Almanca olmuştur. Ayrıca Alman bilim adamları, İngilizceyi ek veya esas akademik yayın dili olarak tercih etmeye başlamıştır.
- c. Uluslararası Alman şirketlerinin resmî dili ya İngilizce yapılmış ya da Almanca ile ortak bir şekilde kullanılmıştır.

“A” maddesinde İngilizceye yönelik izlenen bu mantığın kabul edilebilir savunması, küreselleşme ve uluslararası iletişime yönelik bir hazırlık yapıyor olmasıdır (Ammon, 2006: 325). “B” maddesinin temel amacı, Alman üniversitelerini birçok insanın bildiği yabancı dili kullanarak daha erişilebilir hale getirmektir. Fakat bu programların, yurt dışındaki Alman dili ve edebiyatı gibi bölümlere ve Alman dilinin uluslararası duruşuna darbe vuracağı ifade edilmiştir. Bundan dolayı yabancıların, araştırmalarından önce ve araştırmaları sırasında Alman dilini bir kez daha öğrenmesi beklenmektedir (Ammon, 2006: 326, 327). “C” maddesiyle ilgili olarak, örneğin Daimler-Chrysler Şirketi İngilizceyi, BMW Almanca ve İngilizceyi, Porsche şirketi sıkça Almanca'yı resmî dil olarak devam ettirmiştir. Şirket dili olarak İngilizcenin tercih edilmesinin sebebi, kullanışlı olması ve Almanya'da yaygın bir şekilde kabul görmesidir. Bu duruma itirazlar olsa da şirketlerin kullandığı dili Alman hükûmetinin politik bir konu olarak algıladığı anlaşılmaktadır (Ammon, 2006: 327).

İngiltere'nin Brexit kararı üzerine bazı önemli Fransız politikacılar, İngiltere ayrılırsa İngilizcenin statüsünün gözden geçirilmesi gerektiğini söylemiştir. Sol görüşlü başkan adayı Jean-Luc Mélenchon İngilizcenin, AB'nin “üçüncü çalışma dili” olarak kalamayacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte İngiltere'nin AB'den ayrılması, Brüksel'deki İngilizcenin resmî dil olmaktan çıkarılması için yeterli değildir çünkü İngilizce, İrlanda ve Malta gibi ülkelerin de resmî dilidir. Jean-Luc Mélenchon'un önerisinin arkasında İngilizcenin Parlamento'daki resmî dil statüsünün değil, Komisyon'daki üç çalışma dili içindeki statüsünün değiştirilmesi yatmaktadır (Clavel, 2016).

Çalışma dili, AB'de dil sorunlarına sebep olan faktörlerden biridir. Görüldüğü üzere İngilizce, Fransızca ve Almanca rekabet içindedir. Yani AB sistemindeki üye devletlerin birbirleri arasındaki etkileşimin ve güç ilişkisinin, ilgili ülkelerin dillerine de yansdığı anlaşılmaktadır. AB'de çalışma dili politikası olarak İngilizce, Fransızca ve Almancanın yaygınca kullanılmasının sebebi, kurumsal iş akışında sağladığı ergonomi ile açıklanmaktadır. Fakat bu politikanın altında yatan gerçek sebebin, o dilleri konuşan ülkelerin AB içindeki gücüyle, özellikle ekonomik ve politik gücüyle ilişkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Birçok AB kurumunda bu üç dil,

çalışma dili statüsünde olduğu halde kendi aralarında “güç savaşları” yapmakta ve daha üstün olmaya çalışmaktadır. Durum böyleyken diğer AB devletlerinin de bu mücadelede kendi dillerinin statüsünü korumak için çaba sarf edeceği tahmin edilebilir.

3.4.1.2. İspanyolcanın Girişimi

İspanyolca, uluslararası arenada dili geniş kitleler arasında konuşulan bir dildir. Kolay erişilebilir bir dildir çünkü gelişmiş külliyatı olan kültür ve edebiyat geleneğine sahiptir. Dünya sahnesinde önemli bir role sahiptir (Mar-Molinero, 2005: 194). İspanya'nın rahatsızlığı, AB'nin dil politikalarına bağlıdır. Eğer ortak bir dil politikası olursa ki bu dilin İngilizce olması kesindir, İspanya İspanyolcanın değerinin azaltıldığını düşünebilir. Şu anda eşit resmîyetteki bir AB dili olarak İspanyolca, dünyanın diğer yerlerindeki rolü aracılığıyla statüsünü daha da yüceltebilir. Eğer AB'nin ortak bir dili olursa ve bunun sonucunda daha az İspanyolca belge basılırsa, Avrupa dillerine göre İspanyolcanın statüsü azalabilir (Mar-Molinero, 2005: 188).

Ulusal dil veya ulusal dillerden birinin İspanyolca olduğu yerlerde İspanyolca, ulusal eğitim sistemlerinde birinci dildir. Müfredatta birinci yabancı dil olarak önerildiği ve öğrenildiği yerlerde de İspanyolcaya karşı kaydedeğer bir eğilim vardır. Bu durum, Uzak Doğu'nun bazı yerlerinde ve elbette okul müfredatındaki ezici üstünlüğüyle ABD'de geçerlidir. Franco'nun ölümünü ve demokratik bir İspanya'nın başlangıcını takiben “Instituto Cervantes” (Cervantes Enstitüsü) olarak adlandırılan enstitülerin kurulması, yabancı dil olarak İspanyolcanın öğretilmesinde önemli bir role sahip olmuştur. Franco'nun “Hispanidad” (İspanyolca konuşan ülkeler ailesi) söylemi uğruna onun ölümünden sonra dünya çapında enstitüleri kurmak için kaynaklar ayrılmıştır. Bu enstitüler; İspanyolca kursları, yabancı dil olarak İspanyolca öğretmenliği eğitim kursları açmakta, İspanyol kültürü faaliyetleri düzenlemekte, dersler, konferanslar vermektedir. Latin Amerikan türevlerini de içine alarak pan-Hispanic kültüre ve dile katkıda bulunmaktadır. Enstitüler İspanyol hükümeti tarafından finanse edilmektedir (Mar-Molinero, 2005: 195).

İspanyolca için politik destek hem ulusal hem de uluslararası düzeyde açık bir şekilde mevcuttur. Bu alanda dil akademilerinin önemli bir rolü vardır. Madrid'teki İspanya Kraliyet Akademisi ve onunla iş birliği yapan Latin Amerika'daki dil akademileri, dilin konu olduğu uluslararası forumlarda İspanyolca severlerin baskı kurmasını sağlamaktadır. Örneğin AB, İspanyol alfabesindeki “ñ” harfinin bilgisayar kullanımında sorunlara sebep olduğunu iddia etmiştir. Buna dayanarak “ñ” harfinin klavyeden çıkarılması önerisinde bulunmuştur. Fakat başlatılan kampanya sonucu bu öneriye direnilmiştir. Bu harfin dilbilimsel açıdan korunması bir yana, İspanyolca konuşanlar bu harfin kendi kimliklerini vurgulayan bir rolü olduğu kanısındadır. Ayrıca “ñ”, Cervantes Enstitüsü'nün de logosudur (Mar-Molinero, 2005: 195).

İspanya kendi ulusal dilinin, çalışma dili olması yolunda da çaba göstermiştir. İspanya'nın Alicante şehrinde bulunan AB İç Pazar Uyumlaştırma Ofisi (the EU Office for Harmonization in the Internal Market) bünyesinde İngilizce, Fransızca ve Almancayla birlikte İspanyolca, çalışma dili statüsü elde etmiştir (Ammon, 2006: 331). Daha önce değinildiği üzere İngilizce, Fransızca ve Almanca; AB'nin temel kurumlarında yaygınca kullanılan çalışma dilleridir. Örneğin AMB'de İngilizce, ABAD'de Fransızca, Sayıştay'da İngilizce ve Fransızca, Komisyon'da İngilizce, Fransızca ve Almanca çalışma dili statüsündedir. Yukarıdaki örnekten İspanyolcaya İspanya'nın AB içindeki ekonomik ve politik gücüne göre daha küçük bir AB organında çalışma dili statüsü verildiği anlaşılmaktadır.

Dünyada tarihinde küresel bir devlet kurabilmiş olan İspanya'nın, AB içinde ve uluslararası arenada ulusal dili İspanyolcanın güvenliğinden ve geleceğinden rahatsızlık duyduğu net olarak anlaşılmaktadır. AB içinde İngilizce, Fransızca ve Almancadan sonra İspanyolca, dördüncü sırayı İtalya ile birlikte paylaşmaktadır. Fakat AB'nin ortak bir dil politikası izlemesi halinde İspanya hem AB içindeki hem de uluslararası arenadaki gücünün zayıflayacağından kaygı duymaktadır. AB'nin ortak bir dil politikası -örneğin İngilizceyi- benimsemesini, İspanya'nın kendi ulusal diline, kültürüne ve kimliğine bir "tehdit" olarak algılayacağı gözden kaçırılmamalıdır. Bu amaçla İspanya, AB'de İspanyolcanın yaygın çalışma dili olması için çaba sarf etmektedir. İspanya'nın bu çabası, dilini korumak için yapılmış bir savunma refleksi olarak değerlendirilmelidir ki diğer AB devletleri de benzer refleksi gösterebilir.

3.4.1.3. Küçük Diller

AB, 24 resmî dile sahiptir. Bu diller arasında Estonca, Letonca, Litovca, Maltaca ve Slovence; 2019 itibarıyla nüfusu 3.000.000'un (Worldometers (t.y.), <http://www.worldometers.info/population/countries-in-the-eu-by-population/>) altında olan ülkelerin dilleridir. Avrupa'nın çekirdek dilleri ve AB kurumlarının buna paralel izlediği çalışma dili politikaları, bu "küçük dilleri" de doğal olarak etkilemektedir.

Estonya, AB'ye 2004'te kabul edilmiştir. AB'nin toplam nüfusunun %0,3'ünü oluşturmaktadır. Estonca resmî dildir. AP'de 6 sandalyeye sahiptir. 1 Mayıs 2004'ten bu yana AB üyesi olan Letonya, AB toplam nüfusunun %0,4'ünü oluşturmaktadır. Letonca, resmî dildir. AP'de 8 sandalyeye sahiptir. Litvanya, yine 1 Mayıs 2004 tarihinde AB üyesi olmuştur. AB toplam nüfusunun %0,6'sını oluşturmaktadır. Litovca resmî dildir. AP'de 11 sandalyeye sahiptir. Malta, 1 Mayıs 2004'ten beri AB üyesidir. Toplam AB nüfusunun %0,1'ini oluşturmaktadır. Resmî dil, Maltacadır. AP'de 6 sandalyeye sahiptir. Slovenya, 1 Mayıs 2004'te AB'ye kabul edilmiştir. Nüfusu, toplam AB nüfusunun %0,4'ünü oluşturmaktadır. Slovence resmî dildir. AP'de 8 sandalyeye sahiptir (Schengenvisa, 2018).

Başta Baltık ülkeleri olmak üzere düşük nüfuslu AB üyesi ülkelerin dillerinin, “küçük diller” grubunda olduğu görülmektedir. Sayıca az konuşulan bu dillerin, AP içindeki sandalye sayıları azdır ve dolayısıyla AP’de daha az politik güçleri vardır. Örneğin AP’de “küçük dilleri” konuşan ülkelerin politik gücünün, 80 milyonu aşkın nüfusuyla en çok sandalyeye sahip olan Almanya’nınkiyle eşit olmayacağını söylemeye gerek yoktur. Koskinen’e (2000: 51-53) göre “küçük diller”in -örneğin Fincenin- yaygın çalışma dili olmasının önündeki diğer bir engel, bu dillerin AB’de yaygın olarak bilinmemesidir. Bu dil için yeterli personelin olmaması ve çapraz tercümeden dolayı iş yükünün İngilizce, Fransızca, Almanca gibi çekirdek Avrupa dillerininkinden daha fazla zaman alması, “küçük dilleri” dezavantajlı duruma düşürmektedir.

Her bir üye ülkenin ve vatandaşının, kendi dilininin AB kurumlarında çalışma dili olmasını arzulaması doğaldır çünkü bu, o üye ülkenin dilinin politik gücünü arttıracak, AB ölçeğinde ve uluslararası arenada dilini daha prestijli hale getirecektir. Daha önceki bölümde bahsedilen İspanya’nın girişimi hatırlanmalıdır. Fakat mevcut şartlarda her üyenin bunu başarması mümkün gözükmemektedir.

Şu anda 24 resmî dilin kullanıldığı AB’de bir sonraki genişleme dalgasında çalışma dili sorunuyla ilgili eleştiriler daha da artacaktır. Örneğin “dilbilim bölgesi” olarak kabul edilen Bosna-Hersek; Müslüman Boşnaklar, Ortodoks Sırp ve Katolik Hırvatlar’dan oluşmaktadır (Eker, 2006: 71). Bosna-Hersek’te Bosnakça, Sırpça ve Hırvatça resmî dil statüsündedir (Bugarski, 2004: 195). Kiril alfabesi Sırp, Latin alfabesi Hırvat ve Boşnaklar tarafından kullanılmaktadır (Gökdağ, 2012: 15). AB potansiyel adayı Bosna-Hersek Federasyonu’nun AB’ye tam üye olarak kabul edilmesi halinde dil sorunlarının daha da “Balkanlaşacağı” tahmin edilebilir.

3.4.2. Tercüme Hizmeti Sorunları

Geçmiş kadim zamanlara kadar dayanan tercüme; insanlar, kurumlar ve uluslar arasındaki etkileşimde rol oynayan önemli bir iştir. Yakın zamana kadar politikacılar, devlet temsilcileri, iş insanları vb. kişiler için verilen tercüme hizmeti, içinde bulunulan küreselleşme sürecinde tabana gittikçe daha çok yayılmaktadır. Gelecekte bu hizmetin daha da artacağı tahmin edilebilir.

Tercüme, dilin öğretilmesinde ve/veya dilin uluslararası, kültürlerarası bilgi paylaşımında ciddi bir işlev görmektedir. İletişim ağları dünyayı giderek abluka altına almakta, elektronik ticaret yaygınlaşmakta, internet ve taşınabilir teknolojiler bilgiye erişmeye katkı sağlamaktadır. Tüm bu hızla yol alan iletişim ve ulaşım sürecinde dilin önemi gün be gün daha da artmaktadır. Tercümenin bir diğer işlevi, dünyanın birbirini anlama sorununun çözülmesine yardımcı olmasıdır. Aynı konuyu tercüme yoluyla değişik dillerde hazırlama ve sunma gereksinimi, sürekli karşılaşılan ve çözülmesi gereken bir sorun olarak gündeme gelmektedir (Büyükaslan, 2008: 1-2). Buna değer veren AB, dünya çapında konferans tercümanlarının en yoğun çalıştığı kuruluştur (Güner, 2012:

25). Yine dünyada mütercimlerin hizmet verdiği en büyük merkezdir (European Commission, 2016a: 5). Diller arasındaki eşitlik idealinin korunmasını sağlaması, tercümenin bir başka işlevidir. Bu ise AB'nin dil politikalarını gerçekleştirmesi için esaslı bir araçtır (Koskinen, 2000: 51).

Tercüme hizmeti, AB devletlerinin tümünün üzerinde uzlaştığı bir konudur ve önemle sürdürülmektedir çünkü AB'nin temel değerleri arasında kabul edilen çok dilliliğin korunması için elzemdir (Güner, 2012: 82). AB'de tercüme hizmeti, tercümanlık ve mütercimlik olmak üzere iki şekilde verilmektedir (European Commission, 2016a: 4). Mütercim ve tercümanlar; 24 resmî dilde, çalışma dillerinde, bazen bazı bölgesel dillerde hizmet vermektedir (European Commission, 2016a: 3). Bu hizmet sırasında AB kurumları tarafından izlenen “akültürel” tercüme politikası, mütercimlerde mesleki motivasyon sorunlarına neden olmaktadır (Koskinen, 2000: 51). Yine tercüme hizmetinin anonim olarak yayımlanması, mütercimlerin aktif rolünü görünmez hale getirmektedir (Koskinen, 2000: 60). Hızı ve verimi arttırmak için kullanılan BD (bilgisayar destekli) tercüme programları ise mütercimliği “kontrolörlük” pozisyonuna indirgemektedir (Van Els, 2010: 337). Yöntem, politika, kurum vb. bir dizi nedenden dolayı melez olan AB metinleri (Bednarova-Gibov, 2014: 115), tercüme hizmetinde karşılaşılan ve eleştirilen bir başka sorundur. Son olarak tercüme bütçesi, göreceli bir maliyet oluşturmakta ve tartışılmaktadır (Crisp, 2017).

3.4.2.1. Mütercimler

Avrupa Komisyonu, dünyada en büyük tercüme hizmetini veren merkezdir. Nitelikli ve deneyimli mütercim kadrosuna sahiptir. Birçok dil kombinasyonunun olduğu bu merkezin işleyişinde mütercimler, yadsınamaz bir role sahiptir. Kara'nın (2007: 56, 58, 60) ifade ettiği üzere profesyonel tercüme hizmeti için mütercimler, ilgili alt yapıya sahip olmalı, girift cümle yapılarını aşarak hedef metni daha anlaşılır, daha kolay okunur kılmalıdır. Kurumsal tercüme politikası, BD tercüme programları, hızla yayılan İngilizce terimler vb. sebeplerden dolayı mütercimler, mesleklerini icra ederken çeşitli sorunlara maruz kalmaktadır.

Komisyon, “akültürel” iletişimi hedeflemektedir. Bunun sebebi, bazı belgelerin taslaklarının tüm AB dillerinde kolay ve hızlı hazırlanmasına olan gereksinimdir. Yani bu, kültüre özgü özelliklerden kaçınma anlamına gelmektedir. Fakat asıl sorun, kültürlerarası iletişimde uzman olan mütercimleri anlamak istemeyen kurumsal tavidir. Kurum, okuyucuların mesajı aynı şekilde aldıklarını teyit etmek için tercüme hizmetinin farklı dil sürümlerinin birbirine denk bir şekilde hazırlanmasını istemektedir. Kültürlerarası iletişimden daha çok satırlar arası iletişime yakın olan bir tercüme sürümü anlayışı vardır. Özellikle Fince gibi daha az kullanılan dillerde iletişimsel işlev, çoğu zaman simgesel kalabilmektedir. Bazen denklik, salt görsel denklige indirgenebilmektedir. Paragraf sayısı eşit olmak, başlık ve alt başlıklar kaynak metinde olduğu gibi aynı yere yerleştirilmek zorundadır (Koskinen, 2000: 51, 54-56, 58). Kurumsal olarak akültürel, tekdüze ve şekilci tercüme politikası garip karşılanabilir fakat bu, çok dilli ve çok kültürlü AB içinde ortak

“Avrupa kültürü” yaratma çabasının doğal bir sonucu olarak yorumlanabilir. Yani AB uluslarının kendi otantik kültürlerini aşan, garip ama yeni bir kültür, “kültür-üstü bir birliktelik” gibi düşünülebilir. Öte yandan Koskinen (2000: 51), bir iletişimci gibi davranmak ve orijinal bir eser üretmek isteyen mütercimler için bu durumun rahatsız edici olduğunu dile getirmektedir.

Mütercim açısından tercüme politikasındaki diğer olumsuzluk, tercümenin anonim olarak yayımlanmasıdır. Yani mütercimlerin adları açıklanmamaktadır. Bireysel yaratıcılığın ürünleri metinler, Komisyon imzasıyla yayımlanmaktadır. Metin çeşitleri ve toplu halde çok dilli taslak hazırlama süreci, bireysel yazar ve mütercim fikrini desteklememektedir. Kurumdaki mütercimler, örtülü ve tercüme sürecinin diğer katılımcılarından habersizce çalışmaktadır. Yazarlar fiziksel olarak mütercimlerden kopuktur. Ayrıca tercümenin doğasının farkında değildirler. Yazarlar için tercüme hizmeti bir makinene benzemektedir. Sen makinenin kumanda kolunu çektikten sonra gerekli sayıdaki yeni tercüme sürümleri mucizevî bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bazen mütercimlerden, metnin bütününe görmeden başlıkları tercüme etmeleri istenmektedir. Kalite kontrol düzenli değildir ve iç dönüt neredeyse hiç yoktur. Bazen mütercimin gözünden bu iş, iki delikli bir makine içinde kilitlenip kalmak gibi gözükmektedir. Bu deliklerden birinden kaynak metin girmekte, diğerinden ise metnin bitmiş tercümesi bilinmezliğe gitmektedir (Koskinen, 2000: 60, 61). Özetle, mütercimlerin tercüme metinlerini özgürce hazırlamaları, yenilikçiliklerini kullanmaları ve onlara yaratıcılıklarını katmaları sınırlandırılmaktadır. Sonuç olarak bu durum, mütercimlerde mesleki memnuniyetsizlik yaratmaktadır.

Bir diğer sorun, yeni türetilen İngilizce terimlerin ve farklı alanlardaki yeni terimlerin diğer dillerde karşılıklarının olmamasıdır. Mütercimler, bu yeni terimlerin kendi dillerindeki karşılıklarını yaratmaya çalışmaktadır (Brüll, 2004’ten aktaran: Gündüz, 2006: 206, 207). Ayrıca yüksek teknoloji araçlarının yardımıyla küresel eğilimlerin hızlı bir şekilde aktarıldığı alanlarda, özellikle medyada İngilizcenin egemenliği yeni dil bilgisi formlarının ortaya çıkmasından sorumlu tutulmaktadır. Örneğin İspanyolca, İngilizcenin yarattığı bu formlar ve bu formların kullanımıyla mücadele etmektedir (Mar-Molinero, 2005: 193, 194). Anlaşıldığı üzere İngilizcenin literatüre art arda kazandırdığı yeni sözcükler, mevcut karşılıkları olmadığı için diğer dillerde çalışan mütercimleri zorlamakta ve yine İngilizce dil bilgisi formlarının etkisi onları rahatsız etmektedir. Kendi dillerinin özgünlüğünü korumak, yozlaşmasını engellemek adına her iki durumda da - İngilizce terimler ve İngilizce dil bilgisi formları- mütercimlere büyük bir görev düşmektedir.

Mütercimlerin bir diğer sorunu, BD tercüme programlarıdır. 1958-1966 yılları arasında ABD tarafından SSCB’nin haberleşme ağlarını dinlemek ve onların şifrelerini çözmek için kullanılmaya başlanan bu programların temel görevi, mütercimin tercüme yapmasında kolaylık sağlamaktır. Bilişim teknolojileri ve mobil teknolojiler yardımıyla doğal dil işleme konusunda çalışmalar yapılmış ve özellikle teknik, tıp, meteoroloji alanlarında bu programlarla önemli başarılar elde edilmiştir (Büyükaslan, 2008: 2, 3, 10). BD tercüme programları; kontrollü bir şekilde yazılmış ve

standart hale getirilmiş metinlerin tercüme edilmesine ve genel içeriğinin kontrol edilmesine yardımcı olmaktadır. Mütercimler, metnin tercümesinin kullanışlı veya arzu edildiği gibi olup olmadığına karar vermektedir (Van Els, 2010: 337). Bu sorunda da mütercimlerin çok boyutlu kimliği ihmal edilmekte, onlardan profesyonel tercüme işini “mekanik” bir şekilde yerine getirmeleri beklenmektedir. Kısaca, mütercimlerin mesleki memnuniyetsizliği sürmektedir.

3.4.2.2. Melez Tercüme

Tercüme, bir üründür ve dilin olanakları nispetinde kaynak veriye sadık kalınarak yapılmalıdır çünkü hedef dil alıcısı kendisine verilen tercümenin, kaynak metnin kendi ana dilindeki yansıması olduğunu varsaymaktadır. Bundan ötürü, tercümede hedef dilin ve kültürün gereksinimleri hesaba katılmalıdır (Kara, 2007: 51, 52). Çok dilli, çok kültürlü iletişimin kurulduğu ve karşılıklı etkileşim içinde tercümelerin yapıldığı ortamlarda ise bu durum daha karmaşık bir hal almaktadır. Böyle ortamlarda dillerin birbirine karışması ve küreselleşmenin getirdiği iletişim kalıpları sonucu melez metinler türemektedir. AB metinleri buna örnek olarak gösterilmektedir (Bednarova-Gibov, 2014: 116).

AB tercümesi, ulus-aşırı bağlamda melez politik metinlerin tercümesidir (Bednarova-Gibov, 2014: 129). AB kurumlarında tercüme edilen metinler; AP uzman komitelerindeki temsilci konuşmalarından, basın bültenlerine, yasal metinlere kadar geniş bir yelpazeden oluşmaktadır (Dollerup, 2001: 273). Kaynak metin, nadiren tek yazarlıdır. Genellikle bir topluluğun ürünüdür. Kaynak metin yazılmaktadır sonra farklı yazarlar tarafından yeniden yazılmaktadır. Mütercimler tarafından yeniden tercüme edilmektedir. Belge başka bir AB kurumunun tercüme sürecinden geçerse, kurumsal çerçeve bazen daha da artabilir (Koskinen, 2000: 59). Yani kurum, lojistik ve dil kombinasyonları çoğalmaktadır (Dollerup, 2001: 285). McAuliffe (2010: 97), AB melez tercüme sorununa örnek olarak ABAD içtihat hukukunu vermektedir.

ABAD içtihat hukuku, taslak olarak hazırlandığı dil tarafından şekillendirilmektedir. Bu Fransızcadır. Fakat Fransızca o içtihatın taslağını hazırlayanların nadiren ana dili olduğu için metinler sıkça yapay ve amatör bir şekilde hazırlanmaktadır. Ayrıca içtihat hazırlayanlar, (teknolojik baskılardan dolayı ve hukukun üstünlüğünü vurgulamak amacıyla) belli bir dil kullanımında ve üslupta yazmaya zorlanmaktadır. Bu faktörler, içtihatı şekillendiren bir “Mahkeme Fransızcası”nın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Söz konusu içtihat hukuku, birçok tercüme permütasyonuna maruz kalmaktadır. Dolayısıyla içtihat hukuku metinlerinin son hali doğasında melezdir çünkü katı taslak bir üsluptan ve birçok tercüme permütasyonuna konulan kültürel ve dilsel kalıpların harmanından oluşmaktadır (McAuliffe, 2010: 97).

McAuliffe'nin (2010: 104, 105) alan araştırması için görüştüğü yargıçların veya hukuk kâtiplerinin hiçbiri, Fransızca taslak hazırlamayı zor bulduklarını iddia etmemiştir. Sorun, ABAD

yargılamalarının formüle edilmiş üslubu ve neredeyse gerçeğe aykırı “Mahkeme Fransızcası”dır. Konuyla ilgili kâtiplerden biri, “Mahkemede kullanılan mekanik Fransızca, ‘makbul’ veya ‘gerçek’ olanından o kadar uzaktır ki neredeyse başka bir dil gibidir (...)” demiştir. Bir diğeri ise “Mahkeme’de kullanılan Fransızca, ‘gerçek’ Fransızca değildir fakat bir tür ‘Mahkeme Fransızcası’ (...) ana dilim Fransızca olsa bile Mahkeme’de kullanılan bu kötü yapılandırılmış Fransızca’yı kullanarak yazmakta zorlanıyorum (...)” şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşmelerde Mahkeme Başkanı’nın kabinesindeki hukuk kâtipleri, yukarıda bahsedilen konu hakkında aynı fikirleri, deneyimleri ve zorlukları paylaşmaktadır. Ana dili Fransızca olmayan kâtiplerin çoğu, Fransızca taslak hazırlarken kendi ana dillerinde düşündüklerini ve kendi ana dillerinde söylemek istediklerini Fransızcaya tercüme ettiklerini itiraf etmiştir. Yine çoğunluğu, kendi ana dillerindeki davaya öğrendikleri muhakeme yöntemlerini uyguladıklarını ve sadece sonucu Fransızcaya tercüme ettiklerini kaydetmiştir. Fransızca konuşan herhangi bir kâtip, belgelerin taslağını hazırlarken “hakiki” Fransızcanın aksine “Mahkeme Fransızcası” kullanma eğilimindedir (McAuliffe, 2010: 106). Ayrıca bir kâtip, mahkemelerde kullanılan dilin ağır tonuyla ilgili “Kâtipler fazla resmî bir üslupta yazar çünkü öyle yazmazlarsa, mahkeme editörlerinin ilgili belgeyi üslup tonunu tamamen değiştirmiş olan kabineye geri göndereceğini bilirler.” demektedir (McAuliffe, 2010: 108, 109):

Hukuk kâtipleri tarafından metinlerin taslağının hazırlanması, ABAD’de çok dilli içtihat hukukunun oluşturulmasının sadece bir boyutudur. Tercüme hizmetinde avukat-dilbilimcilerin müdahalesi, işin bir başka boyutudur. Avukat-dilbilimcilerin profesyonellikleri, “yasa” ve “dil” şeklinde ikiye bölünmüştür. Onlar bir yandan tercümelerin yasal olarak sağlam olduğunu, ABAD’nin istediği yasal ifadelere uygunluğunu güvence altına almak için bir avukat gibi hareket ederken bir yandan da tercümenin kendi doğasında olan yakınlaştırmayı ve orta yolu bulmak için bir dilbilimci gibi hareket etmektedirler. Avukat-dilbilimciler, her gün bu iki kavram -yasa ve dil- arasında gidip gelmektedir (McAuliffe, 2010: 111).

ABAD’nin içtihat hukukunun melez karakteri, AB hukukunun ve AB yasal düzeninin farklı doğasını göstermektedir (McAuliffe, 2010: 114). Uluslararası yasal belgeler ile ulusal yasal belgelerin özelliklerini harmanlamaktadır. Hem yasal sistemler arasındaki hem de yasal sistemler içindeki tercümenin temsilcisi olmaktadır (Bednarova-Gibov, 2014: 129). İchtihat hukukunun AB dillerindeki tercüme sürümleri, okuyucuların kendi ana dillerindeki hukuk dili ile değil, yeni ve farklı bir AB hukuk dili ile yapılmakta olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır (McAuliffe, 2010: 114).

Yukarıda verilen bilgilerden melez tercüme ürünlerinin; çok uluslu, çok kültürlü ve çok dilli bir ortamda politikacıların, yazarların, mütercimlerin, avukat-dilbilimcilerin, uzmanların ve hatta BD programların dâhil olduğu bir sürecin sonucunda ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu kadar

değişkene sahip bir ortamda her bir müdahalenin tercüme ürününe etkisi kaçınılmazdır. Dolayısıyla tercüme, Bednarova-Gibov (2014: 129) ifade ettiği üzere salt bir AB üyesinin biricik dil ve kültür özelliklerini göstermemektedir. ABAD'de yapılan Fransızca tercüme ürünleri, bu duruma örnek olarak verilmekte ve eleştirilmektedir.

3.4.2.3. Tercüme Bütçesi

Demokratik bir entegrasyon olan AB, vatandaşlarıyla onların dillerinde iletişime geçmek zorundadır. AB'deki ulusal hükümetler, kamu hizmeti veren kurumlar, ticari işletmeler ve diğer kuruluşlar için de aynı şey geçerlidir. Aktif bir rol almak için Avrupalılar'ın, kendi adlarına ne yapıldığını bilme hakları vardır (European Commission, 2016a: 3). Bu sebeple bu iletişimin sağlanmasında AB kurumları ciddi çaba sarf etmektedir. Tüm AB kurumlarında toplam \pm 4.300 mütercim ve \pm 1.000 tercüman bulunmaktadır (European Commission, 2016b: 6). 1958'de dört resmî dille başlayan Avrupa kurumları; şu anda 24 resmî dilde, çalışma dillerinde, bazı durumlarda farklı üye devletlerin birkaç bölgesel dilinde ve diğer dillerde (Rusça, Arapça, Çince, Japonca vb.) tercüme hizmeti sunmaktadır (European Commission, 2016a: 3).

Şekil 4: Mütercimlik ve Tercümanlık Hizmeti Veren AB Kurumları

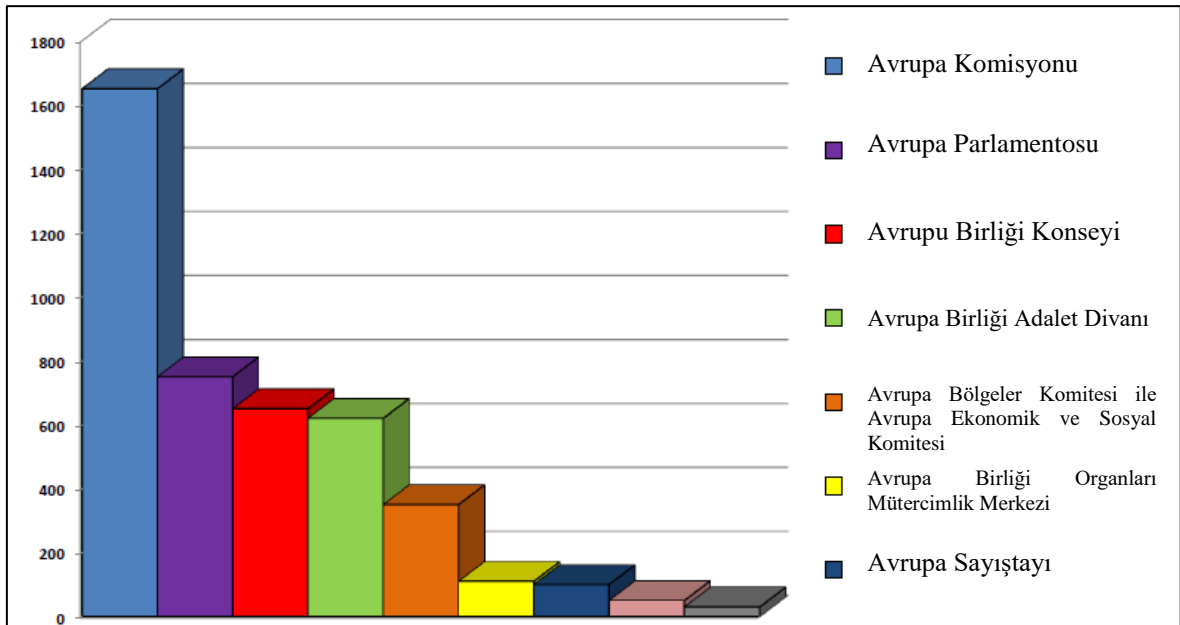

Kaynak: European Commission, 2016b: 6

Tercüme hizmeti, tercümanlık ve mütercimlik olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Özellikle eşzamanlı tercümanlıkta sesin yükseltilmesi, aktarılması, kaydedilmesi için gerekli elektronik donanım ve sesgeçirmez kabinler maliyetlidir (European Commission, 2016a: 4). Her bir dil diğer 23 dile tercüme edildiğinde 24 resmî dil arasında toplam 552 dil kombinasyonu oluşmaktadır (European Parliament (t.y.), <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/multilingualism>). Komisyon bünyesindeki SCIC'de çalışan tercümanlar günde ortalama 40, yılda 10.000 toplantıda görev almaktadır. Bu toplantılar; ardıl

tercümenin yapıldığı iki kişi arasındaki ikili toplantılardan, 23 resmî AB diline ve AB dışındaki dillere eşzamanlı tercümenin yapıldığı yüksek düzeyli konferanslara kadar uzanan çeşitlilik göstermektedir. Komisyon dışında SCIC; Konsey'e, AESK'ye, ABK'ye, AYB'ye vb. diğer Avrupa kurumlarına da hizmet vermektedir (European Commission, 2018b: 3). AB kurumlarında verilen mütercimlik hizmeti ise hacim, dil çeşitliliği, konu zenginliği açısından dünyanın en büyüğüdür. İnternet sitelerinin küreselleştirilmesi, elkitaplarının yerleştirilmesi, video oyunları, hukuk tercümelere, film ile videoların alt yazılarının hazırlanması vb. bir dizi faaliyetin yapıldığı bir sanayinin merkezindedir (European Commission, 2016a: 5). Öte yandan tercüme hizmeti için yapılan bütçe harcamaları, AB'nin vergi gelirlerini gereksiz projeler ve bürokraside israf ettiğine dair suçlamalara sebep olmaktadır.

Şekil 5: AB Kurumlarında Çalışan Mütercim Sayısı

Kaynak: European Commission, 2016a: 7

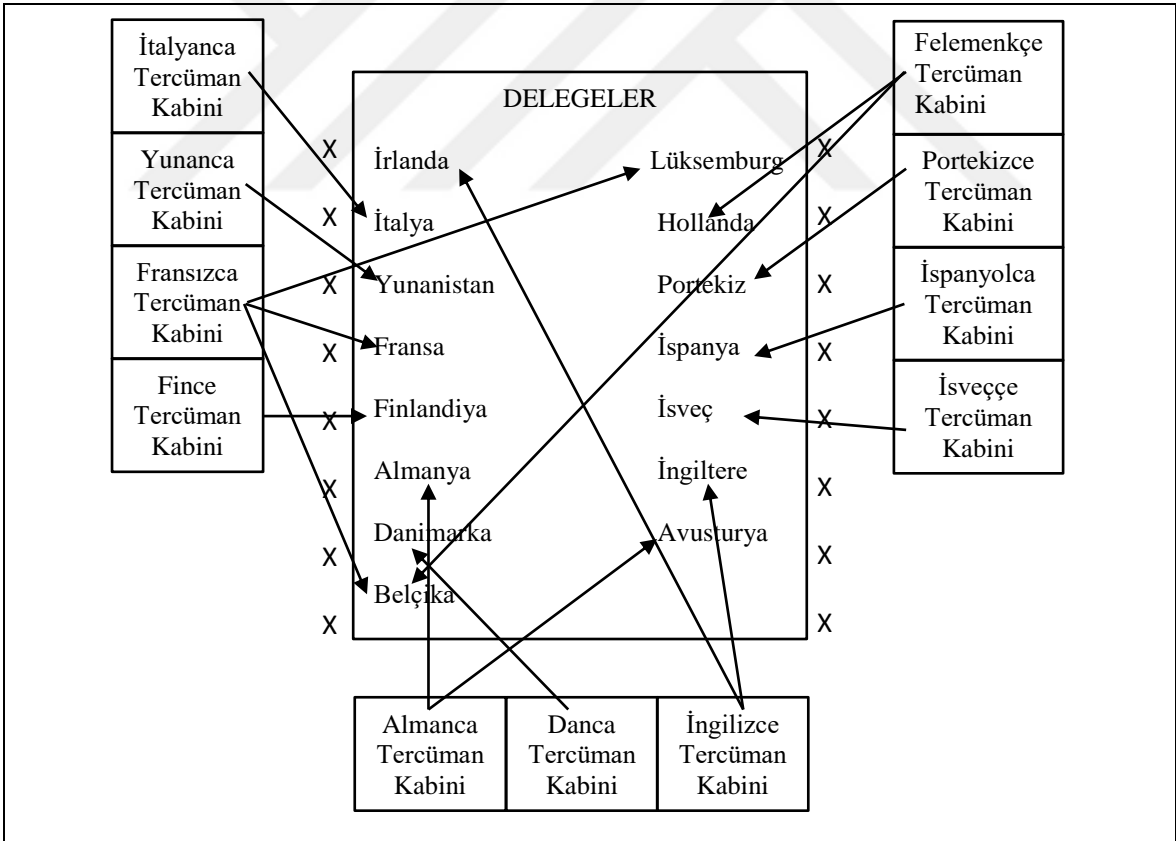
AP, yıl [2017 yılı] için ayrılan 8.200.000 avroluk tercüme bütçesini, 3.400.000 avro aşmıştır. Özel mütercimlere, sayfa başına ortalama 21,91 avro ödenmektedir. İrlandaca, tercümesi en pahalı olan dildir. İrlandacanın sayfa başına maliyeti, 42 avrodur. Daimî kadroda \pm 4.300 mütercimi ve \pm 1.000 tercümanı bulunmasına rağmen AB, geçen yıl tercüme işinin 1/3'ten fazlasını özel şirketlere vermiştir. Komisyon tercüme maliyetinin toplam AB bütçesinin %1'inden daha az veya yıllık kişi başı yaklaşık 2 avro olduğunu söylediği halde AB'ye mesafeli duran İngilizler, vergilerin halen israf edildiği iddiasında bulunmaktadır (Crisp, 2017).

Ulusal hükümetler, AB bütçesinde tasarruf yapmayı istemektedir. Avrupa entegrasyonunun geleceği hakkında Şubat 2013'te yaptığı konuşmada Almanya Cumhurbaşkanı Joachim Gauck, "Brüksel koridorlarında konuşulan İngilizce ile AB daha çok düzene girerdi." diyerek İngilizcenin,

AB resmî dili olmasını önermiştir. Bu öneri, federalistler ve maliyeciler tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Öte yandan SCIC’de politik danışmanlık yapan Diego Marani, Avrupa’nın resmî dili olarak İngilizceyi empoze etmenin son derece antidemokratik olduğunu ifade etmiştir. Bu tercihin Avrupa’yı entegre hale getirmeyeceğini, aksine AB projesini daha elitist yapacağını söylemiştir. Marani’ye göre AB dil hizmetinin bir kişiye yıllık maliyeti, bir parça daha fazla demokrasi için ödenecek küçük bir fiyattır (Oltermann, 2013).

Belgeler, AB resmî dillerine tercüme edilmeden önce birtakım görüşmeler yapılmakta ve bu görüşmelerde eşzamanlı tercümanlık hizmeti verilmektedir (Dollerup, 2001: 277). Çok dilliliğe öncelik verildiğinden dolayı maliyet doğrudan sorun oluşturmaz ancak birçok sayıda dil için içine girdiğinde zaman tüketimi ve verimlilik kaybı açısından maliyet oluşmaktadır (Van Els, 2001: 336). Tercümanlığın rol ve usullerini anlamak zordur. Bu sebeple, Şekil 6’daki gibi basitleştirilmiş genel bir tasvir yapılacaktır. Şekilde 15 üye devletin kendi dillerinden diğer dillere ve tersine tercümanlık hizmetinin verildiği bir toplantı tasvir edilmektedir.

Şekil 6: Tercümanlık Hizmetinin Verildiği Bir Toplantı Tasviri

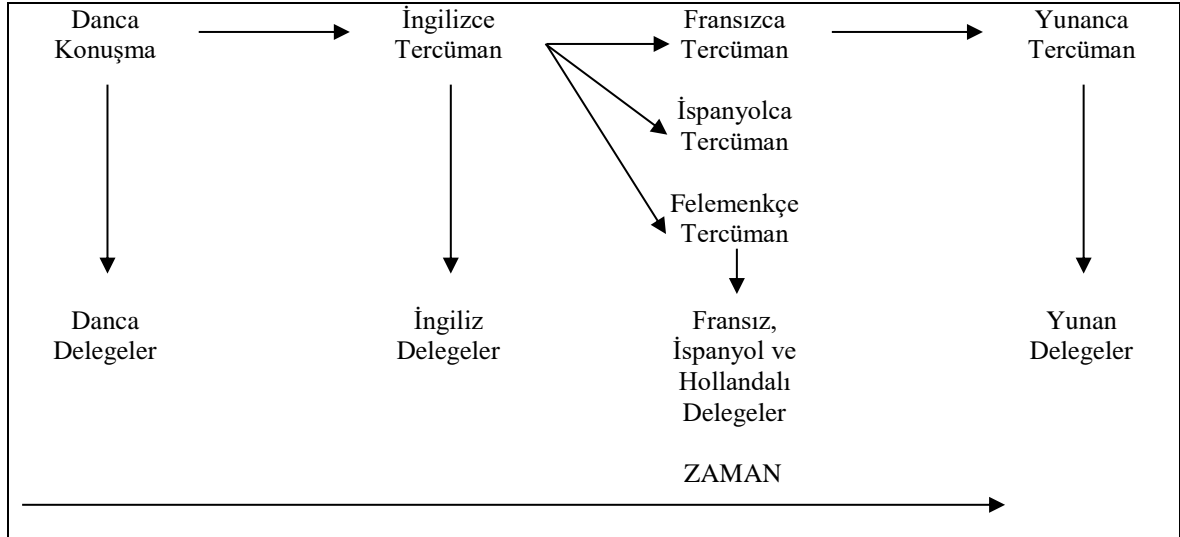
Kaynak: Dollerup, 2001: 278

Çapraz işaretli delegeler, ulusal dillerinde kendi ülkelerinin adlarına göre masada alfabetik sırayla oturmaktadır. Onların çevresinde ise tercümanlık kabinleri bulunmaktadır. Bu tasvirde 5’ten

fazla dile yer verildiğinden dolayı her resmî dil için hazırlanan 11 kabinin her birinde 3 tercüman görev almaktadır. Görüşmeler başladığında delegelerin tercümanlığı yapılmaktadır. Şekildeki oklar, kabinlerdeki tercümanların “kendi” dillerine nasıl hizmet sunduklarını göstermektedir (Dollerup, 2001: 277, 278).

“Küçük dil” konuşan bir delegenin söz söyleme hakkı olduğu anlarda zaman tüketimi ve verimlilik kaybı açısından maliyet daha da artmaktadır. Böyle bir konuşma sadece bir veya iki tercüman tarafından anlaşılabilir. Diğer kabinlerdeki tercümanlar, “küçük dil”i konuşan delegenin kanalını kapatmakta ve o dili anlayan meslektaşlarının tercümesini dinlemektedir. Buna “çapraz tercüme” adı verilmektedir. Şekil 7’de sadece İngilizce tercümanın anladığı Dancanın, çapraz tercüme yöntemiyle diğer delegelere aktarılması gösterilmektedir (Dollerup, 2001: 279, 280). Şekilde görüldüğü üzere Fransızca, İspanyolca ve Felemenkçe tercümanlar, İngilizce tercüman üzerinden Danca konuşmanın İngilizce tercümesini dinlemekte ve bunu Fransız, İspanyol ve Hollandalı delegelere aktarmaktadır. Yunanca tercümanın Danca konuşmayı Yunan delegelere aktarması ise daha zorlu bir süreçtir. Önce Dancadan İngilizceye yapılan tercüme dinleyen Fransızca tercüman bunu Fransızcaya tercüme etmekte sonra Fransızca tercüme dinleyen Yunanca tercüman da bunu Yunan delegelere aktarmaktadır. Dollerup (2001: 279-280), şekildeki zaman eksenini göstererek çapraz tercümenin iletişimi nasıl yavaşlattığına değinmektedir. Ayrıca birçok dil kullanımının tercümanlıktaki maliyetine de işaret etmektedir.

Şekil 7: Danca Konuşmanın Çapraz Tercüme Yoluyla Diğer Delegelere Aktarılması

Kaynak: Dollerup, 2001: 279

AB kurumlarında hem tercümanlık hem mütercimlik hizmeti verilmektedir. Tercüme hizmeti sırasında diller arasında birçok kombinasyon oluşmakta ve ortaya maliyetli bir iş yükü çıkmaktadır. Özellikle eşzamanlı tercümanlık hizmeti için yüksek teknoloji ürünleri kullanılmaktadır. Diğer husus, “küçük diller” için başvurulmuş çapraz tercümedir. Bu ek masraflara ve zaman kaybına neden

olmaktadır. Ayrıca bu iş için görevli olan \pm 4.300 mütercim ve \pm 1.000 tercümanın personel masrafları da maliyeti arttıran diğer faktördür ki AB resmî dillerine eklenen her yeni dil için yeni personel istihdam edilmektedir. Öte yandan tüm bu sorunlara rağmen AB demokrasisi ve AB vatandaşlarının AB entegrasyonuna katılımı için ekonomik açıdan maliyetin çok büyük olmadığı ileri sürülmektedir.

3.5. Çözüm Önerisi: Tek Dillilik

Daha kapsamlı, derin bir Avrupalılık kimliği inşa etme ve pan-Avrupa politik kurumlarına katılma sürecinde dilsel çeşitlilik, bazı sorunlar yaratmaktadır. Bunlardan ilki, AB kurumlarının kendi aralarında ve AB vatandaşlarıyla iletişimlerinde hangi dil(ler)in kullanılacağı sorunudur (Erkan, 2012: 150). Daha önce değinildiği üzere AB kurumlarında farklı amaç ve gereksinimlere göre çeşitlendirilmiş dil politikaları izlenmektedir. Kurumlar tarafından çalışma dilleri olarak genellikle İngilizce, Fransızca ve Almanca, AB vatandaşlarıyla iletişimde ise 24 resmî AB dili kullanılmaktadır. Öte yandan AB kurumlarında genellikle bu üç dilin kullanılıyor olması, demokrasi bağlamında eleştirilmektedir. Ayrıca dilsel çeşitlilik, tercüme hizmetinde de bir dizi soruna neden olmaktadır.

Bir başka sorun, AB vatandaşları arasındaki iletişimin nasıl gerçekleşeceği sorunudur. AB, üye devletlerdeki tüm vatandaşları tek bir “demos” haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu, tek bir politik toplumun veya tek bir kamuoyunun varlığını ve ayrıca bu politik toplumun politik süreçte müzakereci ve katılımcı davranmasını gerektirmektedir. Avrupa düzeyinde şu anda böyle bir kolektif müzakere ve katılım mevcut değildir. Yine tabandan gelen böyle bir irade de görülmemektedir. Dil çeşitliliğinin yarattığı karmaşa, ulus-üstü bir birlik olan AB'nin geleceğinde olumsuz etkiler meydana getirebilecek potansiyele sahiptir (Erkan, 2012: 151, 152). AB'de yaşanan dil sorunlarına yönelik tek dillilik, çözüm önerisi olarak sunulmaktadır.

3.5.1. Tek Ortak Dil Olarak İngilizce

İngilizcenin küresel bir dil olmasının iki sebebi vardır. Bunlardan ilki, coğrafi-tarihi sebep, diğeri ise toplumsal-kültürel sebeptir. Dünya çapında İngilizcenin gelişimi; Amerika, Asya, Avustralya ve Yeni Zelanda'ya yapılan deniz seferlerine dayandırılmaktadır. Bunu, 19. yüzyılda Afrika ve Büyük Okyanus'un güneyindeki sömürge süreci izlemiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında birçok bağımsız devlet tarafından İngilizce, resmî veya yarı resmî bir dil olarak kabul edilmiştir. Şu anda her kıtada, Atlas Okyanusu, Hint Okyanusu ve Büyük Okyanus adalarında temsil edilmektedir (Crystal, 2003: 29). Sosyo-kültürel sebebi ise ekonomik ve sosyal refah için insanların yaşamın birçok alanında İngilizceye gerek duymalarıdır. İngilizce; politik yaşam, ticaret, güvenlik, eğlence, medya ve eğitimin uluslararası alanlarına yoğun bir şekilde girmiştir (Crystal, 2003: 29, 30). Birçok uluslararası toplantı, katılımcılarının İngilizce bilmesini gerekli kılmaktadır. İspanyol veya Latin

Amerikalı bir iş adamının biraz İngilizce bilmesi beklenmektedir. Akademisyenler kitaplarını ve makalelerini İngilizce olarak yayımlamaktadır. Aynı şekilde pop müzik, spor organizasyonları ve sinema gibi birçok sınırları aşan popüler kültür faaliyeti yine İngilizce yapılmaktadır (Mar-Molinero, 2005: 194). Başka ülkelere gitmeler de Erasmus programına katılan öğrencilerin en çok İngilizceleri gelişmektedir (Gündüz, 2006: 207). Birçok alan, tamamen İngilizceye bağımlı hale gelmiştir. Bilgisayar yazılımı sanayisi, buna verilebilecek birinci örnektir. Küresel insan ilişkileri ve gereksinimlerine hizmet verecek ortak bir dile sahip olmanın kolaylığı, milyonlar tarafından anlaşılmaktadır (Crystal, 2003: 29, 30). Dünyanın çoğu yeri gibi Avrupa da İngilizceyi ortak dil olarak kabul etme eğilimdedir (Van Parijs, 2004: 113).

AB genişleme dalgaları ve AB ülkelerinin yabancı dil öğretiminde yaptığı yenilikler, AB kurumlarının günlük rutinlerinde kullanılan dillerin kimliğinde değişikliklere sebep olmuştur. İngiltere AB'ye katılmaya kadar çekirdek diller, Almanca ve Fransızca olmuştur. İngiltere katıldıktan sonra ilk zamanlar çekirdek diller; Fransızca, Almanca ve İngilizce, ardından sırasıyla Fransızca, İngilizce ve Almanca olmuştur. Daha sonraları ise İngilizce ve Fransızca çekirdek dil olmuş ve nihayet 1990'lardan sonra İngilizce, yaygın çekirdek dil haline gelmiştir (Dollerup, 2001: 276). 2004'teki AB'nin Doğu Avrupa "big bang" genişlemesinden sonra Fransızcanın kullanımı, konferanslarda azalmıştır. Almanca ise sadece kâğıt üzerinde resmî dil olarak kalmıştır. AP'de belgelerin ilgili dillere tercüme edildiği bilinmektedir fakat örneğin ortak balıkçılık politikaları hakkında Çek dilinde belge dahi yoktur (Oltermann, 2013). Geçmişin İngiltere İmparatorluğu perspektifinden duruma bakan insanlarla İngilizcenin şu anki statüsü, dilin bir güç aracı olarak kullanıldığı politik üstünlük düşüncesini canlandırmaktadır (Dollerup, 2001: 287).

AB kurumlarında çalışma dili olarak İngilizcenin üstünlüğü, yine birtakım rahatsızlıkları beraberinde getirmiştir. Bu rahatsızlık, uluslararası dil statüsüne sahip olan bazı AB devletlerinde, Fransa ve İspanya'da yaşanmaktadır. Almanca ve İtalyanca gibi yerli konuşmacılarının ana üssü Avrupa olan devletlerde ise daha fazla yaşanmaktadır (Ammon, 2006: 332). Bu devletler; dillerini yurt dışında yayarak dili bilen yabancılarla uluslararası iletişim ve ekonomik bağlantılar kurmak, dili öğrenen bireylerle yurt dışında ülkelerinin imajını iyileştirmek, ülkenin kültürel değerlerini yaymak, insan sermayesini çoğaltmak, çalışma alanı olarak dilin cazibesini arttırmak, dil sanayisi (öğretim materyallerinin, hizmetlerinin ve mallarının satışı) aracılığıyla ekonomik kazanç elde etmek, ulusal kimliği, onuru güçlendirmek vb. avantajları kaybetmek istememektedir (Ammon, 2006: 332, 333).

Öte yandan Van Parijs'e (2004: 148, 149) göre tek ortak dile ilişkin adaletsizlik vardır fakat bu adaletsizlik, telafi edilebilir. İlk olarak ortak dil [İngilizce] yeterliğindeki eşitsizlikler, [sinema, televizyonda] dublajın yasaklanmasıyla ve dilin erken öğreniminin kolaylaştırılmasıyla büyük ölçüde azaltılabilir. İkinci olarak dilsel eşitsizlikler, ortak dili [İngilizceyi] ana dili olarak konuşanların entelektüel üretiminden ve internetten yararlanarak azaltılabilir. Üçüncü olarak ortak

araca [İngilizceye] el koyarak ve onu bir hoparlör gibi kullanarak dilsel eşitsizlikler ve ABD'nin ideolojik egemenliği azaltılabilir. Son olarak diğer dillere karşı gösterilen saygıdaki eşitsizlik, resmî tanımayla bir nebze hafifletilebilir. Bunun da ötesinde her tanınan topluma kendi topraklarında kendi dilini en üst düzeyde kullanma hakkı verilerek hafifletilebilir. Bu dört hususun her birinde adil olunursa, kin veya kırgınlık olmaksızın ortak dil olarak İngilizceye güven duyulabilir.

Seidlhofer ve diğerleri (2006: 24), AB'nin çok dilli yapısına ortak dilin tehdit olarak algılanmasıyla ilgili olarak Avrupa'daki dillerin geleneksel kavramlarına bağlı kalınarak bu ikilemi çözmenin mümkün olmayacağını söylemektedir çünkü ortak dil adayı, aynı zamanda İngilizce konuşan insanlara ev sahipliği yapan iki AB devletinin, İrlanda ve İngiltere'nin "malı" veya "ayrıcılığı"dır. Seidlhofer ve diğerlerine (2006: 24) göre bu ikilemden kurtulmanın tek yolu, bilinen ve yerleşik olan ENL'nin (English as a Native Language / Ana dili olarak İngilizce) yanında dilsel ve kültürel normlarını ana dili İngilizce olan insanların kontrol etmediği bağımsız bir kavram olarak esasında farklı bir İngilizce olan ELF'yi (English as a Lingua Franca / Ortak Dil Olarak İngilizce) hoşgörüyü karşılamaktır. Bir ana dili konuşurlarından ayırmak, elbette zorlayıcı bir fikir olacaktır çünkü bir dilin ne olduğuyla ilgili tutumları ve yerleşik kavramları ayarlamak önemli bir çabayı gerektirecektir. İngilizceye karşı diğer AB devletleri tarafından duyulan rahatsızlığı Seidlhofer ve diğerleri (2006: 24) gelenekçi olarak değerlendirmekte ve bunun ortak dil belirlenmesinde güçlük çıkardığını dile getirmektedir. Onlara göre artık İngilizcenin aidiyeti sadece İngiltere, İrlanda gibi devletlere indirgenmemelidir. AB devletleri İngilizceyi kabullenmeli ve ona kendi kültürlerini de katarak ortak kültürlü bir İngilizce yaratmalıdır. Böylece içinde sadece ana dili İngilizce olan İngiltere, İrlanda gibi ülkelerin kültürlerinin değil, diğer AB devletlerinin kültürlerini de kapsayan melez kültürlü bir AB İngilizcesi yaratılabilir.

AB ortak dilinin İngilizce olması, AB'nin "çoğulcu demokrasi" sloganı ile örtüşmeyebilir fakat yukarıda Seidlhofer ve diğerlerinin (2006: 24) bahsettiği önerinin gerçekleşmesi halinde birtakım yararlar sağlayabilir. Hatta Ammon'a göre (2006: 332) Avrupa'daki çekirdek diller (Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca) dışındaki diğer dilleri konuşan AB devletleri, İngilizceyi tercih etme eğilimindedir çünkü kendi dillerinin bu işlevi kazanma şansının olmadığını farkındadırlar. Daha az sayıda mütercim-tercüman istihdam edileceğinden tercüme bütçesinde tasarruf sağlanacaktır. Tek ortak dil olarak İngilizce, melez tercüme sorununu sona erdirmeyecektir. Farklı dil ve kültürlerden gelen aktörler -politikacılar, karar alıcılar, yazarlar, mütercimler, uzmanlar vb.- tercüme sürecine dâhil olacaktır ve Seidlhofer ve diğerlerinin (2006: 24) bahsettiği gibi çok kültürlü bir AB İngilizcesi oluşabilir.

3.5.2. Tek Ortak Dil Olarak Esperanto

Esperanto, uluslararası yapay bir dildir ve muadilleri (Volapük, Ido, Interlingua vb.) arasında en ünlü olanıdır. Yaratıcısı, Ludwig Lazarus Zamenhof'tur (1859-1917). Zamenhof, zamanında Rusya İmparatorluğu'nun parçası ve şu anda Kuzeydoğu Polonya'da bulunan çok etnik yapılı Bialystok şehrinde doğmuştur. Şehir; Lehler, Ruslar, Yahudiler, Almanlar ve Litvanyalılarından oluşan çok dilli bir toplumdur. Zamenhof etnik gruplar arasındaki güvensizliğin, gerilimin ve yanlış anlaşılmanın, dil farklılıklarının bir sonucu olduğuna inanmıştır. Bu yüzden uluslararası, tarafsız, ortak bir dil yaratmayı ve böylece dilden kaynaklı engelleri ortadan kaldırmayı istemiştir. Sonuç olarak tüm etnik gruplar ve uluslar tarafından anlaşılabilir yardımcı, tarafsız bir dil olsa, tüm dünya daha huzurlu ve müreffeh olurdu diye düşünmüştür (Manea, 2016: 21).

Zamenhof, 26 Temmuz 1887 yılında basılan ve Dr. Esperanto takma adıyla imzaladığı "Unua Libro" adındaki kitabıyla üzerinde çalıştığı projeyi gerçekleştirmiştir. "Unua Libro"da on binlerce kelimenin türetilebileceği 920 kök bulunmaktadır. Yanında istisnası olmayan 16 temel dil bilgisi kuralından oluşan "Fundamenta Gramatiko" adlı kitap da yer almaktadır (Manea, 2016: 21). Esperantonun köklerinin %70'i Latince, %20'si İngilizce ve %10'u ise Slavca, Yunanca vb. dillerdir. Noktalama işaretleri; Yunanca, İngilizce, Rusça ve Latince'den alınmıştır (Manea, 2016: 23).

İlk zamanlar Esperanto konuşanlar, mektuplaşma ve dergiler aracılığıyla iletişim kurmuştur fakat 1905'te Birinci Uluslararası Esperanto Konuşmacıları Kongresi (La Unua Universala Esperanto Kongreso) Fransa'nın Boulognesur-Mer kasabasında yapılmıştır. Bu kongrede Esperanto hareketinin sembelleri (yeşil yıldız, bayrağı ve andı) üzerinde uzlaşmaya varılmıştır. İki dünya savaşı hariç, o zamandan beri dünya kongreleri her yıl farklı ülkelerde düzenlenmiştir (Manea, 2016: 22).

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Milletler Cemiyeti, Esperantoyu çalışma dili olarak kabul etmek için teklifte bulunmuştur. Bu teklifi veto eden tek ülke, Fransa olmuştur. Anarşizmle ilişkilendirildiği için Esperanto, Nazi Almanyası'nın, Japon İmparatorluğu'nun, Franco İspanyası'nın (1950'lere kadar) ve Sovyetler Birliği'nin (1937-1956) kuşkusunu çekmiştir fakat bir noktada Stalin'in kendisi dahi Esperantoyu öğrenmiştir. Faşist İtalya, ses bilgisi İtalyancaninkine benzediği için Esperantonun kullanımına izin vermiştir. Kraliçe Elizabet, Esperanto hareketini teşvik etmiştir. "Carmen Silva" takma adıyla bir şair olarak şöhret yapmış ve kendi şiirlerinin tercüme haklarını Rumun Esperantistlere devretmiştir (Manea, 2016: 22, 23).

Bugün Esperanto; Macaristan, Bulgaristan, eski Yugoslavya, Çin, Doğu Asya ve Güney Amerika'da en yaygın kullanılan uluslararası yardımcı dildir. San Marino Cumhuriyeti'ndeki

Uluslararası Bilimler Akademisi'nin ilk eğitim ve yönetim dilidir. Vatikan Radyosu kendi internet sitesinin Esperanto sürümüne sahiptir. Amerikan Ordusu Esperanto askeri deyimler kitabı basmıştır. En büyük Esperanto örgütü, BM ve UNESCO ile resmî ilişkisi olan Dünya Esperanto Örgütü'dür. İnternette en popüler Esperanto öğrenme platformu, "lernu!" dur. 2013 verilerine göre Esperanto'nun 150.000 kayıtlı kullanıcısı vardır. Wikipedia internet sitesinde bu dilde yazılan makale sayısında Esperanto, 32. sıradaki dildir. 100.000'den fazla makale sayısı ile Esperanto; Rumence, Yunanca, Bulgarca, Danca ile aynı sırada bulunmaktadır (Manea, 2016: 22). Son zamanlarda Google Translate programına Esperanto da eklenmiştir (Ciobanu ve diğerleri 2015: 270). Esperanto eğitimi, genellikle okullarda, örneğin Manchester Üniversitesi gazetimi altında dört ilkokulda ve dünyada yaklaşık 70 üniversitede verilmektedir. Uluslararası bir dil olarak Esperantonun başarılarına ticaretteki yaygın kullanımı da eklenebilir. Esperanto ticaret grupları yıllardır aktiftir (Manea, 2016: 24).

Esperanto konuşurlarının sayısı ile ilgili birçok tahmini görüş vardır. Örneğin Washington Üniversitesi'nde eski Psikoloji Profesörü Sidney S. Culbert, bir ila iki milyon arasında insanın "profesyonel anlamda uzman" Esperanto kullanıcısı olduğunu söylemiştir fakat Marcus Sikosek de dâhil olmak üzere birçok uzman bu sayıya karşı çıkmıştır. Fin Dilbilimci Jouko Lindstedt; 1.000 kişinin ana dilinin Esperanto olduğunu, 10.000 kişinin Esperantoyu akıcı olarak konuştuklarını, 100.000 kişinin aktif şekilde kullandıklarını, 1.000.000 kişinin pasif bir şekilde anladıklarını, 10.000.000 kişinin bir zaman bir dereceye kadar Esperanto öğrendiklerini tahminen söylemiştir (Manea, 2016: 22, 23).

Bazıları, Esperantonun günümüzde tarih olduğunu ve ona duyulan ilginin azaldığını iddia etmektedir çünkü İngilizce evrensel iletişim dili olmuştur (Manea, 2016: 24). Öte yandan Ciobanu (2015: 263), referandumla İngiltere'nin AB'den ayrılma niyetinin, Esperantonun daha fazla önem kazanmasına olanak tanıyacağını kaydetmektedir. Zamenhof'un beklentisi tamamen gerçekleşmediği halde Puskar (2015: 323), Esperantonun uluslararası tarafsız bir iletişimin aracı olarak en uygun dil adaylığını ve uluslararası bir dil topluluğu geliştirmeyi başarmış tek dil olmayı halen sürdürdüğünü söylemektedir. Esperantonun öğrenilmesi İngilizceden daha kolay bir dildir. Örneğin Almanya'nın Paderborn kentindeki Sibernetik Pedagoji Enstitüsü, ana dili Fransızca olan lise öğrencilerinin standart düzeyleri kazanmalarının Esperanto için 150, İngilizce için 1.500, Almanca için 2.000 ve İtalyanca için 1.000 saat olduğunu açıklamıştır (Manea, 2016: 24). Esperanto 2007'de ADOÇP'ye (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı) eklenmiş ve 32. dil olmuştur (Manea, 2016: 22). Avrupa Esperanto Birliği (the European Esperanto Union), daha etkili ve ayrılıkçı olmayan bir iletişime yönelik yardımcı dil olarak Esperantonun benimsenmesi için AB organlarını argümanlarıyla etkilemeye çalışmaktadır (Manea, 2016: 24).

Tek ortak dil olarak Esperanto, bazı konularda kolaylık sağlayabilir. Örneğin, bir önceki çözüm önerisi olan İngilizce ile kıyaslandığında diğer AB üyeleri tarafından "elitist ve

antidemokratik” algılanmayacaktır. Üyelerin dilleri prestij kaybına uğramayacaktır. Esperanto, “biricik” bir ulusa ait olmadığı için özgün bir kültüre ve köklü bir tarihe sahip değildir, tamamen insan yapımı bir üründür. Ortak dil olarak kabul edilirse, diğer AB üyeleri onun gelişimine ortak katkıda bulunabilir. Melez tercüme sorunu, eleştiri konusu olmayacaktır çünkü Esperantonun bizi kendisi melezdir. Daha az sayıda mütercim-tercüman istihdam edileceğinden tercüme bütçesinde tasarruf sağlayacaktır.

3.5.3. Tek Ortak Dil Olarak Latince

Uzun zaman önce Latince, evrensel dil veya ortak dil olarak algılanmıştır (Manea, 2016: 21). Şu anda “evrensel model”in Amerikan İngilizcesi olması gibi geçmişte bir noktada Latince, evrensel dilin tam bir modeli olarak görülmüştür (Manea, 2016: 27). Temeli sağlam bir dildir. Etrüsk, Grek, Galya ve diğer Kelt dillerinden ödünç alınmış, zengin deyim bilgisine sahiptir. Çok karmaşık ve yüksek nüansları vardır (Manea, 2016: 21). Ekonomik bir dildir. Modern dillerden birinde hazırlanmış bir metnin Latince tercümesi, modern dildeki metnin yarısı kadardır (Ristikivi, 2005: 202). Pratiklik, maliyet verimliliği ve eşitlik gereksinimlerini karşılayabilecek bir dildir. Beşerî bilimlerin, doğa bilimlerinin, bürokrasinin ve hukukun dili olarak yüzyıllarca Avrupa’da kullanılmıştır (Bernini, 2012: 19). Modern insanlar tarafından neredeyse hiç saldırgan düşünülmecek bir tarihe, kapsamlı bir literatüre sahiptir. Ayrıca Esperanto gibi yapay bir dil değildir. Yunanca gibi sadece bir ülkeyle ilişkilendirilmemektedir. Bunlara ek olarak birçok ortaokulda öğretildiği için Latincenin ders materyali ve ders geleneği halen mevcuttur (Invictus, 2018). Latince okullarda öğretilir, medya yoluyla yayılabilir ve AB’de ortak dil olabilir (Bernini, 2012: 19).

Avrupa’da şu anki dilsel durum, Orta Çağ Avrupası’na benzemektedir. O devirde insanlar birçok farklı dil ve lehçe konuşmuştur fakat Latince sayesinde bu dilsel parçalanmışlığın ötesine geçebilmişlerdir. Latince hem çağdaş kullanıma uygun hem de politik olarak doğru bir tercihtir çünkü sadece bazı insanların ana dili değildir. Dilsel ayrımcılık yapmadan tüm AB vatandaşlarına aynı mesafede duran Latince, iletişim dili olarak düşünülmelidir. Böylece AB dil politikalarındaki eşitlik ilkesi de harekete geçirilebilir (Bernini, 2012: 28).

Yukarıdaki argümanlara, iki karşı argüman geliştirilebilir. Bunlardan ilki, Roma İmparatorluğu’nun Polonya, İrlanda, Baltık bölgesi ve İskandinavya gibi şu an mevcut olan ülkeleri içine almadığı gerçeğidir. İkincisi, Slav ve Germen devletleri ulus-aşırı bir dil olarak Latinceyi fazla “Romans” (İspanyolca, İtalyanca gibi Latinceye doğan diller) olarak düşünebilir. Bu argümanların her ikisi makul olsa bile sonsuza kadar savunulmaları mümkün değildir. Roma lejyonları, Norveç veya Finlandiya’da standartlarını asla kuramamıştır fakat hümanizma veya Orta Çağ bilimi oralara kadar gitmiştir. Roma İmparatorluğu yıkıldığında hayatta kalan ve yine de uzun süre Latinceyi kullanmaya devam eden Kilise [Vatikan] de o bölgelere kadar gitmiştir. İkinci

olarak birçok Slav ve Germen dili, Latince'den birçok ödünç kelime almıştır. Örneğin İngilizce, kendi orijinal Germenik sözcük bilgisinin sadece %50'sini koruyabilmiştir (Invictus, 2018).

Latince halen yaşamaktadır, en azından kültürel konuların “evrensel dilidir” (Manea, 2016: 27). 1999'da AB başkanlığını devralan Fin hükûmeti, haftalık Latince yayımlanan bir haber özeti hazırlamıştır. Finlandiya Dönem Başkanlığı'na ait internet sitesinin editörü Mia Lahti, “Latinceyi kullanmak, Avrupa uygarlığını yüceltmenin bir yoludur ve antik zamanlara kadar uzanan Avrupa toplumunun köklerini insanlara hatırlatır.” şeklinde açıklamada bulunmuştur. “Latince ölmemiştir. Günümüz dünyasında farklı şekillerde halen yaygın dolaşımdadır. Her şey bir yana, İtalyanlar, Fransızlar ve İspanyolların hepsi Latincenin bir formunu konuşmaktadır.” demiştir (Ricard, 2007).

İngilizcenin “ihraç ettiği” sözcük ve deyimlerin sayısı ki bunlar aslında Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce gibi Latince veya Romans dillerinden ödünç alınmıştır, hiç az değildir. Dünya çapında arabaların yeni sürümlerine veya markalarına takılan ortak adlar, yine bu konuda dikkat çeken bir husustur. Çoğu Latince veya Romans kökene sahiptir. Audi, Corolla, Clio, Dacia, Fabia, Ferrari, Fiat, Focus, Vectra, Yaris vb. bu hususta verilebilecek örneklerdir (Manea, 2016: 27). Vatikan'ın günlük yayımlanan yarı resmî gazetesi L'Osservatore Romano, “Son yıllarda okullarda zorunlu bir ders olarak terk edilmesine rağmen Latinceye olan ilgi, Avrupa'da ve dünyanın diğer bölgelerinde artıyor.” ve “Bu şartlar altında uluslararası iletişim için Latince, uygun bir araç olabilir.” yorumunda bulunmuştur (Ricard, 2007).

Tek ortak dil olarak Latince, yine İngilizceyle kıyaslandığında diğer AB üyeleri tarafından “elitist ve antidemokratik” olarak algılanmayacaktır. Üyelerin dilleri, prestij kaybına uğramayacaktır çünkü Latince, neredeyse tüm Avrupa'nın ortak kültürü ve tarihidir. Daha az sayıda mütercim-tercüman istihdam edileceğinden tercüme bütçesinde tasarruf sağlanacaktır. Öte yandan melez tercüme sorunu sona ermeyecektir çünkü farklı dillerden ve kültürlerden gelen aktörler -politikacılar, karar alıcılar, yazarlar, mütercimler, uzmanlar vb.- tercüme sürecine dâhil olacaktır.

SONUÇ

Dil, insanın iletişim kurmasında ve düşünce üretmesinde önemi yadsınamaz bir araçtır. İnsan nüfusunun geniş coğrafyalara dağılmasıyla dil çeşitlenmiş ve aynı dil içinde dahi sesletim, dil bilgisi ve yazım farklılıklarından dolayı lehçeler, şiveler meydana gelmiştir. Klanlar halinde yaşayan ilkel insandan devlet aygıtı içinde bütünleşen modern insana doğru dil de evrilmiş, belli bir standarda kavuşturulmuş ve ait olduğu ulusun önemli kodlarından biri haline gelmiştir. Dil politikalarını belirlemek ve bunları uygulamak ise devletin görevi olmuştur.

Uluslararası ilişkilerin temel aktörü olarak kabul edilen devlet, kendisini oluşturan ulusu konsolide etmek amacıyla dil politikalarına önem vermiştir. Özellikle Fransız Devrimi'nden sonra tüm dünyaya yayılan ulusçuluk akımı, bu politikaların yapılmasında büyük rol oynamıştır. Devletler dil politikalarına hassasiyet göstermekte ve anayasalarında "bölgesel veya azınlık dili, eğitim dili, ulusal dil, resmî dil" gibi ifadelerle düzenlemeler yapmaktadır. Dil politikaları, özellikle yeni kurulan bir devletin kimlik kodlarının yazılmasında kritik öneme sahiptir. Nitekim ulus-üstü bir entegrasyon olan AB için de gündem oluşturmaktadır.

Realizm paradigmasının "İnsan doğası habis ruhludur." söylemine rağmen AB, ortak çıkarlar paydasında Avrupa ülkelerinin politik ve ekonomik bağlamlarda iş birliği yapabileceğini gösteren bir entegrasyon olmayı başarmıştır. Örneğin ekonomik anlamda avro, AB'nin ortak para politikasının simgesi olmuştur. Birçok alanda ortak politikalar izlemesine rağmen AB, ortak bir dil politikası belirlememiştir. Çok dilliliği destekleyen, dilsel çeşitliliğe bir kültür mirası olarak saygı duyan ve vatandaşlarını çoğul dilli bireyler olmaları konusunda teşvik eden AB; eğitim programı, proje, kutlama, yarışma vb. birçok faaliyet düzenleyerek dil konusuna verdiği önemi somut olarak göstermektedir. Öte yandan AB kurumlarında çalışma dillerine yönelik izlenen politikalar demokrasi bağlamında eleştirilmektedir. Yine tercüme hizmetinde dilsel çeşitliliğinin yarattığı sorunlar gündeme getirilmekte ve tartışmalar yaşanmaktadır. Bu sorunlara ve AB vatandaşları arasındaki iletişime yönelik tek dillilik, çözüm önerisi olarak sunulmaktadır.

Çözüm önerilerinden biri olan tek ortak dil olarak İngilizce; kapitalist sermayenin, akademinin, teknolojinin, modernitenin, küresel homojenleşmenin, medya dünyasının başat dili olarak kabul edilmektedir. İngilizce bu statüsünü, öncelikle İngiltere'nin İkinci Dünya Savaşı'na kadar sürdürdüğü emperyalist gücüyle ve 1945'ten sonra bu gücü ABD'ye devretmesiyle elde etmiştir. Ortak dil olarak İngilizce daha verimli olabilir fakat fizibilitesi zor gözükmektedir. ABA'ya "Birlik'in resmî dili, İngilizcedir." diye bir madde koymak, üye devletlerin birçoğunda

tepki oluşturacaktır. Ayrıca ABD'nin AB üzerindeki nüfuzunun, müdahaleci tavrının ve "jandarmalığının" artacağı da hesaba katılmalıdır. Uluslararası sistemde AB'nin imajı, "Avrupai" değil, "Anglo-Amerikan" olacaktır. Ana dili İngilizce olan AB devletleri ve vatandaşları, politik olarak daha avantajlı duruma gelecek ve AB belgelerine doğrudan ulaşabilecektir. Diğer üye devletler ve vatandaşları ise AB tarafından sadece İngilizce yayımlanacak belgelerin kendi dillerindeki tercümelerine gerek duyacak ve dolayısıyla bu gereksinimin karşılanması ayrı bir sorunu gündeme getirecektir. Gündüz'ün (2006: 211) ifade ettiği üzere "Yasama tüm resmî dillere tercüme edilmediği takdirde, üye devletler bu işi kendi çabalarıyla çözmek durumunda kalacaktır ki bu tüm üye devletler için ek personel ve ek masraf anlamı taşıyacaktır." Ya da ana dili İngilizce olan ülkeler dışındaki üye devletlerin vatandaşları, AB ile iletişime geçebilmek ve bilgiye erişebilmek için İngilizce eğitimi alacaktır. Bu tür bir girişim, ciddi bir politik risk almayı gerektirecektir. Böyle bir senaryo; çalışma dili sorunlarını hafifletebilir, tercüme hizmetinde zaman ve bütçe tasarrufu sağlayabilir fakat diğer AB uluslarını, vatandaşlarını, diğer dillerin mütercim-tercümanlarını çoğulculuk bağlamında tatmin etmeyecektir. Ayrıca ana dili İngilizce olmayan birçok aktör -politikacılar, karar alıcılar, yazarlar, mütercimler, uzmanlar vb.- tercüme sürecine dâhil olacağı için İngilizce bağlamında melez tercüme sorunu yine devam edecektir.

Tek ortak dil olarak Esperanto, çözüm önerilerinden bir diğeridir. 19. yüzyılda Ludwig Lazarus Zamenhof tarafından toplumsal anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak ve barışı tesis etmek amacıyla geliştirilmiş yapay bir dildir (Manea, 2016: 21). Yapay olmasının ve belli bir kültüre ait olmamasının bir tarafsızlık göstergesi olacağından yola çıkarak Avrupa Esperanto Birliği, bu dilin iletişimde kullanılması için AB organlarını etkilemeye çalışmaktadır (Manea, 2016: 24). Benzer şekilde Puskar (2015: 323) uluslararası tarafsız bir iletişim aracı olarak Esperantonun en uygun dil olduğunu düşünmektedir. Bu özellik, tüm AB ülkeleri önünde Esperantoyu dil ve kültür bağlamlarında daha demokratik ve adil kılabilir. Ayrıca AB'nin yaratmaya çalıştığı ulus-üstü entegrasyona uygun "kültür-üstü" bir özellik olarak da değerlendirilebilir. Esperantonun diğer bir özelliği; İngilizce, Almanca vb. Avrupa dillerine göre öğreniminin daha kolay olmasıdır (Manea, 2016: 24). Öte yandan dilbilimsel temellerini tamamlaması ve olgunlaşması zaman alacaktır. Esperanto için sözlüklerin hazırlanması, AB terimlerinin Esperanto dilinde karşılıklarının bulunması gerekecektir. Buna ek olarak Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan 2013 tarihli "Avrupada'ki dillerle ilgili sıkça sorulan sorular" adlı bildiriye göre Esperantoyu yaygınca ve yeterince bilen insan olmadığı için bu dili bilen yetişmiş kadroların, kişilerin oluşması yine ayrı bir zaman sorunu yaratacaktır (European Commission, 2013: 3). Diğer bir nokta, Esperantonun kültürel eksikliğidir. Doğal bir dilin aksine anıları, ağıtları, halk şarkıları, felsefesi vb. unsurları köklü değildir. Yine Gündüz'ün (2006: 211) tek ortak dil olarak İngilizce çözüm önerisinde deindiği gibi tüm üye devletler ve vatandaşları, AB tarafından sadece Esperanto yayımlanacak belgelerin kendi dillerindeki tercümelerine gerek duyacak ve dolayısıyla bu gereksinimin karşılanması yeni bir sorun yaratacaktır. Tercüme hizmetini AB devletleri, ulus ölçeğinde sağlamaya çalışacak veya vatandaşlar, AB ile iletişime geçmek ve bilgiye erişmek için Esperanto

eğitimi alacaktır. Buradan hareketle AB'nin böyle bir yapay dille yapay bir kültür inŖa etmesi, yakın gelecekte zor bir olasılık gibi gözükmektedir. Esperantonun alıŖma dili ve tercüme hizmeti sorunlarına çözüm nerisi olabileceği fakat dilbilimsel, kültürel ve lojistik anlamda zayıf bir aday olduğu dŖnlmektedir.

İtalya'da doğan ve Roma İmparatorluğu'nun resmî dili olan Latince, AB'deki dil sorunlarına önerilen diğer bir çözümdür. Günümüzde "l" bir dil olarak kabul edilmektedir (Bernini, 2012: 28) fakat Latin dilinde yazılmıŖ birçok bilimsel kaynak bulunmaktadır (Bernini, 2012: 19). Latince, Esperanto gibi yapay bir dil değildir. Dilbilimsel temelleri sağlamdır. Bernini'ye göre (2012: 28) Avrupa'nın gemiŖini kapsayan ve btnleŖtiren bir özelliği vardır. Buradan hareketle ortak dil olarak Latincenin, İngilizce ve Esperantoya göre daha fazla Ŗansı olduğu söylenebilir. Ricard (2007) da Latinceye olan ilginin arttığını ve ortak bir iletiŖim için Latincenin uygun bir araç olabileceğini dile getirmektedir. Öte yandan Latincenin Evrensel Katolik Kilisesi'nin dili olmasının; AB içindeki farklı dini eğilimler, mezhepler arasında ön yargı ve rahatsızlık yaratabileceği argümanını ileri sürülebilir. Fakat bu argümanın Avrupa toplumu için çok etkili olamayacağı dŖnlmektedir çünkü 30 Yıl SavaŖları, Rönesans, Reform gibi hareketlerle Avrupa, din sorununu zmŖ gözükmektedir. Fakat AB'nin geniŖleme dalgası devam ettikçe bu durum deđiŖebilir. Örneğin; oğunluğu Müslüman olan, yaklaŖık 80 milyonluk nüfusuyla Türkiye'nin gelecekte AB'ye ye olması halinde Latincenin Türkiye tarafından ortak dil olarak benimsenmesine itirazlar gelebilir. Böyle bir senaryoda Avrupa'nın islamofobik perspektifine benzer bir Ŗekilde Türkiye, dini referansından dolayı Latinceyi "Hristiyan Klubü"nn kodu olarak kabul edip doğal bir savunma refleksi geliŖtirebilir. Fakat NATO (North Atlantic Treaty Organization / Kuzey Atlantik AntlaŖması rgt) rneğinde olduğu gibi konunun dini perspektifine bakılmaksızın böyle bir savunma refleksi geliŖtirilmeyebilir ve Latince hoŖgryle de karŖılanabilir. Dolayısıyla ortak dil olarak Latincenin farklı dinlere ye ülkeler tarafından kesinlikle kabul edilmeyeceği Ŗeklinde yorum yapmanın isabetli olmayacağı dŖnlmektedir. Yine İngilizce ve Esperanto senaryolarında olduğu gibi tüm ye devletler ve vatandaŖları, AB tarafından sadece Latince yayımlanacak belgelerin kendi dillerindeki tercümelerine gerek duyacak ve dolayısıyla Gündüz'n (2006: 211) değindiği gibi bu gereksinimin karŖılanması gündeme gelecektir. Bu gereksinim ya ye devletler ya da ye devletlerin vatandaŖlarının kendi çabalarıyla giderilecektir. Esperanto önerisinde olduğu gibi Latince de yetiŖmiŖ kadroların ve kiŖilerin oluŖturulması zaman kaybına neden olacaktır (European Commission, 2013: 3). Latincenin; alıŖma dili sorunlarını hafifletebileceği, tercüme hizmetinde zaman ve bütçe tasarrufu sağlayabileceği fakat gelecekteki geniŖleme dalgalarında AB'ye katılan ve Avrupa kültüründen gelmeyen ülkeler için yeni sorunlar doğurabileceği öngörülmektedir.

Avrupa Komisyonu, dil yeterliği ile ilgili veri toplamak için birtakım araŖtırmalar yürütmekte ve bunları rapor olarak yayımlamaktadır. Bunlardan ilki; "Europeans and their Languages" (Avrupalılar ve Dilleri) baŖlıđıyla Ŗubat 2006'da (Special

Eurobarometer 243, 2006), sonuncusu ise aynı başlıkla 2012 yılında yayımlanan araştırma raporudur⁹ (Special Eurobarometer 386, 2012: 5-9). Son araştırma raporu, 25 Şubat-11 Mart 2012 tarihleri arasında 27 AB devletinde farklı toplumsal ve demografik gruplardan 26.751 kişiyle kendi ana dilinde yüz yüze yapılan görüşmelerin sonuçlarını içermektedir. Rapora göre İngilizce; birçok iletişim kanalında -radyo ve televizyon, gazete ve dergi, internet- en çok kullanılan (Ek 1), AB devletlerinde en yaygın konuşulan ve çocukların geleceği için en yararlı bulunan yabancı dildir. İngilizceden sonra Fransızca ve Almanca tercih edilmektedir (Special Eurobarometer 386, 2012: 5, 6, 8). Bu dillerin tercih edilmesinde bu dilleri konuşan ülkelerin ekonomik ve politik güçlerinin etkisinin olduğu söylenebilir. AB kurumlarında çalışma dilleri olarak da sıklıkla bu üç dilin kullanıldığı hatırlanmalıdır. Öte yandan Avrupalıların büyük çoğunluğu, dillere karşı eşit davranılması konusunda hemfikirdir (Ek 1). AB kurumları ve AB vatandaşları arasındaki iletişimde tek bir dilin kullanılması konusunda ise katılımcıların %53'ü yine hemfikirdir (Ek 1) (Special Eurobarometer 386, 2012: 9). Öte yandan bunun tek ortak dil konusunda fikir vermek için nihai ve keskin bir oran olduğu düşünülmemektedir. Raporda yayımlanan diğer önemli sonuç, Avrupalıların neredeyse yarısının, birçok alanda tercümenin önemine dikkat çekmesidir (Special Eurobarometer 386, 2012: 9).

Bir diğer araştırma, 2013 yılında Portekiz'in Evora şehrindeki Evora Üniversitesi Uluslararası İlişkiler, Diller ve Edebiyatlar, Tarih, Ekonomi, Sosyoloji, İşletme, Hemşirelik, Spor ve Mimarlık Bölümleri'nde (Ek 2) eğitim alan öğrencilerle yapılmıştır¹⁰ (Araştırmanın anket soruları için Ek 3). Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin büyük çoğunluğu, İngilizcenin AB'de sözlü ve yazılı iletişimde en çok kullanılan dil olduğu görüşündedir (Ek 4). 356 öğrencinin 284'ü yabancı dil olarak en çok İngilizce öğrenmeyi tercih etmiştir. Öte yandan çoğunluk, AB'de hem sözlü hem yazılı iletişimde tek bir resmî dilin kullanılması fikrine katılmamaktadır (Ek 5).

Yukarıdaki bulgulara göre öğrenciler, AB'de hem sözlü hem yazılı iletişimde İngilizcenin en yaygın dil olduğunu kabul etmektedir. Yine yabancı dil olarak en çok İngilizce öğrenmeyi tercih etmişlerdir. Fakat bu iki veriye rağmen AB kurumlarıyla sözlü ve yazılı iletişimde tek bir resmî dilin kullanılmasını onaylamamaktadırlar. Dolayısıyla kendi uluslarının resmî dili olan Portekizcenin AB resmî dili olarak kalması gerektiğini düşünmektedirler. Mevcut sonuçlar, tek dillilik politikasının desteklenmediği fikrini ortaya koymaktadır. Bu tür toplumsal konularda yapılan anket çalışmaları, belli bir konuda o an için fikir verebilir fakat mutlak bir karar almak için yeterli veri sağlamamaktadır çünkü oldukça karmaşık olan insan ve toplum faktörü söz konusudur. Bu faktörleri, tek bir değişken veya nedensellik ile açıklamak mümkün değildir. Karar

⁹ AB ölçeğinde hazırlanmış, daha güncel bir veriye erişilememiştir.

¹⁰ Yurduseven (2013) Erasmus staj hareketliliği kapsamında yürüttüğü çalışmasında 356 kişiye uyguladığı anketin sonuçlarını değerlendirmiştir.

alıcıların; bu sorunla ilgili daha güncel, daha kapsamlı, anlamlılığı daha yüksek veriye gereksinimi vardır. Örneğin Komisyon'un 2012 tarihli araştırma raporu yayımlandığında Hırvatistan, henüz AB üyesi değildir. Şu anki konjunktürde daha sağlıklı verilere ulaşmak için yeni bir araştırma yapılmalıdır. AB için ortak bir dil tespiti mutlaka yapılmak isteniyorsa, gerekirse tüm AB vatandaşlarının katılacağı bir referanduma gidilebilir. Üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur çünkü böyle bir karar, 500 milyonluk AB nüfusunu doğrudan ilgilendirecektir.

AB, ECML ve Mercator'daki dil araştırmalarını desteklemekte, dil profesyonellerini EMT programına teşvik etmektedir. Erasmus Plus, Yaratıcı Avrupa, Avrupa Diller Günü, Avrupa Dil Ödülü ve Genç Mütercimler Yarışması ile hem 24 AB resmî dilinin hem de bölgesel veya azınlık dillerinin öğrenilmesini özendirilmekte, kamuoyunda farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Öte yandan entegrasyonel ölçekte tüm AB devletlerini ortak bir dil benimseme konusunda ikna etmek ve böylece AB'nin tek dil kullanmasını sağlamak, AB demokrasisiyle çelişecektir.

Diğer bir husus, AB Avrupa'nın acil sorunlarına ortak çözüm bulamamaktadır çünkü Birlik'in büyük devletleri ulusal ölçekte farklı sorunlarla karşı karşıyadır. Almanya'da 1.000.000 göçmen akınıyla ilgili şiddetli bir tartışma vardır. Fransa, terör saldırılarından dolayı olağanüstü hâl yaşamaktadır. İngiltere'de konu, ulusal egemenlik ve ülkenin AB üyeliğini sonlandırabilecek olası bir Brexit kararıdır. Polonya'nın doğusunda insanlar, Doğu Avrupa'daki Rus tehdidini tartışmaktadır. İtalyanlar ve Portekizliler, banka sorunlarını çözmeye ve AB'nin bütçe kısıtlamalarına rağmen ekonomik büyümeyi canlandırmaya çalışmaktadır. İspanya, Katalan ayrılıkçılığından dolayı endişe etmektedir. Ulusal sorunlarından dolayı Avrupa'nın liderleri bölünmüş durumdadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra refahı sağlayan AB entegrasyonu çözülme tehlikesiyle karşı karşıyadır (Taylor, 2016). Şu anki ekonomik ve politik karmaşadan dolayı 2028'e kadar Avrupa'nın haritası yeniden çizilebilir. İspanya'da Katalonya, İngiltere'de Kuzey İrlanda ve İtalya'da Güney Tirol, potansiyel parçalanma riski olan üç bölgedir. İngiltere'nin AB'den ayrılması, ulusçu eğilimleri ve self-determinasyonu harekete geçirebilir (Colonnelli, 2018). Birçok alanda ortak politikalarla AB devletleri, birçok dönüşüm yaşamıştır. Fakat Avrupa'da yaşanan bu gelişmelerden AB'de tam anlamıyla bir "AB aidiyeti" duygusunun oluşmadığı, AB'nin var olma mücadelesi verdiği gözlenmektedir. AB devletleri ise ulus-devletliklerini korumakta halen kararlı gözükmektedir. Mevcut konjunktürde AB gündeminde ortak bir dil belirlenmesinin yakın gelecekte mümkün olmadığı, dil sorunlarının düşük politika konusu olarak belirsizliğini koruyacağı, mevcut dil politikalarının sürdürüleceği ve bu konuda AB'nin eleştiri almaya devam edeceği sonucuna varılmıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akbulut, Olgun (2012), “Resmî Dil ve Anayasalarda Düzenlenişi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 3, 155-182.
- Ancient History Encyclopedia (2011), “Gaul”, <https://www.ancient.eu/gaul/> (22.04.2019).
- Aksoy, Metin ve Uğur, Ömer (2016), Avrupa Birliği'nin Dış Politikadaki Aktörlüğüne Etki Eden Güç Unsurları: Sivil Güç, Askeri Güç ve Normatif Güç, **Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 12 (1), 213-227.
- Altınörs, Atakan (2003), **Dil Felsefesine Giriş**, 1.Baskı, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Amendment of the Rules of the Court of Justice (2013), **Official Journal of the European Union**, L 173/65, (26.06.2013).
- Ammon, Ulrich (2006), “Language conflicts in the European Union”, **International Journal of Applied Linguistics**, 16(3), 319-338.
- Anderson, Benedict (2006), **Imagined Communities: Reflecgtions on the Origin and Spread of Nationalism, Revised Edition**, Verso, Edinburg.
- Arı, Tayyar (2004), **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika**, 5. Baskı, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Athanassiou, Phoebus (2006), “The Application of Multilingualism in the European Union Context”, **European Central Bank Legal Working Paper Series**, 2, 1-35.
- Aydın, Aziz (2011), **AB Ülkeleri, ABD ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasalarında Azınlıkların Dil Hakları**, T.B.M.M. Araştırma Merkezi, Ankara.
- Bautista, Francisco Jiménez (2016), Paz intercultural. Europa, buscando su identidad, **Revista de Paz y Conflictos**, 9(1), 13-45.
- Bednarova-Gibov, Klaudia (2014), “EU Discourse as a Textual Legal and Linguistic Challenge”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, 54 (2), 115-132.
- Bernini, Andrea (2012), “Latin Language: A Comtemporary Language For Contemporary Europe”, **Darnioji daugiakalbystė / Sustainable Multilingualism**, 1/2012, 19-30.
- Birleşmiş Milletler Türkiye (t.y.), “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi” <http://www.un.org.tr/humanrights/images/pdf/1-insan-haklari-evrensel-beyannamesi.pdf> (10.02.2019).
- Bretherton, Charlotte and Vogler, John (2006), **The European Union as a Global Actor**, 2nd Ed., Routledge, Oxon.

- Bugarski, Ranko (2004), "Language policies in the successor states of former Yugoslavia", **Journal of Language and Politics**, 3(2), 189–207.
- Büyükaslan, Ali (2005), "Bilgisayar Destekli Çeviri Üzerine Bir İnceleme", V. Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu, 24-25 Haziran 2005, Marmara Üniversitesi, İstanbul, <http://turcologie.ustrasbg.fr/dets/images/travaux/ali%20buyukaslan%20bilgisayar%20destekli%20ceviri.pdf> (12.02.2019).
- Caporaso, James A., "The European Union and Forms of State: Westphalian, Regulatory or Post-Modern?", **Journal of Common Market Studies**, 34(1), 29-52.
- Caviedes, Alexander (2003), "The Role of Language in Nation-Building within the European Union", **Dialectical Anthropology**, 27, 249-268.
- Cebeci, Kemal (2008), "Küreselleşme Bağlamında Ulus-devletin Egemenlik Gücünün Dönüşümü", **Sayıştay Dergisi**, 71, 23-39.
- Charter of Fundamental Rights of European Union (2000), **Official Journal of the European Communities**, C 364/1, (18.12.2000).
- Ciobanu, Octavian vd. (2015), "An ergonomic alternative to Natural Lingua Francas", Mihai-Dan Chițoiu, Ioan-Alexandru Tofan (Ed.), **Proceedings of the International Conference "Humanities and Social Sciences Today. Classical and Contemporary Issues" – Philosophy and Other Humanities**, Pro Universitaria, București, 263-271.
- Clavel, Geogroy (2016), "After Brexit, French Politicians Want English Language Out Of EU Too", **Huffington Post** http://www.huffingtonpost.com/entry/french-politicians-english-language-brexit_us_576ede1fe4b0dbb1bbbac730 (14.04.2017).
- Colliver, Chloe (2016), "European Identity: A Crisis of Construction in the 21st Century?", **Huffington Post**, https://www.huffingtonpost.com/european-horizons/european-identity-a-crisis-of-construction-in-the-21st-century_b_7463922.html (12.12.2018).
- Colonnelli, Alessio (2018), "This is how Europe's national borders could be redrawn after Brexit", **The Independent**, <https://www.independent.co.uk/voices/brexit-europe-borders-redrawn-catalonia-spain-northern-ireland-south-tyrol-italy-a8575621.html> (27.02.2019).
- Consolidated Version of the Rules of Procedure of the Committee of the Regions (2014), **Official Journal of the European Union**, L 65/41, (05.03.2014).
- Consolidated Version of the Rules of Procedure of the European Economic and Social Committee (2010), **Official Journal of the European Union**, L 324/52, (09.12.2010).
- Consolidated Version of the Treaty on European Union (2012), **Official Journal of the European Union**, C 326, (26.10.2012).

Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union (2012), **Official Journal of the European Union**, C 326, (6.10.2012).

____ (2018a), “Belgium's Constitution of 1831 with Amendments through 2014”, https://www.constituteproject.org/constitution/Belgium_2014.pdf?lang=en (19.02.2019).

____ (2018b), “Czech Republic's Constitution of 1993 with Amendments through 2002”, https://www.constituteproject.org/constitution/Czech_Republic_2002.pdf (10.02.2019).

____ (2018c), “Finland's Constitution of 1999 with Amendments through 2011”, https://www.constituteproject.org/constitution/Finland_2011.pdf?lang=en (19.02.2019).

____ (2018d), “France's Constitution of 1958 with Amendments through 2008”, https://www.constituteproject.org/constitution/France_2008.pdf?lang=en (09.02.2019).

____ (2018e), “Malta's Constitution of 1964 with Amendments through 2014”, https://www.constituteproject.org/constitution/Malta_2014.pdf (19.02.2019).

____ (2018f), “Spain's Constitution of 1978 with Amendments through 2011”, https://www.constituteproject.org/constitution/Spain_2011.pdf?lang=en (19.02.2019).

____ (2018g), “United Kingdom's Constitution of 1215 with Amendments through 2013”, https://www.constituteproject.org/constitution/United_Kingdom_2013.pdf (09.02.2019).

____ (2018h), “Estonia's Constitution of 1992 with Amendments through 2015”, https://www.constituteproject.org/constitution/Estonia_2015.pdf?lang=en (09.02.2019).

____ (2018i), “Hungary's Constitution of 2011”, https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf (09.02.2019).

____ (2018j), “Portugal's Constitution of 1976 with Amendments through 2005”, https://www.constituteproject.org/constitution/Portugal_2005.pdf (09.02.2019).

____ (2018k), “Slovakia's Constitution of 1991 with Amendments through 2017”, https://www.constituteproject.org/constitution/Slovakia_2017.pdf?lang=en (30.06.2019).

____ (2018l), “Bulgaria's Constitution of 1991 with Amendments through 2015”, https://www.constituteproject.org/constitution/Bulgaria_2015.pdf?lang=en (30.06.2019).

____ (2019a), “Austria The Federal Constitutional Law of 1920 as amended in 1929 as to Law No.153/2004, December 30, 2004”, https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013.pdf?lang=en (19.02.2019).

____ (2019b), “Germany's Constitution of 1949 with Amendments through 2014”, https://www.constituteproject.org/constitution/German_Federal_Republic_2014.pdf?lang=en (23.02.2019).

- _____ (2019c), “Ireland's Constitution of 1937 with Amendments through 2012”, https://www.constituteproject.org/constitution/Ireland_2012.pdf (19.02.2019).
- _____ (2019d), “Slovenia’s Constitution of 1991 with Amendments through 2016”, https://www.constituteproject.org/constitution/Slovenia_2016.pdf?lang=en (30.06.2019).
- _____ (2019e), “Romania’s Constitution of 1991 with Amendments through 2003”, https://www.constituteproject.org/constitution/Romania_2003.pdf?lang=en (30.06.2019).
- Council of Europe (2016), “Application of the European Charter for Regional or Minority Languages”, https://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/sGREports/SGreport2015_en.pdf (02.03.2016).
- Court of Justice (2012), “General Court”, https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7033/en/ (30.06.2019).
- Court of Justice of the European Union, (t.y.), “Language Arrangements”, https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10739/en (18.02.19).
- Crisp, James (2017), “European Parliament faces overspend of millions in translation budget – with Irish the most expensive one”, **The Telegraph** <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/08/30/european-parliament-faces-overspend-millions-translation-budget/> (23.12.2018).
- Crystal, David (2003), **English as a global language**, 2nd Ed., Cambridge University Press, New York.
- Crystal, David (2014), **Language Death**, 5th Ed., Cambridge University Press, London.
- Cvce (2015), “State Treaty for the Re-establishment of an Independent and Democratic Austria (Vienna, 15 May 1955)”, https://www.cvce.eu/content/publication/1999/3/2/5c586461-7528-4a74-92c3-d3eba73c2d7d/publishable_en.pdf (10.02.2019).
- Çakır, Turan (2004) “Çocukta Dil Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar”, **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7, 110-134.
- Davies, Karen (2013), **Understanding the European Union**, 5th Ed., Routledge, Oxford.
- Deligöz, Ergün (2015), **IRA Terör Örgütünün Dil Politikası**, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, Nurettin (2002), "Ağız Terimi Üzerine", **Türkbilig**, 4, 105-116.
- Dodd, Clement H. (1999), Confederation, Federation and Sovereignty, **Perceptions Journal of International Affairs**, 4(3), <http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/CLEMENT-H.-DODD.pdf> (17.02.2019).
- Dollerup, Cay (2001), “Complexities of EU language work”, **Perspectives**, 9(4), 271-292.

- Eker, Süer (2009), “Avrupa’nın Yeni Mottosu Farklılıkta Birlik ve Türkçenin Farklılıkta Birlik’teki Yeri”, **Bilig**, Bahar, 49, 35-58.
- Ercan, Kürşat Türker (2012), **Uluslararası Hukuk Belgeleri ve Dünya Anayasalarında Resmî Dil ve Eğitim Dili**, Türk Akademisi Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı, Analiz No: 2, Ankara.
- Eren, Hasan (2006), “Türk Dilinin Kurucusu ve Kurtarıcısı Atatürk”, Doğan Atılğan (Ed), **Atatürk ve Türk Dili ve edebiyatı, Türk eğitimi ve Türk kültürü Konusunda Seçme Yazılar**, içinde (89-100), Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Erkan, Ersin (2012), **Dil, Kimlik ve Politika**, 1. Basım, Paraf Yayınları, İstanbul.
- Ersoy, Ersan (2015), “Devlet Ahlâkı veya Ahlâklı Devlet”, **Sosyologca Dergisi**, 9, 97-117.
- European Central Bank (2015), “European Central Bank Institutional Provisions”, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbinstitutionalprovisions2015.en.pdf?8e51827ecf698cd6d7fabd3091ff164a> (10.02.2019).
- European Commission (2012), “The Development of European Identity / Identities: Unfinished Business”, https://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policy_reviews/development-of-european-identity-identities_en.pdf (10.02.2019).
- _____ (2013), “Frequently asked questions on languages in Europe”, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-825_en.htm (06.11.2018).
- _____ (2016a), “Interpreting and Translating for Europe”, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/en_print_2016.pdf (10.02.2019).
- _____ (2016b), “Translating and Interpreting in the EU institutions”, <http://www.itl.org.uk/attachments/article/771/Careers%20in%20translation%20and%20interpreting%20at%20the%20EU.pdf> (10.02.2019).
- _____ (2017a), “Erasmus Plus”, http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf (10.02.2019).
- _____ (2017b), “Strengthening European Identity through Education and Culture”, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf (19.02.2019).
- _____ (2018a), “2017 Annual Activity Report”, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/dgt_aar_2017_final.pdf (09.02.2019).
- _____ (2018b), “2017 Annual Activity Report”, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/scic_aar_2017_final.pdf (10.02.2019).
- _____ (t.y.), “Creative Europe”, https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/about_en (02.02.2019).

- _____ (t.y.), “Language Policy”, https://ec.europa.eu/info/language-policy_en (30.12.2018).
- European Council and Council of the European Union (2009), “Rules of Procedure of the European Council- Rules of Procedure of the Council”, Publications Office of European Union, Belgium, https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/rules_of_procedure_of_the_council_en.pdf (18.02.2019).
- _____ (2018), “Multilingualism”, <https://www.consilium.europa.eu/en/general-secretariat/corporate-policies/multilingualism/> (30.12.2018).
- _____ (2019), “Language Policy”, <https://www.consilium.europa.eu/en/about-site/language-policy/> (18.02.2019).
- _____ (t.y.), “Contact”, <https://www.consilium.europa.eu/en/contact/> (18.02.2019).
- European Court of Auditors (2009) “Decision No 14-2009 amending Court Decision No 12-2005 regarding public access to Court documents”, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/DEC14_2009/014en.pdf (23.02.2019).
- _____ (2016), “Decision No 38-2016, Laying Down the Rules for Implementing the Rules of Procedure of the Court of Auditors”, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/IMPLEMENTING_RULES_2016/IMPLEMENTING_RULES_2016_EN.pdf (23.02.2019).
- _____ (t.y.), “Communications Policies and Principles”, <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/PolicyPrinciples.aspx> (31.12.2018).
- _____ (t.y.), “The Court’s Communication Policies and Standards”, <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/PoliciesStandardsGuidelines.aspx> (13.01.2019).
- _____ (t.y.), “Visiting the Court”, <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/VisitingTheCourt.aspx> (17.04.2019).
- European Economic and Social Committee (2010), “Implementing Provisions of the Rules of Procedure of Rules”, <https://www.eesc.europa.eu/en/documents/implementing-provisions-rules-procedure-september-2010> (12.04.2019).
- European Investment Bank (2016), “Rules of Procedure”, https://www.eib.org/attachments/general/rules_of_procedure_en.pdf (10.04.2019).
- _____ (t.y.), “Language Sources”, <https://www.eib.org/en/infocentre/languages.htm> (12.04.2019).
- European Parliament (2014), “Code of Conduct on Multilingualism”, http://www.europarl.europa.eu/pdf/multilinguisme/coc2014_en.pdf (18.02.2019).

- _____ (2016), “Regional and Minority Languages in the EU”, <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-589794-Regional-minority-languages-EU-FINAL.pdf> (12.05.2019).
- _____ (2017), “Legal Aspects of European Union Multilingualism” [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595914/EPRS_BRI\(2017\)595914_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595914/EPRS_BRI(2017)595914_EN.pdf) (30.06.2019).
- _____ (2018), “Rules of Procedure”, <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20180731+0+DOC+PDF+V0//EN&language=EN> (10.02.2019).
- _____ (t.y.), “Multilingualism in the European Parliament” <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/multilingualism> (25.12.2018).
- European Parliament Resolution of 11 September 2013 on endangered European languages and linguistic diversity (2016), **Official Journal of the European Union**, C 93, (09.03.2016).
- European Parliament resolution of 23 November 2016 on sign language and Professional sign language interpreters (2018), **Official Journal of the European Union**, C 224, (27.06.2018).
- European Parliament Resolution of 7 February 2018 on protection and nondiscrimination with regard to minorities in the EU Member States”, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0032+0+DOC+PDF+V0//EN>, (18.02.2019).
- European Union (t.y.), “EU Treaties”, https://europa.eu/european-union/law/treaties_en (12.05.2019).
- Fischer, Steven Roger (2013), **Dilin Tarihi**, (Çev. Muhtesim Güvenç) Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1.Baskı, İstanbul.
- Franke, Michaela ve Hériard, Pierre (2018), “Language Policy”, <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/142/language-policy> (25.12.2018).
- Garcia, Ofelia (2016), “Language”, John Stone and et al (Ed), all, **TheWiley Blackwell Encyclopedia of Race, Ethnicity, and Nationalism**, First Edition içinde (2-4), JohnWiley & Sons, Ltd.<https://ofeliagarciadotorg.files.wordpress.com/2011/02/garcialanguageencyraceethnatdec2015-copy.pdf> (10.02.2019).
- Gellner, Ernest (2008), **Naciones y nacionalismo**, (Çev. Javier Seto), Tercera reimpresión, Alianza Editorial, Madrid.
- Gerring, John vd. (2009), “Are Parliamentary Systems Better?”, **Comparative Political Studies**, 42(3), 327-359.

- Ginsberg, Roy H. (1999), Conceptualizing the European Union as an International Actor: Narrowing the Theoretical Capability–Expectations Gap, **Journal of Common Market Studies**, 37(3), 429–54.
- Girardin, Benoit (2001), “Language Setting the the Stage for Diplomacy; Diplomacy Based on Interpretation, Rhetoric and Ethics; Philosophical Considerations”, Jovan Kurbalija and Hannah Slavik (Ed), **Language and Diplomacy**, içinde (72-80), Mediterranean Academy of Diplomatic Studies, Malta.
- Gökberk, Macit (2011), **Değişen Dünya Değişen Dil**, 7.Baskı, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2007.
- Gökdağ, Bilgehan A. (2012), “Balkanlar: Etnik Karmaşanın Dilsel Boyutları”, **Karadeniz Araştırmaları**, 32, 1-27.
- Grand-duché de Luxembourg, (t.y.), <http://www.axl.cefan.ulaval.ca/europe/luxembourg-loi1984.htm> (22.01.2019).
- Greene, Robert Lane (2013), “Johnson: Just speak English?”, **The Economist**, <http://www.economist.com/blogs/prospero/2013/09/language-diversity> (14.04.2017).
- Guibernau, Montserrat (2001), “Naciones Sin Estado: Escenarios Políticos Diversos”, **Historia Contemporánea**, 23, 759-789.
- Güler, Birgül A. (2000), “Yerel Yönetimleri Güçlendirmek mi? Âdem-i merkeziyetçilik mi?”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 9(2), 14-29.
- Gündüz, Zuhâl Yeşilyurt (2006), “Avrupa Birliği’nin Dil Sorunu”, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, 5(3), 199-217.
- Güner, Hande (2012), “Türkiye’de Konferans Tercümanlığı”, Avrupa Birliği Bakanlığı (Haz.), **Çeviri Platformu Bildiriler Kitapçığı**, 24-29, Ankara.
- Habermas, Jürgen (2012), **The Crisis of the European Union**, (Çev. Ciaran Cronin), Polity Press, Chester.
- Hatiboğlu, Vecihe (2006), “Atatürk ve Terim Devrimi”, Doğan Atılgan (Ed), **Atatürk ve Türk Dili ve edebiyatı, Türk eğitimi ve Türk kültürü Konusunda Seçme Yazılar**, içinde (49-54), Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Hobsbawn, E. J. (1975), **Devrim Çağı: Avrupa 1789-1848**, (Çev. Bahadır Sina Şener), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Hughes, C.J. (1983), “A confederation of Southern African states as a vehicle of stability”, **Politikon**, 10:2, 26-37.

- Ilie, Cornelia (2015), "Parliamentary Discourse", Karen Tracy vd. (Ed), **The International Encyclopedia of Language and Social Interaction içinde** (1-15), John Wiley & Sons, Inc., https://www.researchgate.net/publication/303459695_Parliamentary_Discourse (11.02.2019).
- Invictus, Gn. Dionysius Draco (2018), "Latin as a European Lingua Franca?", http://www.societasviaromana.net/Collegium_Latinum/latin_lingua_franca.php (28.11.2018).
- Jaber, Kamel S. Abu (2001), "Language and Diplomacy", Jovan Kurbalija and Hannah Slavik (Ed), **Language and Diplomacy, içinde** (22-25), Mediterranean Academy of Diplomatic Studies, Malta.
- Kara, Sergül Vural (2007), "Diplomasi Metinleri Çevirisi Örneğinde Kaynak Metin- Erek Metin Bağıntısı", **Dil ve Edebiyat Dergisi / Journal of Linguistics and Literature**, 4(1), 49-67.
- Keating, Michael (1997), Stateless nation-building: Quebec, Catalonia and Scotland in the changing state system, **Nations and Nationalism**, 3 (4), 689-717.
- Kessler, Gerhard (1948), **Alman ve Macar Dillerinde Özleşme**, (Çev. Ekmel Zadil), Türk Dili Belleten, Seri 3, sayı 12-13, 1972, Ankara.
- Keukeleire, Stephan, The European Union as a Diplomatic Actor: Internal, Traditional, and Structural Diplomacy, **Diplomacy & Statecraft**, 14(3), 31-56.
- Korkmaz, Zeynep (2006), "Dil İnkılabı ve Atatürk'ün Türk Diline Bakış Açısı", Doğan Atılğan (Ed), **Atatürk ve Türk Dili ve edebiyatı, Türk eğitimi ve Türk kültürü Konusunda Seçme Yazılar, içinde** (55-64), Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Koskinen, Kaisa (2000), "Institutional Illusions", **The Translator**, 6 (1), 49-65.
- Kotan, Cem (2016), "Modern Dünya Sistemi Teorisi Bağlamında Modern Devletin Özellikleri", **Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi**, 2(1), 11-25.
- Köktürk, Abdullah (2011), "Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı", **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, 7(13), 73-97.
- Lartichaux, J.-Y. (1977), "Linguistic Politics During the French Revolution", **Diogenes**, 25(97), 65-84.
- Maalouf, Amin (2003), **In The Name Of Identity: Violence and the Need to Belong**, (Çev. Barbara Bray), Penguin Books, New York.
- Manea, Constantin (2016), "Esperanto and the universal language, or between an arguably failed experiment and natural evolution towards a globalized language", **Econophysics, Sociophysics & Other Multidisciplinary Sciences Journal**, 6(1), 21-32.
- Mar-Molinero, Clare (2005), **The Politics of Language in the Spanish-Speaking World From colonisation to globalisation**, Routledge, London, https://www.academia.edu/8145672/Mar-Molinero_Clare_The_Politics_of_Language_in_the_Spanish-Speaking_World (11.02.2019).

- McAuliffe, Karen (2011), "Hybrid Texts and Uniform Law? The Multilingual Case Law of the Court of Justice of the European Union", **International Journal for the Semiotics of Law**, 24(1), 97-115.
- Moore, Robert (2014), "From revolutionary monolingualism to reactionary multilingualism: Top-down discourses of linguistic diversity in Europe, 1794-present", John E. Joseph ve Talbot J. Taylor (Ed.), **Language & Communication an interdisciplinary journal**, (44), 19–30.
- Nerimanoğlu, Kâmil Veli (2015): "Dil (bilimi) ve Felsefe", **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, 10(8), 103-140.
- Nick, Stanko (2001), "Use of Language in Diplomacy", Jovan Kurbalija and Hannah Slavik (Ed), **Language and Diplomacy**, içinde (16-21), Mediterranean Academy of Diplomatic Studies, Malta.
- Obeng, Samuel Gyasi ve Adegbiya, Efurosibina (1999), "Sub-Saharan Africa", Joshua A. Fishman (Ed), **Handbook of Language and Ethnic Identity**, içinde (353-368), Oxford University Press, New York.
- Oltermann, Philip (24.04.2013), "Something in common: should English the official language of the EU?", **The Guardian**, <https://www.theguardian.com/world/2013/apr/24/europa-english-official-language-eu> (21.04.2017).
- Onan, Bilginer (2012), "Dil Eğitiminin Dil Bilimsel Temelleri: Ferdinand De Saussre'ün Genel Dilbilimi Kuramında Dil Eğitimiyle İlgili Bulgular", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 9(17), 219-243.
- Oran, Baskın (2010), "Fransa'da ve Türkiye'de Üniter Devlet Sorunu", Semih Sökmen ve Savaş Kılıç (Haz.), **Avrupa Birliği, Demokrasi ve Laiklik**, 1. Baskı içinde (126-147), Metis Yayinlari, İstanbul.
- Oruç, Şerif (2016), "Türkçede Ana Dil ve Ana Dili", **Journal of Turkish Language and Literature**, 2(1), 311-322.
- Osce (1999), "Report on the Linguistic Rights of Persons Belonging to National Minorities in the OSCE Area", <http://www.osce.org/hcnm/42060> (14.05.2019).
- Puskar, Krunoslav (2015), "Esperanto (S) en Perspektivo? Croatian esperantists on the International Auxiliary Language Esperanto", **Interdisciplinary Description of Complex Systems**, 13 (2), 322-341.
- Radford, Gavin (2015), "French language law: The attempted ruination of France's linguistic diversity.", **Trinity College Law Review**, <http://trinitycollegelawreview.org/french-language-law-the-attempted-ruination-of-frances-linguistic-diversity/> (09.12.2018).

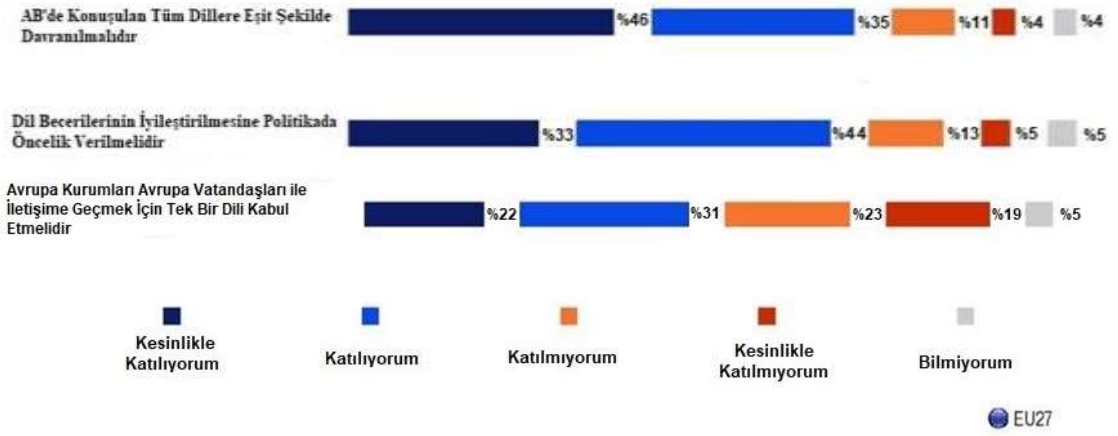
- Ricard, Magister (2007), “European Union to Revive Use of Latin?”, <http://romae.org/blog/2007/08/15/european-union-to-revive-use-of-latin/> (28.11.2018).
- Ristikivi, Merike (2005), “Latin: The Common Legal Language of Europe?”, **Juridica International**, No.1, 199-202.
- Rules of Procedure of the Commission (2000), **Official Journal of the European Union**, L 308, (08.12.2000).
- Rules of Procedure of the Court of Auditors of the European Union (2010), **Official Journal of the European Union**, L 103, (23.04.2010).
- Rules of Procedure of the Court of Justice (2012), **Official Journal of the European Union**, L 265, (29.09.2012)
- Rules of Procedure of the General Court of Justice (2015), **Official Journal of the European Union**, L 105/1, (23.04.2015)
- Sadoğlu, Hüseyin (2003), **Türkiye’de Ulusçuluk ve Dil Politikaları**, 1.Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Sağ, Vahap ve Aslan, Mehmet (2001), “Ulus, Uluslaşma ve Ulus Devlet”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, 25(2), 173-183.
- Sanders, Ruth H. (2010), **German**, 1. Baskı, Oxford University Press, New York.
- Sawe, Benjamin Elisha (2017), “What is a Unitary State?”, <https://www.worldatlas.com/articles/what-is-a-unitary-state.html> (08.12.2018).
- Saygılı, Abdurrahman (2010), “Modern Devlet’in Çıplak Sureti”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 59 (1), 61-97.
- Schengenvisa (2018), “The European Union and Countries in the EU”, <https://www.schengenvisainfo.com/eu-countries/> (27.01.2019).
- Seidlhofer, Barbara ve diğerleri (2006), “English as a Lingua Franca in Europe: Challenges for Applied Linguistics”, **Annual Review of Applied Linguistics**, 26, 3-34.
- Smith, Anthony D. (2005), **The Ethnic Origin of Nations**, Blackwell Publishing, Oxford.
- Special Eurobarometer 243 (2006), “Europeans and Their Languages” Report, http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf (17.02.2019).
- Special Eurobarometer 386 (2012), “Europeans and Their Languages” Report, http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf (17.02.2019).
- Şinik, Bilal ve Telci, Ramazan (2015), “Avrupa Birliği Bölgesel Politikasının Bölgelere Etkisi: Belçika Örneği”, **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 29(3), 509-526.

- Van Els, T.J.M (2001), “The European Union, its Institutions and its Languages: Some Language Political Observations, **Current Issues in Language Planning**, 2(4), 311-360.
- Van Parijs, Philippe (2004), “Europe's Linguistic Challenge”, **European Journal of Sociology**, 45(1), 113-154.
- Vicente, Francisco Carvalho ve Vicente, Paulo Carvalho (2016), “Language Documentation and Conservation in Europe”, Vera Ferreira and Peter Bouda (Ed), *Language Documentation & Conservation, Special Publication içinde* (185-190), University of Hawaii Press.
- Voigt, Rüdiger (2014), Der moderne Staat, **Juridica International**, 21, 5-20.
- Worldometers (t.y.), “Countries in the EU by population (2019)”, <http://www.worldometers.info/population/countries-in-the-eu-by-population/> (27.01.2019).
- Xavier, Ana Isabel Marques (2010), **A União Europeia e a Segurança Humana: um actor de gestão de crises em busca de uma cultura estratégica? Análise e considerações prospectivas**, Dissertação de Doutoramento, Universidade de Coimbra.
- Yolcu, Mehmet (2002): “Dil: İşlevi, Çeşitleri ve Alanları Bağlamında Kavramsal Bir İnceleme”, **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II**, 4, .67-96.
- Yunanistan İstanbul Başkonsolosluğu (2013), “28 Eylül’de Sismanoglio Megaro’da: Avrupa Dil Günü”, <https://www.mfa.gr/turkey/tr/consulate-general-in-istanbul/news/28-eylulde-sismanoglio-megaroda-avrupa-dil-gunu.html> (24.05.2017).

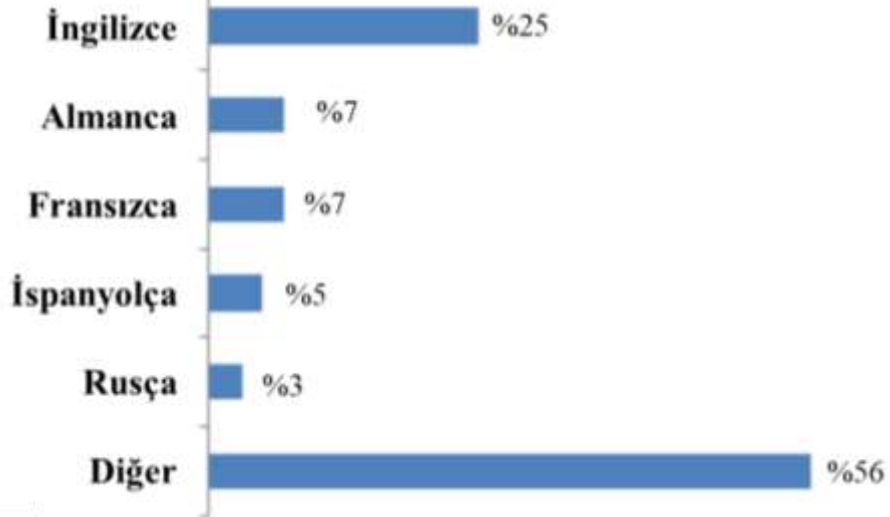

EKLER

Ek 1: 2012 Special Eurobarometer 386 Raporu'ndan Bazı Bulgular

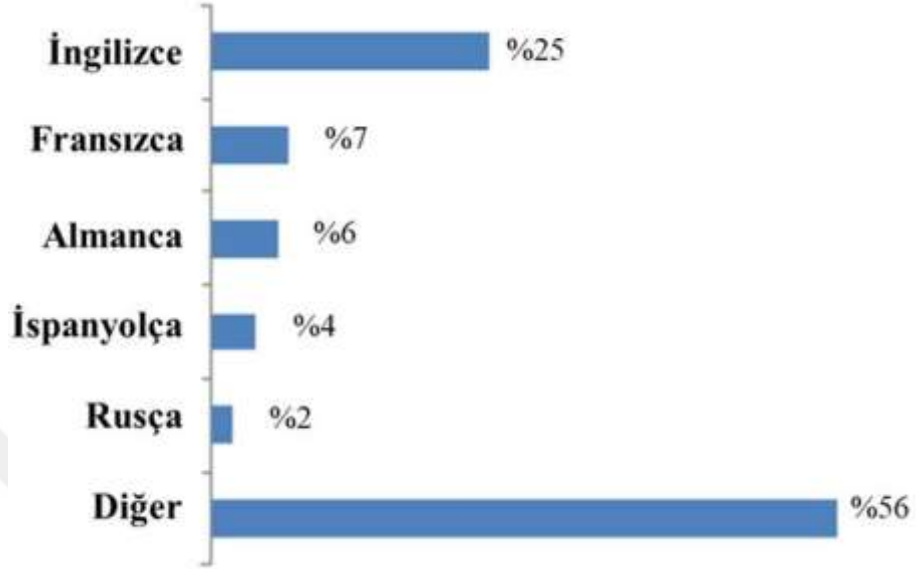

Radyo-TV'de Ana Dili Dışında İyi Derecede Anlaşılan Diller

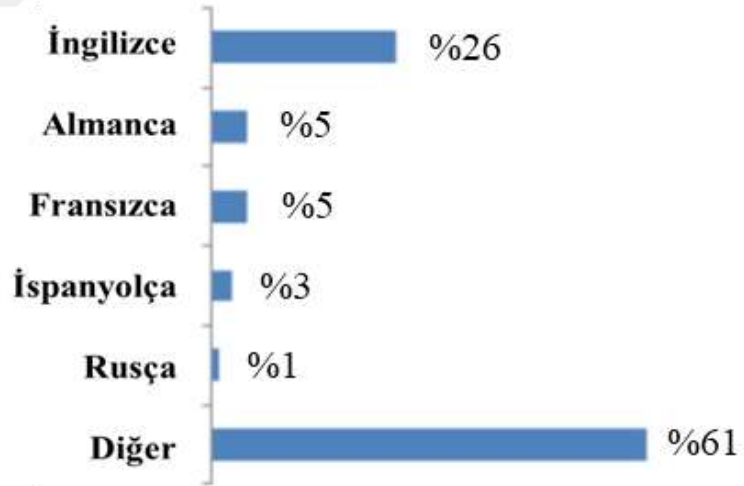

Ek 1: (Devamı)

Gazete ve Dergilerde Ana Dili Dışında İyi Derecede Anlaşılan Diller

İnternet Kullanımında Ana Dili Dışında İyi Derecede Anlaşılan Diller

Kaynak: Special Eurobarometer 386, 2012: 29, 32, 35

Ek 2: 2013 Yılı'nın Mayıs-Temmuz Aylarında Portekiz'in Evora Kentindeki Evora Üniversitesi'nde Yürütülen Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Bölümler.

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli Uluslararası İlişkiler	72	20,2	20,2	20,2
Diller ve Edebiyatlar	50	14,0	14,0	34,3
Tarih	20	5,6	5,6	39,9
Ekonomi	43	12,1	12,1	52,0
Sosyoloji	55	15,4	15,4	67,4
İşletme	22	6,2	6,2	73,6
Hemşirelik	55	15,4	15,4	89,0
Spor	31	8,7	8,7	97,8
Mimarlık	8	2,2	2,2	100,0
Toplam	356	100,0	100,0	

Kaynak: Yurduseven (2013).

Ek 3: 2013 Yılı'nın Mayıs-Temmuz Aylarında Portekiz'in Evora Kentindeki Evora Üniversitesi'nde Yürütülen Çalışmada Uygulanan Anket.

QUESTIONNAIRE / QUESTIONÁRIO

Dear Participant / Caro Participante,

I am an Erasmus Master student. I have been in Portugal since March 2013 to do research on international relations, which is my field of study. I have some questions for you to answer, which are going to contribute to my Master thesis. Your responses will be kept anonymous. Thank you for your participation.

Sou um aluno de Mestrado ERASMUS. Estou em Portugal desde março de 2013 para realizar investigação em relações internacionais, a minha área de estudo. Neste âmbito, tenho algumas questões a colocar-vos, que contribuirão para a elaboração da minha dissertação de Mestrado. As respostas serão anónimas. Obrigado pela participação.

Ümit YURDUSEVEN

- I agree to take part in the study /** Concordo em participar no estudo.
 I do not agree to take part in the study / Não concordo em participar no estudo.

Your signature/ Tua Assinatura : _____ **Date/** Data : _____

PART 1: PERSONAL INFORMATION
INFORMAÇÃO PESSOAL

Please, fill in the spaces properly with no leaving empty.
Por favor preencha todos os espaços corretamente, sem deixar vazio.

First Name / Primeiro Nome: _____ **Age /** Idade : _____

Sex / Sexo : _____ **Nationality /** Nacionalidade : _____

Country / País : _____ **Date of Birth /** Data de Nascimento: _____

Religion / Religião : _____ **Ethnicity /** Etnia: _____

Native Language / Língua Materna: _____

Foreign Language (s) / Língua(s) Estrangeira(s): _____

Ethnic Language (s) / Língua(s) Étnica (s): _____

University / Universidade : _____ **Department /** Departamento: _____

Occupation / Ocupação : _____ **Marital Status /** Estado civil: _____

Education / Habilitações

☐ Primary School Ensino Básico	☐ Secondary School Ensino Secundário	☐ University Ensino Superior
☐ BA / BS Licenciatura	☐ MA / MS Mestrado	☐ PhD Doutoramento

Ek 3: (Devami)

PART 2: THE EUROPEAN UNION AND YOUR COUNTRY

A UNIÃO EUROPEIA E O TEU PAÍS

Please, answer the following questions (1-13) by the scale from 1 (*strongly disagree*) to 5 (*strongly agree*)

Por favor, responda às seguintes questões (1-13) usando a escala que varia entre 1 – (*Discordo plenamente*) e 5 (*concordo plenamente*).

1= I strongly disagree /Discordo plenamente	4= I agree / Eu concordo
2= I disagree / Não concordo	5= I strongly agree / Concordo plenamente
3= I am indecisive / Estou indeciso / Talvez	

1. **I am happy to be part of the European Union.** 1 2 3 4 5
Estou feliz por fazer parte da União Europeia.
2. **After my country joined the EU¹, my living standards increased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois do meu país integrar a UE o meu estilo de vida melhorou.
3. **After my country joined the EU, human rights and freedoms increased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois de integrar a UE os direitos humanos e a liberdade, aumentaram no meu país.
4. **After my country joined the EU, education opportunities increased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois de integrar a UE, as oportunidades relacionadas com a educação, aumentaram no meu país.
5. **After my country joined the EU, soft power (use of cultural values, diplomacy etc) increased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois de integrar a UE, o poder brando (sobre os valores culturais, a diplomacia, etc) aumentou no meu país.
6. **After my country joined the EU, hard power (use of military power, use of economic sanctions etc) decreased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois de integrar a UE, o poder duro (uso do poder militar, o uso de sanções económicas etc) diminuiu no meu país.
7. **After my country joined the EU, unemployment decreased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois de integrar a UE, o desemprego diminuiu no meu país.
8. **After my country joined the EU, nationalism decreased in my country.** 1 2 3 4 5
Depois de integrar a UE, o nacionalismo diminuiu no meu país.
9. **I would support my country if the EU evolved into a country named the United States of Europe, similar to the United States of America** 1 2 3 4 5
Apoiaria o seu país se a UE evoluísse para um país chamado Estados Unidos da Europa, semelhante aos Estados Unidos da América.

PART 3: THE EUROPEAN UNION AND LANGUAGES

A UNIÃO EUROPEIA E AS LINGUAS

10. **Ethnical groups in the EU can freely speak their ethnical languages (the Catalan language in Spain, the Mirandese language in Portugal etc).** 1 2 3 4 5
Grupos étnicos em que a UE pode falar livremente as suas línguas étnicas (a língua Catalã em Espanha, a língua mirandesa em Portugal etc).

¹ EU= European Union / UE= União Europeia

Ek 3: (Devami)

11. **English is the most commonly spoken and written language in the EU.** 1 2 3 4 5
O Inglês é frequentemente a língua mais falada e mais escrita na UE.
12. **The member countries' languages in the EU cause bureaucratic and financial problems such as costly oral and written translation and interpretation work in the EU Parliament.** 1 2 3 4 5
Pensa que o facto de existirem diferentes línguas na UE poderá constituir um problema burocrático e financeiro em termos de tradução e interpretação, no Parlamento Europeu.
13. **I would like one official language to be spoken and written in the EU.** 1 2 3 4 5
Eu gostaria de falar e escrever uma única língua oficial na UE.

PART 4: THE EUROPEAN UNION AND OTHER COUNTRIES

A UNIÃO EUROPEIA E OS OUTROS PAÍSES

14. **Which of the below candidate countries would you prefer to join the EU first? Mark one of the choices.**
Qual dos países candidatos abaixo prefere que se juntem em primeiro lugar à UE? Escolhe uma das respostas.
A) **Iceland** / Islândia B) **Serbia** / Servia C) **Turkey** / Turquia
D) **Macedonia** / Macedónia E) **Croatia** / Croácia
15. **Which one of the below-mentioned choices is the reason for your answer to question number 14? Put a tick in one box only. If not, please write your reason in the provided space below.**
Qual das opções abaixo mencionadas é a razão para a sua resposta na questão número 14? Indica uma e só uma razão que justifique a tua escolha, caso não se encontre definida escreve-a no espaço abaixo.
- Religion**/Religião **Language** / Língua **Ethnicity** /Etnia
- Culture** / Cultura **Economy** / Poder economico **Policy** / Poder político
- Young population** / Aumento da população jovem
- All of them** / Todas as anteriores **None of them** / Nenhuma das anteriores
- Other** / Qual: _____

PART 5: THE EUROPEAN UNION AND TURKEY

A UNIÃO EUROPEIA E A TURQUIA

Please, answer the following questions (16-26) by the scale from 1 (*strongly disagree*) to 5 (*strongly agree*)
Por favor, responda às seguintes questões (16-26) usando a escala que varia entre 1 – (*Discordo plenamente*) e 5 (*concordo plenamente*).

1= I strongly disagree / Discordo plenamente	4= I agree / Eu concordo
2= I disagree / Não concordo	5= I strongly agree / Concordo plenamente
3= I am indecisive / Estou indeciso / Talvez	

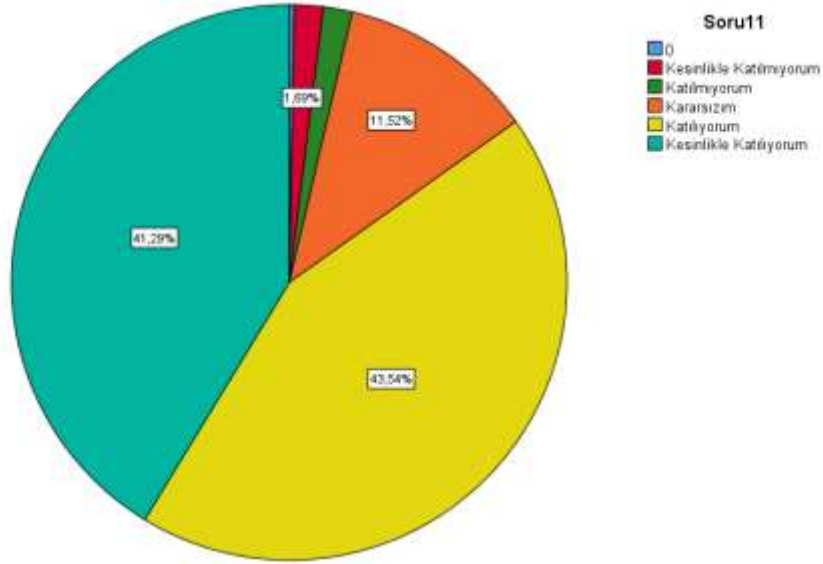
16. **I personally support Turkey's EU full membership.** 1 2 3 4 5
Eu, pessoalmente, apoio a adesão plena da Turquia à UE.
17. **Turkey's cultural and historical identity is compatible with the EU.** 1 2 3 4 5
A identidade histórica e cultural da Turquia é compatível com a UE.

Ek 3: (Devami)

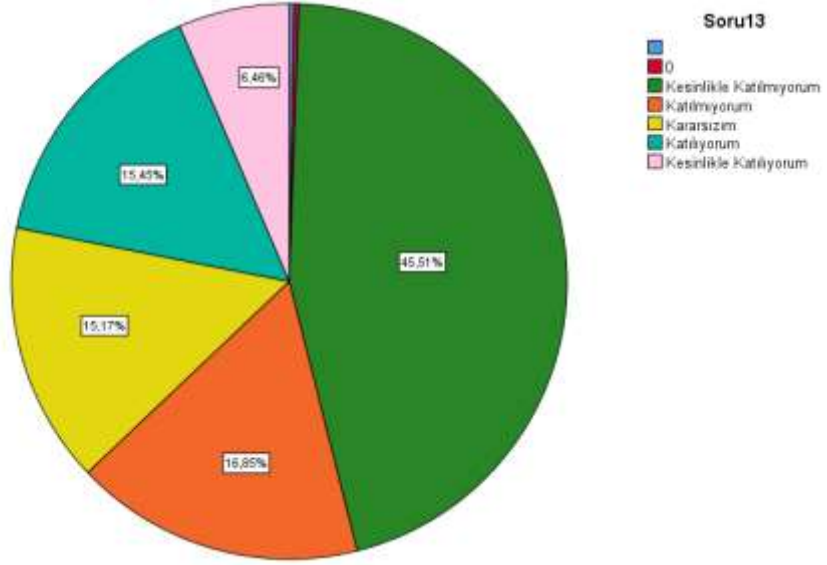
18. **The EU needs Turkey's young population.** 1 2 3 4 5
A UE precisa da população jovem da Turquia.
19. **Turkey is now economically ready to hold the full membership of the EU.** 1 2 3 4 5
A Turquia está economicamente preparada para assumir a condição de membro de pleno direito da UE.
20. **Turkey's recent EU process seems to be in suspense.** 1 2 3 4 5
O recente processo da UE da Turquia parece estar suspenso.
21. **If Turkey joined the EU, the EU would be strategically more important** 1 2 3 4 5
Se a Turquia integrar a UE, a UE ficará estrategicamente mais importante.
22. **If Turkey joined the EU now, she would be the second biggest member with her population (75 millions) after Germany and this could cause anxiety in the EU Parliament.** 1 2 3 4 5
Se a Turquia fosse integrada na UE, seria o segundo maior membro devido à sua população (75 milhões), depois da Alemanha, e isto causar-lhe-ia alguma preocupação no Parlamento Europeu.
23. **If Turkey joined the EU, unemployment would decrease in the EU.** 1 2 3 4 5
Se a Turquia integrar a UE, o desemprego diminuirá na UE.
24. **If Turkey joined the EU, the Turkish language would be officially spoken and written.** 1 2 3 4 5
Se a Turquia integrar a UE, a língua Turca deveria ser oficialmente falada e escrita.
25. **If Turkey joined the EU, she would be less nationalistic.** 1 2 3 4 5
Se a Turquia integrar a UE, deveria ser menos nacionalista.
26. **If Turkey joined the EU, she would be less militaristic.** 1 2 3 4 5
Se a Turquia integrar a UE, deveria ser menos militarista

Kaynak: Yurduseven (2013)

Ek 4: 2013 Yılıın Mayıs-Temmuz Aylarında Portekiz'in Evora Kentindeki Evora Üniversitesi'nde Yürütülen Çalışmada Uygulanan Ankette 11. Soruya Verilen Cevapların Analizi.

Ek 5: 2013 Yılı'nın Mayıs-Temmuz Aylarında Portekiz'in Evora Kentindeki Evora Üniversitesi'nde Yürütülen Çalışmada Uygulanan Ankette 13. Soruya Verilen Cevapların Analizi.

Kaynak: Yurduseven, 2013

ÖZGEÇMİŞ

Ümit YURDUSEVEN 18.05.1979 tarihinde Trabzon İli Ortahisar İlçesi'nde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Trabzon'da tamamladı. 2002 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Mezuniyetini müteakip Trabzon Vakfikebir Anadolu Lisesi'ne öğretmen olarak atandı. 2003 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2004 yılında Ankara Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kütüphane Birimi'nde tercüman-teğmen olarak hizmet verdi. 2005 yılında Üniversite'deki görevine geri dönen YURDUSEVEN, bu görevini halen sürdürmektedir.

Bekâr olan Ümit YURDUSEVEN, iyi derecede İngilizce, İspanyolca ve Portekizce bilmektedir.